

JUSTAS PILIPONIS

AMŽINAS
ŽYDAS
KAUNE

ROMANAS

S I E T Y N A S

JUSTAS PILIPONIS

Amžinas Žydas
Kaune

ROMANAS

„SIETYNŲ“ LEIDINYS

KAUNAS

∴

∴

∴

1934

**Kooperatinė „Raidės“ spaustuvė Kaune,
Kęstučio g-vė 44. Telef. 758.**

I.

Nuobodžiaująs pasienio policininkas, dešinės rankos mažuoju piršteliu ilgai rakinėjęs nosį ir kažką neaiškaus murmėjęs, staiga pagyvėjo, stipriau suspaudė šautuvą ir išsitempė. Jis pastebėjo tarp tankių krūmų už demarklinijos judančią keistą žmogystę. Tai buvo ilgas — jeigu taip galima išsireikšti — vyras, su keista kepure: kažkas panašu į žydišką šabasinę jermulką, apsivilkęs ilgu, juodu palaidinuku, taipogi juodomis, plačiomis kelnėmis ir dideliais sandaliais apsiavęs. Rankoje šis vyras laikė ilgą, šakotą lazdą, kuria sunkiai pasiramstydamas, nuleidęs galvą, slinko į priekį. Jo veido, esant nuleistai galvai, — nesimatė.

Policininkas pasitraukė kiek atgal. Jis nebuvo tikras, kad stovįs Nepriklausomosios Lietuvos pusėje, todėl greitai apsidairė budriu, smalsiu žvilgsniu, pamatė gairikes, kurios žymėjo „rubežių“, esančias nuo jo gana atokiai, ir vėl pradėjo sekti nepažįstamąjį keistuolį, kuris, matyt, mažai rūpindamasis kurioje vietoje esąs, vis slinko ir slinko į priekį; gairi-

kės paliko užpakaly jo; jis atsirado netoli policininko ir tik tuomet pakėlė galvą.

Policininko veide vieną akimirksnį pasirodė šypsena, kurioje ryškėjo: „pakliuvai, brolau“. Paskui ta šypsena norėjo virsti pykčiu, bet vietoj pykčio pasirodė nuostaba: keistuolis nė kiek nesivaržydamas pamatęs pasienio policininką, vėl nuleido galvą ir savo sunkia eiseną, tokia aštria, stačia, bet nuvargusia, pro pat policininką ėjo toliau.

— Stok! — išspruko policininkui iš lūpų.

Keistuolis nekreipė į jį dėmesio. Policininkui net pasirodė, kad tas staiga išrėktas „stok“ kaž kaip keistai, neįmanomai, pašokdino keistuolį į priekį. Jis tik-ką buvo prieš jį, policininką, bet dabar, vienu akimirksniu atsirado krūmuose per dešimtį metrų nuo policininko, ir traukė vis toliau.

Policininkas nebuvo prietaringas, bet šiuo tarpu jis labai norėjo žinoti, ar nebuvo užmigęs ir ar visa tai, tas keistasis žmogus ir jo stebėtinas pasišokėjimas į priekį, nebuvo tik mirażas, mieguistumo pasėkos. Bet keistuolis su savo žydiška kepuraitė juodavo krūmuose, policininko rankose styrėjo stipriai suspaustas šautuvas, gi už demarklinijos valkiojosi lenkų sargybinis, taipogi labai atydžiai sekdamas žvilgsniu nutolstantį keistuolį.

Pastangos pajudėti į priekį, prišokti prie to keis-

tuolio, peržengusio demarkacijos liniją, nuėjo niekais. Policininkas buvo suparaližuotas. Jis jautė, kad jo kojos priaugo prie žemės, kūnas sustingo. Kažkoks baisumas pagavo jį ir jo sustingusiu kūnu pradėjo bėginėti skruzdėlės.

— Slogutis, — stengėsi save įtikinti apglušintas policininkas, stebėdamasis, kad jo protas veikė nepaprastai mikliai. — Slogutis arba hipnotizmas, nes jeigu aš negaliu pasijudinti iš vietos, pakol tas keistasis žmogus nepranyks man iš akių, aišku, kad mane veikia kokia jėga, kurios aš nepažįstu, kuri yra galingesnė už mane. Tas keistasis žmogus...

Paskutinius žodžius jis jau pasakė garsiai ir nuštebo, kad gali kalbėti. Anksčiau, kuomet visi pojūčiai buvo suparaližuoti, jis manė, kad ir liežuvis nebeveikia, bet tai buvo klaidingas įsitikinimas. Visas kūnas ir dabar dar buvo sustingęs, bet jis galėjo šaukti.

— Stok! Štok! — sušuko jis. — Šausiu!

Veltui, viskas veltui. Aišku, tas keistasis žmogus žino, kad jis negali šauti, kad jis, policininkas, yra nepaprastoje pojūčių būklėje, todėl jis, į nieką neatsižvelgdamas, ėjo toliau.

Policininkas nusispiovė. Trenkė šautuvo buože į žemę ir dėjo pastangų išjudinti iš vietos savo kūną, o jo galvoje viešpatavo viena mintis:

— „Aš privalau jį sulaikyti, privalau sužinoti, koks nelabasis tame žmoguje sėdi ir kur jį veda!“

Stiprus noras savo bejėgiškumą nugalėti, o gal būt jau atėjęs laikas kūnui grįžti į normalinę padėtį, leido policininkui dideliu šuoliu pulti į priekį, kur, jo nuomone, buvo dingęs keistuolis.

Dėja! Keistojo žmogaus nė kvapo nebuvo likę. Jis dingo gryname lauke, nes krūmai šioje vietoje tęsėsi tik siauru ruožu. Dingo nepalikęs jokių pėdsakų, kuriais jį galima būtų sekti.

Policininko kūnas nuėjo pagaugais.

— Aišku — nelabasis, — nusprendė jis. — Bet dienos metu!..

Jam taip panoro priėti prie lenkų sargybinio ir pasiteirauti, ar šis nieko nepastebėjęs, nes dabar norėjo įsikalbėti sau, kad šis keistuolis pasirodė tik jam vienam.

Lenkų sargybinis linksmai šaipėsi.

— Na, čia taipogi nelabojo darbas, — pagalvojo policininkas. — Kam dar pajuokti save. Velnioptą juodąjį žydą ir lenką!

Jis lėtu, kaip paprastai, žingsniu pradėjo matuoti savo rajono liniją. Vis dar jaudindamasis ir negalėdamas užmiršti keistuolio, peržengusio tokiu keistu būdu demarkacijos liniją; rūkė papirosą po

papiroso, ieškodamas jo svaigiuose dūmuose užmiršimo. Stengėsi mąstyti apie kit-ką, bet mintys, lyg užkerėtos, vėl ir vėl grįždavo prie keistojo žmogaus, galinčio pranykti ir vėl atsirasti.

Neiškentė. Kaž-kas jį traukė į atvirą lauką. Jo minčių užkampy kažkas šnibždėjo jam, kad jis dar kartą pamatys tą žmogų ir įsitikins, kad tai būta ne klaidėjimo, ne miražo, ne mieguistumo, bet realybės. Kad keistasis žmogus tikrai atėjo, praėjo uždraustą žemės rėžį, apsvaiginęs sargybinių kažkuo, ko negalima buvo suprasti, net įsivaizduoti, ir nuėjo kur jam reikia. Gėdinga buvo tikėti į tą paslaptinę mintį, todėl policininkas apsidairė ar kas jo nemato. Jam rodėsi, kad jeigu jį dabar kas mato, tai ir jo mintis žino. Paskui, nuduodamas, kad jam būtinai reikia pasirodyti už krūmų atvirame lauke, nuėjo į priekį.

Jausmas, kuris dabar jį apsiaubė, negalimas aprašyti. Kartais panašiai jaučiama tik labai nusigandus ar nustebus; panašus jausmas jaučiamas sapnuojant septingalvį slibiną, kuris tave ryja; panašių pojūčių galima pergyventi tik nesveikų nervų žmonėms, bet policininkas buvo sveikiausių nervų ir tik pergyvenė tokį biaurų jausmą. Dėl ko? Dėl to, kad už kokių penkiasdešimts metrų nuo jo, ryškėdamas saulės spinduliuose, vis dar nuleidęs galvą,

nusigrįžęs nuo jo, ėjo į priekį tas pats keistasis žmogus.

— Dieve mano, — sudejavo vargšas policininkas. — Kas su manimi darosi?

Jis pasirėmė ant šautuvo ir ilgai žiūrėjo į keistuolį. Šio vyro eisena jam kažką priminė: nuvarytą nuo kojų arkli, ar ką panašaus. Jam nesipainiojo kojos dėl matomo baisaus nuovargio, bet jis kėlė jas taip aštriai, priverstinai, stačiai, lyg kas kitas prieš jo norą jam kojas kilnotų ir tuo būdu jį į priekį stumtų. Tokį išpūdį padidino dar ir tas, kad šis keistuolis ėjo atsilošęs, atkišęs į priekį pilvą, o į užpakalį nugarą išstūmęs. Taip, kažkas nematomas stūmė jį priekin, o jis negalėjo priešintis ir ėjo.

Ant policininko kaktos blizgėjo prakaito lašai.

— Jis eina tiesiai į policijos punktą, — šnabždėjo sau policininkas. — Jeigu jį sulaikys... Ne, po šimts pypkių, aš negaliu jį paleisti!..

Kas yra? Jis vėl negalėjo pasijudinti?! Keista? Norėjo šaukti, bet nepajėgė apversti liežuvio. Pasilikto stovėti ilgą laiką, pakol keistasis žmogus dingo už trobėsių, kuriuose buvo policijos punktas. Ir kuomet vėl sąnariuose pajuto jėgas sugrižus, pasikabino šautuvą per petį ir nubėgo paskui keistuolį. Kelis kartus suklupo bėgdamas, atsirado prie policijos punkto ir sustojo. Pasienio policijos rajono viršin-

kas su keliais policininkais stovėjo kieme ir žiūrėjo į praeinantį keistąjį žmogų nieko jam nesakydami. Jų visų veiduose buvo nustebimo išraiškos, akyse bejėgiškumas, sumaišytas su noru pasipriešinti tam bejėgiškumui, ir baimė.

— Šis žmogus, pone viršininke, perėjo demarkacijos liniją, — iššvepleno policininkas. — Aš nepajėgiau jo sulaikyti, nes... nes...

Viršininkas, — policininkas to niekuomet nesitikėjo, — pamojo ranka ir atsakė:

— Tegul sau eina. Manau, jis nepaspruks mums. Tegul sau eina vargšas.

O keistasis žmogus vis buvo stumiamas į priekį vienodu greitumu. Nenoromis kilnojo kojas, sunkiai ant lazdos pasiremdamas. Vėjas kedeno jo palaidinuko skvernus ir kabančius ant nugaros ilgus, juodus plaukus.

Atsipeikėjimas atėjo iš lėto. Rajono viršininkas perbraukė plaukus ir pasipurtė, lyg šaltu vandeniu jį būtų kas perpylęs; policininkai išsitempė, sumirksėjo akimis, susimerkė vieni į kitus ir vėl visų žvilgsniai nuskrido paskui keistąjį žmogų, kuris juodavo baltame, dulkėtame kely.

— Prisivykite jį ir sulaikykite, — įsakė viršininkas.

Policininkai puolė vykdyti viršininko įsakymą, o

viršininkas paliko stovėti kieme ir žiūrėjo į policininkus, kurie prisivijo keistąjį žmogų ir atkišę į jį šautuvus sekė paskui jį. Keistasis žmogus nesustojo. Jis net nepakėlė galvos. O policininkai ėjo apskui jį gyvai gestikuluodami, grąšindami jam, pagaliau vienas iššovė į viršų.

Tuomet keistasis žmogus pakėlė galvą, bet nesustojo. Jis lėtu, nejudriu, kenčiančiu žmogaus žvilgsniu pažiūrėjo į policininkus tylėdamas, dar stipriau suspaudė lūpas, jo akių lėlutės padidėjo, antakiai susiraukė. Po to vėl nuleido galvą ir atsiduso. Jį, matyt, jaudino šie žmonės, nes jis paskubino žingsnį, pradėjo stipriau mosuoti su savo lazda. Jo eiseną palengvėjo.

Viršininkas matė, kaip policininkai pasitraukė nuo jo, pasiliko užpakaly, paskui apsigrižo ir, lyg kas juos komanduotų, rikiuotėje po du kojas į taktą mušdami, grižo atgal.

— Kas yra? — sušuko viršininkas. — Kodėl jūs nesulaikėte jo?!

Policininkai tylėjo, žiūrėdami jam tiesiai į akis, išsitemę, gražiai suglaudę kulnis.

— Aš jus visus išvysiu, — šūkavo viršininkas. — Kas matė! Dešimts policininkų nusigando vieno baigiančio dvėsti žydo! Klausiu, kodėl nesulaikėte jo?!

Policininkai tylėjo.

— Ar jūs girdite?! Na, prakalbėkite, po perkūnų! — niršo viršininkas. — Ei, Keraiti, tu pasakyk man, kodėl jūs grįžote be žydo?

Pavadintasis Keraičiu policininkas išėjo į priekį, dar labiau išsitempdamas.

— Jo negalima sulaikyti, pone viršininke.

— Kaip negalima?! Kodėl?

— Nes jis...

Policininkas vieną valandėlę galvojo, kaip visą tai išreikšti viršininkui trumpai ir aiškiai. Paskui iš jo lūpų išsprūdo:

— Nes jis burtininkas, pone viršininke, jis visus mus užbūrė.

Viršininkas nusikeikė.

— Aš jus visus taip užbursiu, kad jūs savo gimtąją dieną atsiminsite, — sušuko jis.

Jis pamojo ranka policininkams, kad šie sektų paskui jį ir nubėgo keistojo žmogaus pėdomis.

Bet tą pat dieną, po kelių minučių pasiūstoji Marijampolėn, ten stovinčiam kariuomenės pulkui telegrama, ir antroji tokio pat turinio telegrama Marijampolės policijos vadui, skambėjo gana keistai.

Iš pasienio policijos buvo telegrafuota:

„— Mūsų pusėn prie X kaimo per demarkacijos liniją perėjo keistas žmogus: nepaprastai liesas, aukšto ūgio, apsivilkęs ilgu, juodu palaidinuku, juodomis plačiomis kelnėmis, apsiavęs sandaliais, su žydiška kepure, ilgais juodais plaukais ir peisais apžėlęs. Jis nuėjo Marijampolės pusėn per Kalvariją. Pasiunčiau penkis pasienio policininkus jį sekti įsakęs, iš visų apgyventų vietų duoti į Marijampolę ir man į rajono raštinę apie jį žinių. Visos pastangos jį vietoje sulaikyti nuėjo niekais, nes jis užhipnotizavo visus mano žmones ir praėjo visas sargybas matomas, bet nepaliečiamas. Prašau išsiųsti būri kariuomenės jį sulaikyti.“

II.

Jis pasirodė Marijampolėje tos dienos pavakarį, kuomet miesto gatvėse prasideda gimnazistų judėjimas. Vytauto gatvėje šaligatviais eiti jam nebuvo vietos, tad jis pasirinko gatvės vidurį, nors dulkėtą, bet laisvą nuo žmonių. O šaligatviais jį sekė minia gimnazistų ir gimnazisčių, susimaišiusių su garbinga Marijampolės visuomene.

Pasakų herojus! Keistuolis, kurio negalėjo sulaikyti pasienio policija, kuris gali pasidaryti nematomas ir neapčiuopiamas. Ne, kas gi po velnių! Kažkas norėjo marijampoliečius pajuokti! Šis tipas buvo gal koks beprotis, pasprukęs iš Kalvarijos, pakliuvęs prie demarklinijos ir iš ten policininkų išgintas, aplankė Marijampolę. Žinoma, kaip gi kitaip galėjo atsitikti!

Rimtesnieji žmonės, pasižiūrėję į tą vargšą, pasipiktino tuo, kad bepročiams leidžiama laisvai demonstruoti savo beprotiškumą, visuomenės apsaugos organų adresu pasiuntė keletą epitetų ir nuėjo į savo kaimynus pasidalinti įspūdžiais, stengdamiesi užmiršti šią kvailystę.

Bet visuomenės apsaugos organai buvo rimtai susirūpinę šiuo žmogumi. Jie jau patyrė savo keliu, kas yra šis žmogus ir kad pasienio policijos rajono viršininko telegrama toli gražu nebuvo prasiimanymas arba piktas juokas. Šis keistuolis ėjo savo keliu, kurio niekas nežinojo, neliečiamas, galįs vienu savo galingu žvilgsniu pašalinti visokias kliūtis. Jis nemalonėjo atkreipti dėmesio į policijos ir kariuomenės trukdymus, visus juos vienu pažvelgimu sukišo į ožio ragą, ir štai pasirodė vidury miesto apsuptas minios, smalsios ir išdykaujančios, kuri bėrė paskui jį savo pastabas.

Policija nelydėjo jo. Kam? Ar ir taip jau nepakanka jai jos adresu siunčiamų epitetų? Ji nusprendė nuduoti, kad jai mažai rūpi tas nepavojingas beprotis, kuris labai galimas daiktas paspruko iš Kalvarijos bepročių namų ir atėjo į Marijampolę. Kiekvienas policininkas su gudria šypsena palydėjo praeinantį keistąjį žmogų ir mirktelėdavo gimnazistų miniai:

— Nagi jūs, vyrukai, pasilinksminkite, pasilinksminkite, — kalbėdavo jo akys. — Mes, policija, jau pasilinksminome, mūsų dantys atšipo.

Gimnazistai ir gatvės vaikėzai pagaliau pradėjo grūstis aplink jį visai įsidrąsinę.

— Klausyk, dėde, kur tu eini?

— Dėl visa ko, brangusis, užsuk į kirpyklą, tavo peisai nors labai gražūs, bet reikalingi prityrusio kirpėjo žirklių. Tuomet tu visas mūsų gimnazistes sužavėsi.

— Bet jo sandaliai! Na, po velnių, gal tai kokio kino žvaigždė nusigrimavusi iš Holivudo pas mus atvyko! Stebėtini sandaliai! Tokius tik „Nibelunguose“ mačiau!

— Bet jis nepaprastai puikus! Žiūrėkite, jis nė karto nemalonėjo pakelti savo „puikiosios“ galvos.

— Gal koks marsietis ar mėnulio gyventojas!

— Neįmanoma! Šį vakarą nebuvo matyt meteorų.

— Vyrai, nuveskime jį miesto sodan. Penki centai už įėjimą. Grynas uždarbis!

— Kažin, ar jis moka vėnis ryti ir komedijas rodyti. Reiktų ištirti.

— Taip, kad jis būtų be lazdos, bet dabar...

Vienas išdykėlis pastūmėjo antrą, kuris nukrito po keistojo žmogaus kojomis. Keistuolis suklupo ant jo ir išsitiesė gatvėje, bet staiga, lyg kieno pakeltas — sakytum nematoma ranka jį už apikaklės pagriebė ir pastatė kojoms, — net nenusipurtes nuo savęs žemių ir dulkių, vėl paprastu, sunkiu savo žingsniu nuėjo į priekį.

— Klounas arba akrobatas, — nusprendė gimnazistai.

— Ė... e, štai kodėl policija į tai nesikiša, Vadinasi, jis afišuojasi.

— Įdomu, kada jis pasirodys scenoje.

— Žinoma, rytoj. Šiandien jokių afišų nėra išklijuota gatvėje.

— O gal kuriame kine bus jo divertismentas.

— Gal būt. Bet jeigu jis klounas ar akrobatas, tai afišuodamasis gatvėje kokią komediją ar triuką parodytų. Jo kostiumą jau išžiūrėjome, dabar svarbų ką gali jo fizionomija.

— Kantrybės, kantrybės! Netoli Basanavičiaus aikštė, pamatysite. Jis ten tokį juoką iškirs, kad pilvai mums neišlaikys.

Bet ir Basanavičiaus aikštėje jis jokių juokų neparodė. Nors čia susikimšimas paliko didesnis, bet jis ėjo į priekį paliktu jam takeliu, nesidairydamas, rimtas ir kenčiąs. Jo lazda liūdnai daužė stambius gatvės akmenis.

Aikštėje policija pradėjo minią sklaidyti. Keletas raitų policininkų su viršininko padėjėju pryšaky, guminių lazdelių pagalba ir aštriais žodžiais praretino minią, kuri nuslinko Vilkaviškio ir Gedimino gatvėmis, o kita dalis grįžo atgal Vytauto gatve. Dabar raitoji policija lydėjo keistąjį žmogų, ap-

supusi jį iš visų pusių, nes įsitikino, kad jis ėjo tiesiai plentu į Kauną.

Iš Marijampolės į Kauną buvo paduota dar keistesnio turinio telegrama, negu buvo gauta Marijampolėje iš pasienio policijos rajono viršininko. Ir ištikrųjų tas žmogus buvo keistas. Netikėtai šis keistuolis, žydiška kepuraite, ilgais, juodais peisais ir plaukais, plačiu ilgu palaidinuku, pasiliko policijos telegramose fantastišku asmenimi, kokiu stebukladariu, apie kurį pradėjo rūpintis Kauno policija. Kas, po šimts pypkių! Kaip pasaulis pasauliu, dar tokių niekų niekur neatsitiko. Apie tai bent paskelbta nebuvo. Jeigu šis žmogus atėjo iš Lenkijos, tai jis ir Lenkijoje privalėjo būti toks keistas, ir ten privalėjo iš kaž kur atsirasti, bet apie tai lenkų spauda nieko nepasakė, jokie trukšmo nepakėlė. Tad iš kur tas keistuolis galėjo atsirasti. Dangus šiais laikais iš savo aukštybių jokių pranašų į žemę nesiunčia, nes kas gi žemėje klausytų, jeigu dabar kiekvienas žmogus tikisi esąs daugiau negu pranašas ir kvailiais laiko tuos, kurie praeity skelbė ateitį. Taip, dangus nustojo lijęs pranašais. O jeigu taip, tai iš kur atsirado tas keistuolis su tokia, toli gražu, ne žemiška jėga akyse.

Ir Kaunas nusprendė dėti pastangų, kad šis keistuolis, jeigu tik jis negalės savo asmenybės doku-

mentais įrodyti, padėti į kalėjimą ir tuo pačiu apie jį visos paskalos būtų užgniaužtos, nes pasisektų įrodyti, kad jis nėra koks stebuklingas žmogutis, bet paprastas beprotis.

Bet Kaune, laikinojoje Lietuvos sostinėje, yra žmonių rūšis, kuri gyvena iš to, kad peni tūkstančius žmonių įvairiomis sensacijomis, plepalais ir naujienomis, kartais iš pirštų išlaužtomis, kartais ir gyvenime pasitaikančiomis. Ši žmonių rūšis vadinasi reporteriais ir korespondentais, kurie savo miklumu gali drąsiai lygintis prie Jungtinių Valstybių tokių pat reporterių, nors mūsų pačių spauda anuos aukščiau stato. Ir štai ši žmonių rūšis iš kažkur suuodė apie tą keistuolį, gavo nors labai neaiškių žinių, bet visgi žinių, kuriomis galėjo nustebinti savo skaitytojus bent tuo, kad tos žinios buvo neaiškios ir miglotos.

Bet juk reporteriai miglotame vandenyje žuvelės žvėjoja!

Reporteris Albinas Vanagaitis buvo bene rimčiausias „Lietuvos Aido“ bendradarbis, kuris jeigu ir gaudė žuvelės drumstame vandeny ir kepė jas šio dienraščio skiltyse, bet jo žuvelės visuomet būdavo nepaprastai lengvai virškinamos ir jas suvalgius pasirodydavo, kad jos buvo tikros žuvelės arba žu-

vys. Jaunas ir energingas vyrukas, plačia vaizduote, mokėdavo kiekviename atsitikimėly surasti ką nors nepaprastai svarbaus, išvystyti iš to dramą, ir vos tik jis suspėdavo tai paskelbti laikrašty, kaip tokia, jo išrutuliota iš menkniekio drama, įvykdavo.

Naktį jis skubėjo iš vieno baliaus neturtingiesiems šelpti (kurio apyvarta siekė per du tūkstančiu litų, bet padengus visas baliaus išlaidas gryno pelno paliko apie penkis litus) jau kiek apšilusia galva, kaip staiga, pasipainioję du policijos atstovai suteikė jam medžiagos rytiniam laikraščio numeriui.

Policijos atstovai kalbėjosi:

— Neįtikėtina, kad telegrama būtų teisinga. Ją perdavė arba girtas policininkas, arba priėmė ir mums perdavė girtas pašto valdininkas. Kokia nesąmonė!

— O aš manau, kad čia negali būti girto darbas. kažkas yra. Tas žmogus, apie kurį telegramoje praneša, eina Kauno link. Jį lydi policija. Yra pasienio policijos įrodymų, kad jis perėjęs demarkacijos liniją. Vadinasi, jis ateis į Kauną.

— Privalės ateiti, bet esu tikras, kad visi jo burtai Kaune pranyks. Koks nelabasis! Žmogus galįs staigą pranykti ir vėl atsirasti! Žmogus su tokia jėga akyse, kuriai ginklas negali priešintis! Kas

jis? Fakiras koks? Šmėkla? Bet juk fakirai iš valstybės į valstybę įvažiuoja su vizuotais pasais, o šmėklų nėra, aš bent jomis netikiu. Tad kas gi palieka?

— Rytoj pamatysime. Jis bus Kaune apie dvyliktą dienos. Rodos, taip telegramoje pasakys.

— Taip. Ir iki jis nepasirodys Kaune, apie tai jokių gandų žmonėse neleisti. Kad paskui, viską išaiškinus, nepasirodytų kokię juokai.

Policijos atstovai pradėjo kitą kalbą, bet Vana gaitis prablaivėjo ir nutarė sekti paskui policijos atstovus, kad sužinotų, kur pasirodė ir nuo kurio pasaulio krašto į Kauną ateina tas keistasis žmogus, apie kurį kalbėjo policijos atstovai.

Jie pasuko į nuovadą, bet apie tą keistuolį, jausdami, kad paskui juos kažkas eina, nekalbėjo. Tuomet reporteris drąsiai priėjo prie policijos atstovų ir pakėlė skrybėlę.

— Dovanokite, ponai. Šiandien aš sužinojau keistą dalyką, apie kurį policija, manau, taipogi žino. Man pasakojė žmogus, kuriam nebuvo reikalo meluoti, kad Lietuvos padangėje pasirodė keistas žmogus, specialiai atvykęs hipnotizuoti policininkų.

Policijos atstovai sustojo.

— Kaip? — paklausė vienas jų. — Tamsta pasakei „specialiai hipnotizuoti policininkų“? Rodos, taip?

— Taip, — ramiai atsakė reporteris. — Man taip pasakojo toks žmogus, kuriam aš tikiu.

— Kas Tamsta toks esi? — paklausė jį policijos atstovas.

— Na, jeigu Tamsta manai, kad aš neturiu pasar panašių dokumentų, tai Tamsta labai klysti. Prašau. O tas asmuo, kuris man šią žinią pasakė, yra žymus valdininkas iš Finansų Ministerijos. Tamsta nori žinoti jo pavardę?

Policijos atstovas gražino jam pasą.

— Ne, tai nesąmonė. Policijoje yra žinių, kad per demarkacijos liniją į mūsų pusę perėjo kažkoks žmogus, greičiausiai lenkų šnipas ir eina Kauno link, bet kad jis hipnotizuotų — tokių žinių neturime.

— Štai, ką reiškia pasiteirauti, — patenkintas pasakė reporteris. — O kuriame ruože jis perėjo demarkliniją ir kuriuo keliu į Kauną ateina?

— Ateina nuo Marijampolės, — atsakė policininkas. — Perėjo į mūsų pusę prie X kaimo.

Reporteris mandagiai linktelėjo galva.

— Esu dėkingas Tamstoms. Manau, kad aš išvengiau pabaudos, nes būčiau skleidęs aiškiai nepamatuos žinias, erzinančias visuomenę. Taip, ponai. Labanakt.

Ir jis nuskubėjo į namus.

III.

Plentų nuo Kauno į Marijampolę naktį, apie dvyliką valandą, pasirodė motociklas, kuris staugdamas nešinosi Marijampolės link. Juo važiavo jaunas reporteris, apsivilkęs odiniais motociklisto drabužiais.

Naktis buvo mėnesiena. Reporterio aštrus žvilgsnis raižė horizontą, norėdamas įžiūrėti jame keletą tamsių figūrų - siluėtų, kurie patvirtintų šią naktį girdėtą policijos atstovų pasikalbėjimą. Jis buvo ramus, bent tokį stengėsi nuduoti, bet kur tik plentas buvo geresnis, leido motociklą kaukti į priekį visomis jėgomis. Greičio rodiklis šokinėjo tarp 60 ir 90 kilometrų, kartais pasiekdamas apvalų skaičių — 100, tai vėl nukrisdamas žemyn.

Po kelių dešimtų minučių panašaus važiavimo, jis pamatė jam reikalingus asmenis ir dar iš tolo neabejojo, kad tai jam reikalingieji. Iš mažos grupės žmonių, kurių penki buvo raiti, skyrėsi vienas, pėkščias, juodai apsirengęs tipas, ilgas ir smailas, lėtai ir sunkiai žengiąs.

— Fakiras, asketas, — džiūgavo reporteris. — Jis privalo turėti rytiečio veido bruožus.

Motociklas sustojo. Reporteris nušoko nuo jo ir iš pryšakio pribėgo prie grupės žmonių, kuri sustojo, išskyrus vieną, tą patį keistąjį, kuris žengė į priekį nuleidęs galvą, apšviestas mėnulio spinduliais, dėl ko atrodė dar didesnis ir liesesnis, negu prie saulės šviesos.

Reporterio rankose šmėkštelėjo foto aparatas, keistąjį žmogų nušvietė apakinanti šviesa, foto aparatas vėl dingo odiniuose drabužiuose, o reporteris priėjo prie policininkų.

— Jis mėgino bėgti? — paklausė reporteris.

— Ne, — atsakė policininkai. — Mes manome jis niekur nebėgtų net ir tuomet, jeigu ir prašytume jį bėgti.

— Jūs negalite susikalbėti su juo?

— Ne.

— Gal nemėginote?

— Mėginome. Lietuviškai, lenkiškai, rusiškai, net žydiškai, bet jis nieko neatsako.

— A!..

Reporteris pasikniso savo svetimų kalbų žodyne. Jis atsargiai priėjo prie keistojo žmogaus ir pasveikino jį vokiečių, paskui anglų ir prancūzų kalbomis. Keistuolis tylėjo. Tuomet reporteris prisimi-

nė keletą žodžių iš italų ir ispanų kalbų, išdrožė lotynišką pasveikinimą, bet keistuolis tylėjo ir eidamas žiūrėjo į žemę.

— Galų gale pasikark, — atsisveikino su juo reporteris. — Nes jeigu tu esi nebylys, tai esi nepaprastai kvailas tipas ir kažin ar man apsimokės ką nors apie tave parašyti.

Jis apžergė motociklą.

— Jūs esate įsitikinę, kad jis ne beprotis? — paklausė jis policininkų.

— Ne, pone. Jis nieko neparodė, kad jam bent vieno balkio trūktų jo smagaunėje.

Reporteris vėl nušoko nuo motociklo.

— Gerai, — pasakė jis. — Palydėsiu jį kokį kilometrą, gal išgausiu iš jo kokį balselį.

Policininkai papurtė galvomis.

— Sunku tikėti, pone. Jis tyli lyg užkeiktas.

Reporteris žingsniavo kartu su keistuoliu, nenuleisdamas nuo jo akių. Jis atydžiai apžiūrėjo jį, domėjosi kiekviena smulkmena jo drabužiuose, veide, matomose nuogo kūno dalyse — rankose ir kojose, bet nieko įdomesnio, apart to, kad jam ant dešinės rankos mažylio piršto buvo didelė karpa.

Staiga reporterio galvoje blykstelėjo mintis; jis greitai apsidairė aplinkui ir palikęs keistuolį žygiuoti vieną, priėjo prie policininkų.

— Sakykite, ponai, ar jūs nepadarėte jo kišenėse kratos? — paklausė jis policininkų.

— Ne.

— Puiku, o kodėl nepadarėte?

Policininkai gūščiojo pečiais.

— Manau jūs nenorite prisipažinti, kad bijote to vargšo nebylio, — kalbėjo reporteris. — Ir jeigu jums įdomu, tai aš padarysiu krata.

Policininkai griežtai papurtė galvomis.

— Negalima, Kaune jį iškratys.

— Ė, — numojo ranka reporteris. — Kaune? Ten Kaune jums duos velnių už tokį darbą: neiškratyti suimtojo kišenių! Nė vienos pasaulio šalies policija to nepadarytų.

— Tai ne mūsų dalykas.

— Bet mes juk vėl gražinsime jam, ką rasime jo kišenėse. Na, ar tas jus neįdomauja.

Vyresnysis policininkas užkišęs pirštą už apykaklės, apmaudingai pakasė kaklą, paskui nusišpiovė.

— Įdomu, — atsakė jis. — Labai įdomu. Bet ar Tamsta norėsi į jo kišenių lysti?

Reporteris pliaukštelėjo rankomis.

— Ar aš norėsiu?! — sušuko jis. — Aš siūlausi!

— Na, tad iškratyk jį Tamsta.

Reporterio akyse sužibėjo smalsios ugnelės. Jis drąsiai priėjo prie keistuolio, mikliai atsegė jo palaidinuką ir panardino ranką apatiniame kišeniuje, nes viršuje palaidinukas buvo be kišenių.

Keistuolis pakėlė galvą. Jo aštrus, ugingas žvilgsnis įsmigo į reporterio akis ir veidą. Kaž kas tose akyse sužėrėjo.

Vieną akimirksnį reporterio ranka dar grabaliojo kišenėse kažkokius popierius, bet antrą akimirksnį jau buvo ištraukta iš kišenės ir bejėgiškai nusviro žemyn. Reporteris buvo apsvaigintas, lyg jam kas gera kuoka į viršugalvį būtų sudrožęs, bent tokia savijauta apgaubė reporterį. Nenuleisdamas akių, jis žiūrėjo į keistąjį žmogų, kuris vėl panarino galvą ir kiūtino toliau.

Reporteris nusikeikė.

— Na, — užgirdo jis klausiant policininką, kuris smalsiai sekė šią operaciją.

Reporteris kaž ką neaiškiai suniurnėjo. Pasiliko toli nuo keistojo žmogaus ir vis dar negalėjo nuo jo atitraukti akių. Tas veidas! Sausas, pajuodęs, nudegintas saulės, išgairintas vėjų ir audrų, išakėtas šalčio, vargo ir skurdo. Ir tos akys! Kas jose slepiasi? Nejaugi tai žmogaus žvilgsnis?...

— Kas jis? paklausė savęs reporteris. — Iš kur jis ir kur jis eina?

Bet tai buvo klausimai, į kuriuos negalėjo surasti atsakymo.

Vėl motociklas kaukė plentū. Bet reporterio akyse buvo keistojo kankinio akys, jo ugingas, bauginas žvilgsnis, atimaš jėgas, suparaližuojaš visą kūną. Jis matė tą žmogų aiškiai ir ryškiai, kad net girdėjo jo žingsnius, nors buvo kelių dešimtų kilometrų atstume nuo jo. Girdėjo jo sunkų, uždusų alsavimą ir baimindamasis atsigrįžo pasižiūrėti, ar tas žmogus, padaręs į jį tokį įspūdį, nesėdi užpakalinėje motociklo sėdynėje.

Ne, jo nebuvo, bet visgi jis buvo su juo.

— Kas jis, kas jis? — neramino reporterį ta nelėmtoji mintis.

Grįžęs namo, krito lovon, bet užmigti nepajėgė. Keistasis žmogus atsisėdo ant jo lovos krašto ir žiūrėjo į jį tuo baugiu žvilgsniu. Tai buvo slogutis. Reporteris buvo suparaližuotas. Sušlapo nuo baimės prakaito, bet pasijudinti negalėjo. Norėjo šaukti, kur nors bėgti, bet viskas veltui.

Jis pašoko iš lovos ir baisiai suriko, tik pirmiesiems spinduliams į jo miegamąjį įsiveržus.

— Teišaugs man asilo ausys ir tebliausiu veršio balsu, jeigu ką nors apie tą žmogų parašysiu į laikraščio skiltis, — nusprendė reporteris.

Papusryčiaęs jis išėjo redakcijon.

— Ką Tamsta patieksi šiam numeriui? — paklausė jį redaktorius nuoširdžiai spausdamas jo ranką.

— Pasaką apie Amžinąjį Žydą, — atsakė reporteris.

Redaktorius pažiūrėjo į jį šypsodamasis.

— Rankraštį atnešei? — paklausė.

Vanagaitis paėmė popierio lakštą.

— Tuoju, — atsakė jis.

. . .

— „Kas netikite Amžinojo Žydo legendai? Aš mačiau jį vakar naktį. Buvau sutikęs kely, o paskui jis mane kankino slogučio pavidale. Amžinasis Žydas! Jis yra! Jis ateina pas mus, į Kauną, ir mes visi galėsime jį pamatyti. Pakely jis sėja baimę ir nerimą. Savo žvilgsniu jis paraližuoja kiekvieną, kuris nori jį nuskriausti. Jo niekas negali sulaikyti vietoje nė vieną akimirksnį. Jis nuvargęs, vos paslenka, bet nematomą jėga jį stumia į priekį. Gal būt jis mato ją, net apčiuopia, bet mūsų mirtingųjų akys jos niekuomet napastebės.

Šiandien jis bus Kaune. Išeikite visi į gatves, nueikite ant Aleksoto tilto ir pamatysite ateinantį nuo Marijampolės, lydimą penkių raitų policininkų, kurie neturi supratimo, kas yra tas žmogus.

Bet aš žinau: „tai Amžinasis Žydas“.

Toks buvo pirmas reporterio Vanagaičio rašinys, kurį redaktorius perskaitęs suraukė antakius ir nusviedė į krepšį.

Vanagaitis pasilenkė ir ištraukė jį atgal.

— Ar tamsta, pone redaktoriau, kada Amžinasis pasirodys Kaune ir apie jį visi kalbės įtikinsi skaitytojus, kad redakcijoje buvo žinių apie jo atėjimą į Kauną? — paklausė Vanagaitis.

Redaktorius gūstelėjo petimi.

— Brangusis, — atsakė. — Jeigu Tamsta baliuje neturtingiems šelpti palikai visą savo protą dėl neturtingųjų, o redakcijon atnešei tuščią makaulę, tai priversi mane užmiršti tai, ką Tamsta davei mano redaguojamam dienraščiui ankščiau.

Reporteris šyptelėjo.

— Puiku, — atsakė jis. — Bet jeigu pasirodys, kad net po to, kaip aš savo protą palikęs baliuje neturtingiems šelpti kaip auką dėl tų vargšų, visgi dar esu už Tamstą gudresnis, kas tuomet?

— Tuomet aš Tamstai išmokėsiu už šį rašinį honorarą, kokio dar nė vienas dienraštis nė vienam savo bendradarbiui nemokėjo, ir dar išduosiu avanso, kad galėtum išsipirkti protą, pakeisdamas jį pinigais. Tas neturtingiems tik į sveikatą išeis, nes tuomet paliksi gudriausias žmogus iš visų kvailiausių

asilų, kuriuos gyvenime esi sutikęs, o taipgi slogu-
čiu nesirgisi.

Vanagaitis sulenkė savo rašinį ir įmetė redakto-
riaus papkėn.

— Tegul jis guli čia iki rytojaus, — pasakė re-
porteris. — Tai primins Tamstai apie žadėtąjį hono-
raraž, kurio rytoj atvyksiu atsiimti.

Redaktorius linktelėjo galva.

— Ir dėl visa ko atsinešk rytoj ką nors geres-
nio, jeigu norėsi keletą litų gauti, — pasakė jis. —
Su panašiais apie Amžinąjį Žydą rašiniais gali ne-
sirodyti redakcijoje.

Reporteris išėjo, o redaktorius dar sykį gūšte-
lėjęs petimi įsirausė į rankraščius.

IV.

Rotušės aikštėje minios žmonių.

— Pralaužtas frontas. Lenkai puolė lietuvius, bet liko sukulti. Apie tris tūkstančius belaisvių nuo Marijampolės į Kauną atvaro.

— Kaip pralaužtas frontas? Koks frontas?

— Lietuvių - lenkų frontas.

— A, o kaip ten karas prasidėjo, senai?

— Vakar vakarą. Pats Pilsudskis vadovavo lenkų fronte. Ir Želigovskis buvo.

— Bet jokių belaisvių neatvaro. Visi belaisviai palikti Marijampolėje, o plentu nuo Marijampolės prisirišę prie arklio uodegos lietuvių kareiviai atsiveda patį Pilsudskį su Želigovskiu.

— Šiašiasdešimt kanuolių paimta. Keli šimtai kulkosvaidžių ir kitokios amunicijos.

— Lietuviai traukia į Vilnių?

— Kodėl į Vilnių? Vilniuje prancūzai, kurie atėjo lenkams į pagalbą.

— Prancūzai su lenkais? Vadinasi, naujas pasaulio karas? Ką vokiečiai dirba?

— Vokiečiai? Vokiečiai pešasi su rusais.

— Kaip tai su rusais? Rusai, vokiečiai ir italai privalo eiti išvieno.

— Na, taip atrodo. Vokiečiai mulkino, mulkino rusus, o kada atėjo sprendžiamoji valanda, nuėjo su italais.

— Vadinasi ir italai prieš prancūzus?

— O kaip manei?

— Bet italai su vokiečiais išvien?

— Italai, taip. Su rusais kiek blogiau.

— Italai neateis lietuviams į pagalbą?

— Kaip neateis? Dabar pamatysime. Iš Virbalio į Marijampolę atvyko vokiečių ir italų kariškos delegacijos su pirmais pagelbiniais būriais. Pagelbiniai būriai nuvyko į frontą, o vyriausybė automobiliu atvyksta į Kauną.

— Pasakoja, kad Pilsudskis atvyksta raitas į Kauną.

— Pilsudskis su italais? Negali būti!

— Ne su italais. Su keliais šimtais kanuolių, šešiasdešimt pulkų raitelių ir kulkosvaidžiais.

— Vadinasi, tikrai karas?

— Apie tai visi kalba.

— Niekai, vyrai. Jokio karo. Per demarkacijos liniją perėjo į mūsų pusę Plečkaitis. Sugriebė ir atveda į Kauną sušaudyti.

- Štai šitaip jam ir reikia. Plečkaitis sugriebtas.
- O gal ir Paplauskas su juo?
- Ne, tik vienas kuris: Plečkaitis ar Paplauskas.
- Bet vistiek šaudys?
- Šaudys, apie tai jokios kalbos.
- Sako, prancūzų diplomatai pareikalavę, kad lenkai išduotų lietuviams Plečkaitį.
- Vadinasi, prancūzai drauge su lietuviais?
- Drauge su lietuviais. Nes visi bijo karo, o jeigu lenkai neatiduoda lietuviams Vilniaus ir Plečkaičio, tai būtinai vokietis skelbia prancūzams karą.
- O koks čia mitingas bus?
- Jokio mitingo. Lenkų delegacija atvyksta. Sako neatsiklaususi lietuvių perėjo demarkacijos liniją ir atvyksta. Nori derėtis su lietuviais.
- Dėl ko derėtis?
- Dėl visko. Čia kvepia karu. Lenkai nori prisilaižyti prie lietuvių.
- A, kada susiprato.
- Tai apie tai ir mitingas bus?
- Apie tai. Kalbės lenkų ir lietuvių delegatai.
- O kokius ten areštuotus atvaro?
- Visokių yra. Bet daugiausia, sako, lenkai. Prancūzų labai maža pakliuvo.
- Prancūzai žino, kur galima lįsti, kur negalima.

— Žinoma, nes jiems kas? Paryžiaus niekas nebombarduoja.

Tuo tarpu pasirodė aikštėje policijos rezervas. Minia subangavo, suūžė, pradėjo grūstis arčiau Rotušės spausdami ten stovėjusius. Prasidėjo spūstis, riksmas. Rotušės durys išlėkė oran ir minia susigrūdo į rūmus, į muziejų, į aplinkinius namus.

— Piliečiai, kas čia bus, ko čia taip spaudžiasi žmonės?

— O ko tu čia sprandą atnešei?

— Nes pasakoja, kad ant demarkacijos linijos nukrito lenkų cepelinas, daug didesnis už vokiečių „Graf Cepelin“. Gabena jį į Kauną.

— Lenkai turi cepelinų?

— Turi. Dvidešimt cepelinų. Bet vienas sudužo.

— Na, velnynas! Vadinasi, iki šiol slėpė, o kuomet vienas sudužo, prisipažino, kad dar dvidešimt turi?

— Ateina, ateina!!

— Kas ateina?

— Nuo Marijampolės ateina! Policija atvaro Pilsudskį su Želigovskiū.

— Rinkite, vyrai, akmenis. Ir kaip tik ves pro šalį, galvon, vis galvon tam parsidavėliui!

— Akmenis? Aš turiu revolverį! Jeigu jau žudyti, tai bent kultūringai.

— Gerai pasakyta! Bet kas neturite revolverių, geriausia akmens.

— Ar jau matyti?

— Jau ant tilto. Labai išlėto eina.

— Numesti gyvatę nuo tilto!

— Policija špaleriais sustojo. Nuo Vytauto bažnyčios ir nuo Aleksoto tilto visus žmones pašalina.

— Kaip? Jie nori išgelbėti tą niekšą?

— Vyrų, ramiau! Rėksite, ir mus išgrūs iš čia.

— Neišgrūs, būk ramus. Dabar jau vėlu.

— Policijos rezervas apsupo jį... Nematyti!

— Rėkt, kad ir mums parodytų jį!

— Nutilkit, nutilkit!

Spūstis dar padidėjo, kuomet minioje pasklido gandų, kad tariamasis belaisvis nuvestas Nemuno kranto gatve. Visi norėjo jį pamatyti, todėl pradėjo bėgti aplinkinėmis gatvėmis.

— Į kalėjimą jį veda! Vyrų, į kalėjimą!

Ir visos gatvės patvino žmonių. Judėjimas buvo sustabdytas, nes policija nieko negalėjo padaryti įsikarščiavusiai miniai, kuri degė nepaprastu smalsumu. Policija visur šaukė, kad belaisvis nėra koks nors žymus lenkas, kaip Pilsudskis ir parsidavėlis Plečkaitis, bet minia netikėjo. Kaip? Paprastas šnipas? Negali būti! Dėl kokio paprasto šnipo policijos

rezervas nebus iššauktas į gatves pasitikti tą belaisvį ir palydėti jį į kalėjimą.

Bet Laisvės Alėjoje minia buvo išsklaidyta rimtesnio policijos rezervo ir policijos būrio. Susirėmimų neįvyko. Minia pasitraukė ir išsisklaidė neprieštaraudama. Jos ūpas atslūgo.

* * *

Tas keistasis žmogus peržengė tiltą ir susitiko su policijos krūtinėmis. Policija buvo sustojusi tiršta siena, dvejomis eilėmis, kad apgintų jį nuo minios smalsių žvilgsnių ir spaudimo. Buvo manyta, kad jis nueis tuo keliu, kuris bus jam paliktas, policijos apsaugomas, bet keistasis žmogus susitikęs policijos ir minios krūtinės, užbarikadavusias jam kelią Nemuno kranto gatvėj, pakėlė galvą ir apsidairė nesustodamas. Policija ir minia, patys nejausdami kodėl, net nežinodami ką darą, prasiskyrė ir praleido jį nueiti ten, kur jis norėjo eiti.

— Kas jis? — pasiteiravo vienas pilietis pas policininką.

Policininkas gūstelėjo petim.

— Koks velnias? Jis rodos, net nemato žmonių!

— Taip atrodo.

O Amžinasis Žydas, kaip jį reporteris pavadino, ėjo toliau Nemuno kranto gatve, lydymas gausingos

minios, kuri dabar ir stiprių policijos būrių buvo nesuvaldoma. Minia užė, kalbėjosi, bet juoko nesigirdėjo. Keistojo žmogaus visa povyza privertė ją būti rimta. Stebėjosi jo drabužiais, jo išvaizda, jo apsi-
niaukimu ir abejingumu, bet juoktis iš jo, arba bent palydėti juokingomis pastabomis, negalėjo.

Nuovados viršininkas, pasitaręs su kitais policijos valdininkais prie tilto, sukomandavo policijos būrį ir nusivijo keistuolį.

— Sulaikykite jį! — įsakė policininkams.

Policija prasibrovė pro minią. Minia skyrėsi smalsaudama. Kažkodėl jai rodėsi, kad šio keistuolio neįveiks ir visa kariuomenė. Jame buvo kaž kas, ko niekas negalėjo suprasti. Iš jo dvelkė dvasinė jėga.

Policija apsupo jį.

— Sustokite.

Keistuolis ėjo nepakeldamas galvos.

Vienas policininkas, policijos vachmistras, padėjo ant jo peties ranką.

— Tamsta....

Keistuolis, vis dar žengdamas sunkiuoju savo žingsniu, pakėlė galvą. Iš jo lūpų išsprūdo keistas garsas, toks aukštas, gomurinis.

— Įsakau Tamstai sustoti!

Dabar keistuolis žvilgterėjo į jį.

Vachmistro ranka bejėgiai nusmuko nuo jo pe-
ties. Jis apsidairė aplinkui ir lyg nustebęs, kad tiek
daug žmonių yra susirinkusių aplink jį.

— Išskirstykite minią! — įsakė jis policinin-
kams

Policininkai šoko vykdyti įsakymą. Vachmistras
vėl priėjo prie keistuolio.

— Tamsta...

Keistuolis nekantriai papurtė galvą, lyg patarda-
mas tvarkos dabotojui netrukdyti jam tęsti savo ke-
lionės.

Vachmistras gumine lazdele sudavė jam per petį.
Jo veide pasirodė pyktis.

— Po velnių! Kas yra?! Tamsta girdi?

Keistuolis žingsniavo toliau.

— Apsupkite jį!

Policininkai apsupo keistuolį tiršta grandine.
Bet keistuolis, net galvos nepakeldamas, ėjo toliau,
ir policininkų grandis prasiskyrė.

Vachmistras keiktelėjo. Panašioje padėtyje jis
atsidūrė pirmą kartą ir dabar nežinojo, kaip toliau
pasielgti. Jo kaktoje pasirodė stambūs prakaito la-
šai. Jis apsidairė norėdamas pamatyti viršininką,
bet šio čia nebuvo.

— Juk privalau jį sulaikyti, — suniurnėjo jis.

— Kaip? Dvidešimt policininkų negalės vieno žmogaus sulaikyti?

Jam vėl grįžo energija.

— Kad ir kažin kas čia atsitiktų, — aš suduosiu jam lazdele taip, kad jis atsisės ant žemės ir tuomet...

Bet jo pastangos „suduoti taip, kad jis atsisėtų ant žemės“ nuėjo niekais. Keistuolis vėl pažvelgė į jį lėtu, bet aštriu, ugningu žvilgsniu ir vachmistras nuleido rankas.

— Pasiutimas, — pasakė jis.

Jis nusiminęs žiūrėjo į policininkus, o policininkai į jį.

— Kas dabar bus, vyrai? — paklausė jis.

Policininkai tylėjo.

— Žinau, — pasakė jis. — Nuvarysime jį į kalėjimą.

— Jeigu pajėgsime, — murmtelėjo vienas policininkas visai pesimistiškai nusiteikęs.

— Sustokite tiršta grandimi prie Mickevičiaus gatvės. Kad ir kas atsitiktų, nepraleiskite jo. Išsitraukite revolverius. Kitas būrys tegul sustoja prie kalėjimo ir atkerta jam kelią į Laisvės Alėją ir Kęstučio gatvę.

Policininkai pasiskubino vykdyti įsakymo. Vachmistras pasiliko sekti paskui keistuolį, vis dar ne-

nustodamas vilties, kokių nors būdu sustabdyti jį. Staiga jame vėl gimė pašėlusios mintis: paimti šį keistąjį žmogų už rankos ir vesti lyg girtą. Į tai nekreiptų dėmesio praeiviai, kurie dabar policijos buvo išsklaidyti, ir gal būtų tokiu būdu jam pasisekė jį nuvesti į reikalingą vietą.

Vachmistras prisiartinė prie jo ir paėmė jį už rankos aukščiau alkūnės. Keistuolis nesipriešino. Jis ėjo vedamas policininko.

— Gerai — pasakė pats sau vachmistras. — Dabar tu eini kur aš tave vedu, bet ar visa laiką manęs klausysi? Mes tuojau ištirsime tavo užsispyrimo laipsnį.

Jis pasuko į Maironio gatvę. Keistuolis, paklusnus lyg vaikas, ėjo su juo Maironio gatvėn.

— Visai gerai, — nusišypsojo vachmistras. — Aš suradau būdą nugalėti tavo išdidumą, nes dabar matau tave esant nepaprastą žmogų.

Jis priėjo su juo ligi Maironio gatvės, paskui pasuko Kęstučio gatve į Mickevičiaus.

— Štai, tu nežinai kur aš tave vedu, — galvojo vachmistras, — todėl man pasiseks įgrūsti tave. Į kalėjimo kiemą, o ten jau pamatysime, ką su tavimi toliau daryti.

Ir tardamasis apgaunąs šį keistuolį, kuriuo da-

bar stebėtis pradėjo, visai ramiai privedė jį prie kalėjimo, įvedė į kiemą, o paskui į kalėjimo patalpas.

Vachmistras nebuvo numatęs tos kliūties, kad kalėjimo administracija gali atsisakyti priimti jo keistąjį svetį į savo kameras. Bet jis paprašė, kad kalėjimo viršininkas pasikalbėtų telefonu su policijos vyresnybe.

Kalėjimo policija pakvietė prie telefono policijos viršininką. Viršininkas pareikalavo vachmistrą.

— Taip, pone viršininke. Jeigu jo neuždarys į kalėjimą, bus daug vargo nugabenti į nuovadą. Mes nepaprastai daug pastangų padėjome iki jį į čia galėjome įprašyti.

— Stebiuosi Tamstos, pone vachmistre, sumanumu ir energija. Gerai, aš padarysiu viską, kad jis pasiliktų kalėjime. Nes buvau tikras, kad šis keistuolis yra užkeiktas ar kas panašaus su juo yra. Tamsta greitai grįši į nuovadą?

— Taip, pone viršininke.

— Aš laikiu Tamstos. Mes nepaprastai esame sudominti šiuo žmogumi.

Vachmistras po keliolikos minučių apleido kalėjimo rūmus, o prižiūrėtojas nuvedė keistuolį į kamerą.

V.

Kameros seniūnas, įprastu jam įžulumu, padėjo ranką ant naujo atvykėlio peties.

— Na, drauguži, — pasakė jis.— Pakliuvai. Bet gi tu ir įdomus.

Jis pasitraukė nuo jo keletą žingsnių. Keistas atvykėlis nesiteikė į jį pažiūrėti. Į kamerą įėjo, lyg susimąstęs, nelaimės užklyptas finansininkas į savo kabinetą, kur jam viskas buvo taip įprasta ir kasdieniška. Lazdą iš jo buvo atėmę priėmimo kambary, todėl rankas buvo nukaręs žemyn, išlėto jas mosavo į savo sunkių žingsnių taktą. Jis praėjo pro šalį nustebusio seniūno, priėjo kameros sieną ir vėl grįžo atgal.

— Na, na! — pasakė seniūnas. — Ką tas reiškia?

Jo antakiai pakilo.

— Draugai, — pasakė jis. — Ar jūs matote?

Aštuoni kaliniai apsupo seniūną.

— Profesorius, — nutarė seniūnas.

— Rabinas, — prieštaravo antrasis. — Po velnių! O kodėl jam nenuskuto peisų ir jo garbanų?

Seniūnas gūstelėjo pečiais:

— Jis nėra labai švarus, — pasakė jis. — Man rodos, kad kalėjimo administracija privalėjo susirūpinti jo plaukais ir drabužiais.

Vienas kalinių, pradėjęs savo karjerą nuo kišenvagio ir baigęs naktiniais vizitais į miegamuosius, priėjo prie keistojo atvykėlio ir paėmęs jį už rankos aukščiau alkūnės, pradėjo su juo vaikščiot išilgai kameros.

— Aš greitai su juo susitarsiu, draugai, — pasakė jis ciniškai šypsodamasis. — Man tekdavo ir profesorių miegamuosius aplankyti.

Jo žodžius palydėjo garsus juokas.

Vagišius smalsiai apžiūrėjo keistuolį:

— Klausyk, drauguži, — pasakė jis naujam atvykėliui. — Mes manysime, kad tu nėra rabino užkulnio nevertas, jeigu tylėsi ir mums nieko nesakysi, nors ir nori būti panašus į rabiną. Sakyk, iš kurio pragaro tave į čia atgrūdo?

Keistasis atvykėlis tylėjo. Vagišiui pasirodė, kad jis atsiduso ir dar žemiau galvą nuleido.

— Tu išdidus, žydų mokslinčiau, — kalbėjo vagišius, — bet čia tokia vieta, kur visiems išdidėliams ragus aplaužo. Na, matyt, tu nėra vištos ne-

įstengtum pavogti net alkanas būdamas, tad didžiutis nėra labai kuop.

Dabar jau nebuvo abejonės, kad keistuolis atsiduso ir viena ranka nervingai paglostė savo peisus.

— Vyrai, — pasakė vagišius kreipdamasis į kalinius. — Jis arba baisus žmogžudys, koks nors pamišęs rabinas, kuris išpiovė visus savo miestelio žydus. Už ką jį kalėjiman įkištų?

— Tegul jis kalba! — šaukė kaliniai.

Vagišius stipriau suspaudė jo ranką.

— Pone profesoriau, — kalbėjo jis. — Mes nepratę, kad mūsų kameroje žmonės iš laisvės atėję panašiai elgtųsi. Tu pirmą kartą kalėjime?

Keistuolis tylėjo.

Vagišius gūstelėjo petimi, paskui pakišo keistuoliui tarp kojų savo koją ir greitai atšoko nuo jo. Atvykėlis suklupo, bet nepaprastai mikliai vėl pašoko ir, lyg nieko nebuvo atsitikę, vaikščiojo toliau.

Prie jo vėl prisiplakė vagišius, vėl paėmė jį už rankos aukščiau alkūnės ir pradėjo su juo matuoti kameros ilgį.

— Tu truputį juokingas, mano drauge, — kalbėjo jis keistuoliui. — Tavo elgesys taipogi keistas, bet tai neišgelbės tavęs nuo ceremonijų, kurias naujokai privalo atlikti pas mus atkeliavę.

Kaliniai smalsiai sekė tą sceną. Jie susigrupavo prie durų su seniūnu pryšaky ir darė pastabas žiūrėdami į tą keistuolį.

— Štai kas pas jį praktiška, — kalbėjo seniūnas. — Tai jo sandalai. Dievaži! Jeigu vasarą mums mūsų klumpes pakeistų sandalais! Ką jūs pasakysite? Lengva ir gerai. O taipogi ir kalėjimui pigiau kainuotų toks apavas.

— Jo kepuraitė taipogi praktiška, — atsiliepė antras kalinys. — Lengvutė ir originališka. Šis žyd-palaikis labai gerai padarė taip apsirengdamas, kuomet jį areštavo.

— Bet jo palaidinukas! Kažkas panašu į surduką, lyg frakas ar vizitinė. O pagaliau — juokingas drabužis. Aišku, jis arba profesorius, arba profesoriaus tarnas. Juk panašius švarkus tik mokyti žmonės nešioja.

Seniūnas vis negalėjo atitraukti akių nuo jo sandalų.

— Šie sandalai privalo būti mano, — pasakė jis. — Aš net tuojau juos pamainysiu jam į klumpes.

— Bet daugiau nieko mainytino, — su pasigailėjimu pasakė kitas kalinys.

— Taip, net ir jis pats nieko nevertas, — nusprendė kaliniai.

Vagišius priėjo prie jų.

— Manau, kad jis nebylūs, — pasakė jis. — Dūsauja ir nieko nekalba. O taipogi jo galvoje kažkas dedasi.

Seniūnas gūžtelėjo petimi.

— Aš susikalbėsiu su juo, — pasakė jis.

Sprandingas, atletiško sudėjimo seniūnas priėjo prie keistuolio ir sugriebė jį už rankos.

— Pakaks pasivaikščiojimų, — pasakė jis. — Dabar mudu nuodugniau pasikalbėsime.

Nors ir stipriai jis laikė keistojo atvykėlio ranką, bet ši isprūdo iš jo replių, lyg nugurys. Jis nepajėgė sulaikyti keistuolio vietoje nė vieną akimirksnį. Šis, lyg nejautęs, kad buvo dėta pastangų jį sulaikyti vietoje, net visai į tai dėmesio nekreipdamas, vaikščiojo toliau. Ant jo veido nuo peisų krito tamsūs šešėliai. Lūpos vis buvo stipriai sučiauptos, o akys, giliai kakton įsmukę, nuleistos žemyn taip, kad jų niekas negalėjo matyti.

Seniūno veidas kiek paraudo.

— Jo esama stipraus vyro, — pasakė jis stebėdamasis. — Na, žiūrėkite, tas žagaras...

Kalinių akys įsmigo į keistąjį atvykėlį ieškodamos po jo palaidinuku raumenų. Ne, ten negalėjo jų būti! Sudžiūvęs, pasigailėjimo vertas žmogiškštis! Jam buvo kiek sulinkusi nugara, netikusiai išlenktas sprandas, kiek atsikišęs pilvas, nors tiesias,

bet per plačias, plonas kelnes kada-ne-kada ryškėjančios sausos, plonos kojos. Pasigailėtinas tvarinys!

Kalinių lūpose šaipas pasirodė:

— Tik čiupti jį stipriau! — sušuko vienas kalinys, mušeika ir kišenvagis, vos pradedaš savo karjerą jaunuolis. — Tas šipulys!..

Seniūnas išpūtė skruostus. Keistasis atvykėlis praėjo pro šalį. Seniūnas išskėtė rankas, palinko į priekį ir apkabino keistuolio liemenį. Bet dar nesuspėjo suspausti jo savo glėby, prie savęs pritraukti, kaip keistasis atvykėlis sugriebė jį už sprando ir sviedė, lyg plunksną, ant narų.

— O - o!...

Taip! Seniūnas išsitiesė ant grindų ir suurzgė, lyg šuo. Krūtinę prispaudęs prie grindų, pakėlė galvą, lyg skalikas ir nusičiaudėjęs, pykčio ir nuste-bimo persisunkusiu žvilgsniu žiūrėjo į keistuolį. Jis buvo labai panašus į retežiu pririštą šunį, kuris erzinamas ir mušamas, negalėjo šokti ant savo kankintojo ir į jo blauzdas aštrių dantų suleisti.

O keistuolis vis vaikščiojo nuleidęs galvą, nejausdamas pikto ir nustebusio seniūno žvilgsnio, nejausdamas kitų aštuonių žmonių aštrių ir taipogi nustebusių žvilgsnių. Koks velnias! Atrodė, kad šis žmogus praslinkusį akimirksnį nieko nepadare, kuo

vertėtų susijdomauti. Jo veido išraiška buvo tokia pat, kaip ir tik ką įėjus kameron. Sakytum, visai ne jis, bet kas kitas taip mikliai sugriebė už apikaklės kameros stipruolį ir sviedė į kampą; lyg kas kitas taip mikliai juo nusikratė ir net negirdėjo to triukšmo, kaip seniūnas krito.

Pagaliau seniūnas atsistojo. Jo akyse reiškėsi pyktis, nustebimas, baimė, pagarba, smalsumas. Jo lūpos buvo plačiai pravertos.

— Jūs matėte, vyrai? — paklausė jis.

Kaliniai tylėjo.

— Na, jame esama jėgų, — pripažino seniūnas. — Jis ne koks kišenvagis, bet tiesiog spynų laužytojas. Be to, manau jį esant seną recidivistą.

Jis priėjo prie keistulio ir ištiesė jam ranką.

— Parodei ką gali, — pasakė jis. — Dabar paspauskime rankas ir būkime draugai.

Keistasis atvykėlis nematė jo rankos. Praėjo pro šalį, vėl grįžo atgal, vėl praėjo pro šalį ir vėl grįžo. Jis vienodai, monotoniškai beldė savo sandalų padais į grindis ir lyg buvo susižavėjęs tuo taukšėjimu. Kameroje, apart jo, daugiau nieko nebuvo.

Seniūnas susikišo rankas už diržo.

— Na, na, — pasakė jis. — Ar tau neteks gailėtis to?

Jis pažiūrėjo į kalinius.

— Manau, kad jis nebylys. Taip, bet juk tas dar nereiškia, kad jis ir aklas būtų, — kalbėjo seniūnas.
— Nebylys, nes nieko nekalba, kurčias, nes nieko negirdi, bet ne aklas.

Jis pradėjo kramtyti nagus.

— Kad taip jam įkretus į pasturgalį, — garsiai svajojo seniūnas. — Pultume visi, parmestume ant grindų...

Paskui jis ranka numojo.

— Beprotris, daugiau nieko. Palikime jį ramybėje.

— Iki nakties, — suniurnėjo kaliniai.

Seniūnas galva linktelėjo.

Po patikrinimo. Koridory skardus švilpukas gulti. Kaliniai paskubomis nusivilko ir palindo po antklodėmis. Šaipydami žiūrėjo į keistąjį atvykėlį, kuris jokio dėmesio nekreipė į švilpuką, į tai, kad visi atsigulė. Vaikščiojo kambaryje taukšėdamas savo sandalais, nuleidęs galvą ir susimąstęs. Prie elektros šviesos jo veidas rodėsi toks išblyškęs, išvargintas rūpesčių ir kančios raukšlėmis. Dabar, kada visi gulėjo, jo eisena buvo tokia sunki, netvirta, kojos slinko ir drebėjo nuovargiu. Jis susisikūprino dar labiau, galva nusileido ant krūtinės,

o rankos visiškai nusviro ir, jam einant, nenoromis kabaldžiavo į šalis. Kartais jis visai sulėtindavo žingsnius, jo ilgos, sausos rankos liaudavosi kabaldžiavę, prisiglausdavo prie kūno ir atrodė, kad jis tuojau susmuks vietoje. Bet sekantį akymirksnį, lyg iš gilaus nuovargio ar miego pažadintas, pradėdavo gyviau vaikščioti, pakeldavo aukščiau galvą, jo rankos pradėdavo, lyg irklai, sklaidyti į šalis, orą.

Vagišius, pradėjęs savo karjerą kišenvagiu ir užbaigęs miegamųjų kambarių naktiniais vizitais, ilgai žiūrėjo į jį primerkęs akis ir kažką galvojo. Keistos buvo jo mintys. Jis prisiminė kažkada girdėtas pasakas apie atgailaujančius vienuolius, kurie prasimanydavo įvairių savo kūnui kančių ir kažkodėl jam pasirodė, kad šis kiestas, žydiškas tipas yra toks atgailaujantis asmuo. Pasakliskas tipas, kurį jis matė savo akimis.

— Vargšas, — tyliai išsprūdo iš jo lūpų.

Paskui jis prisiminė tokias pasakas apie tokius žmones, kurie kerštingų burtininkų būdavo priverčiami ką nors daryti prieš savo norą, kas užburtajam kančių suteikdavo. Taip! Amžinas vaikščiojimas! Jokio poilsio: niekuomet niekur neatsisėsti, niekuomet neprigulti. Valgyti ir miegoti vaikščiojant!

— Amžinas Žydas! — įstrigo jo galvon mintis. Jis pusiau atsisėdo ir atydžiai pažiūrėjo į keistuolį.

— Tai jis! — pusbalsiu pratarė.

Vieną akymirksnį jį baimė surakino. Kaip? Amžinasis Žydas kameroje, su juo? Žydas, gyvenęs pasauly apie du tūkstančiu metų?

Bet paskui šypsena lūpose pasirodė.

— Pasakos, pasakos, — pats sau pasakė ir atsigulė. — Šis vargšas nei daugiau, nei mažiau, kaip nelaimingas beprotis.

Duryse prasivėrė langelis. Surauktais antakiais prižiūrėtojo veidas pasirodė elektros šviesoje. Aštrus žvilgsnis įsmigo į keistuolį.

— Na? — nustebeš pratarė.

Kaip? Atsirado žmogus nevykdamas kalėjimo režimo? Atsirado kažkoks žydas valkata, kuris jokio dėmesio nekreipia į nusistovėjusius, visagalinčius kalėjimo įstatus?

— Gulti! — sušuko jis.

Jo veide dvigubas nustebimas pasirodė, kuomet į jo žodžius, tokius griežtus ir prieštarauti neleidžiančius, šis valkata jokio dėmesio nekreipė. Koks įžulumaš!... Jis vaikščiojo išilgai kameros nuleidęs galvą, taukšėdamas savo valkatišku apavu, net akių nepakeldamas.

— Seniūne! — sušuko prižiūrėtojas.

Seniūnas išnėrė iš po antklodės.

— Kodėl tas šunies vaikas vaikšto?

Seniūnas gūžtelėjo petimi.

— Jis kurčias, ar kuris velnias?

Seniūnas darė visokius ženklus ir grimasas, kuriuos turėjo reikšti, kad jis nieko nežinąs.

Suskambėjo duryse raktas, subraškėjo nuo durų nuleidžiamas geležinis sklandis, paskui durys pravėrė ir jose pasirodė juoda savo uniforma prižiūrėtojas.

— Aš jį paguldysiu, — sumurmėjo.

Jo rankose įvairiais garsais suskambėjo raktai. Drąsiu žingsniu priėjo prie neklaužados ir užsimojo raktais, norėdamas pavaišinti jį smūgiu į galvą. Bet staiga keistasis neklaužada pakėlė galvą ir jo ugningas žvilgsnis susitiko su prižiūrėtojo žvilgsniu. Ranka su raktais nusileido žemyn. Prižiūrėtojas sumirksėjo akimis, apsigrižo ir išėjo iš kameros. Jis užrakino duris ir pravėręs langelį pasakė:

— Jis gali vaikščioti. Manau, kad tas žmogus serga tokia liga, kuri neleidžia jam gulėti.

Ir langelis vėl užsidarė.

Seniūnas prasižiojęs iš nustebimo nežinojo kuo daugiau stebėtis: prižiūrėtoju ar keistuoju atėjūnu.

VI.

Albinas Vanagaitis atėjo į redakciją šypsodamasis pergalės šypsena.

— Na, ką? — paklausė jis redaktorių. — Tamsta matei?

— Mačiau.

— Įsitikinai?

— Ne.

Reporteris primerkė akis.

— Bet jeigu Tamsta būtum įdėjęs tą rašinį į laikraščio skiltis, — pasakė jis, — ar šiandien gatvėje visi žmonės, net rimčiausieji, negaudytų šios dienos numerio? Trigubas tiražas, garantuoju. Rytoj ir poryt tas pat.

Redaktorius gūžtelėjo petimi.

— Na, — pasakė jis, — aš nemanau savo skaitytojų penėti panašiomis fantazijomis.

Reporteris atsilošė kėdėje ir nutilo. Redaktorius atsistojo ir pradėjo vaikščioti.

— Taip, mano brangusis, — pagaliau pasakė

redaktorius. — Tas tipas... Velniai žino, kas jis yra. Ar Tamsta daugiau nieko apie jį neparašei?

— Parašiau.

Redaktoriaus akyse sužibėjo ugnelė.

— Duok greičiau, spaustuvė laukia.

Reporteris pakėlė antakius.

— Jeigu Tamsta, redaktoriau, būtum įdėjęs vakar dienos numery mano straipsnelį, šiandien aš gaučiau po dešimtį litų už eilutę, nes skaitytojai gaudyte gaudytų laikraštį, bet dabar...

Redaktorius pliaukštelėjo reporteriui per petį.

— Aš jau sugalvojau, — sušuko jis. — Įdėsiu Tamstos rašinį su priedu, kad jis vakar gautas redakcijoje. Aprašysiu, kaip negailestingai jį atmečiau. Tas reikalas dar ne visai žlugęs, nors tokios didelės sensacijos nesukels. Duok Tamsta, ką daugiau turi parašęs.

— Dešimts litų eilutė.

— Duok, greičiau! Kiek eilučių?

— Du šimtu.

— Reikėjo parašyti keturis šimtus.

Redaktorius pačiupo rankraštį.

— Kur dabar tas tipas? — paklausė džiūgaudamas.

— Kalėjime,

— Štai tau! Policija gal nesupranta, kad mes to tipo nepaprastai reikalingi. Po velnių!...

Reporteris šypsojosi.

— Atvirksčiai, pone redaktoriau. Policija mums pagelbės, apipins jį dar gražesnėmis spalvomis. Aš sužinojau, kad iš kameros, kur dabar Amžinasis Žydas uždarytas, rytoj išleis vieną vagiųjų. Aš palaiksiu jo prie kalėjimo ir jis man suteiks žinių, kaip tas mūsų garbinamasis jaučiasi kalėjime.

— Eik Tamsta prie kalėjimo ir lauk to vagišio. Atsivesk jį redakcijon, kad kitų laikraščių reporteriai nepavogtų iš jo nė vieno žodžio. Mes laikysime jį čionai visą parą, iki pirmi paskelbsime tas žinias laikraštyje!

Reporteris pakasė pasmakrį.

— Aš jau žinau, kas su juo padaryti, — atsakė jis redaktoriui. — Būk Tamsta ramus.

Vanagaitis įsibruko kišeniun čekį dviejų tūkstančių litų sumai ir patenkintai šypsodamasis išėjo gatvėn.

— Amžinasis Žydas tu, ar ne Amžinasis, — galvojo sau Vanagaitis, — bet mano kišeniuje du tūkstančių litų. Ir duok Dieve, kad tu būtum paprastas žydpalaikis, nes tuomet aš uždirbčiau dvidešimtį tūkstančių, nes Amžinuoju Žydu pasilikdamas greitai visiems nusibosi ir nebus apie tave kas rašyti.

Jis išoko į autobusą norėdamas parvažiuoti namo, bet staiga jo galvoje blikstelėjo mintis.

— Kalti geležį, pakol ji karšta, — pasakė jis pats sau ir pirmoje stotyje iššoko iš autobuso.

Apgalvodamas tolimesnį veikimo planą, rankas į kišenius susikišęs atėjo į kriminalinę policiją ir persistatė viršininkui.

— Ar aš galiu gauti žinių apie šios dienos Kau-
no garsenybę? — paklausė jis.

Viršininkas pakarpė antakiais.

— Garsenybė, — suurzgė, — šiame Dievo pa-
sauly tiek daug priviso visokių sukčių, kad mes
nepajėgiam su jais kovoti. Velniai žino! Išsigalvoja
įvairiausių sukčiavimo priemonių, kad nė suprasti
negali jų. Ir kas svarbiausia, kad juo kvailėsnis
sukčius, juo puikesnis jo sukčiavimo menas. Štai ir
šitas: juk visai kvailas žydpa laikis; pats įsmuko
policijai į nagus ir galvoja apmauti ją.

— Ką jūs su juo darysite?

— Gražinsime atgal Lenkijon.

— Kada.

— Poryt. Aš dar šiandien išsiunčiau valdininkus
pas pasienio policijos rajono viršininką pravesti
kvotas. Mėginsime, dar su juo susikalbėti, bet jeigu
nepavyks, — tiek to.

— Albinas šypsojosi,

— Rusų, lenkų, latvių, vokiečių, prancūzų, italų, ispanų ir portugalų kalbos jis nesupranta, — pasakė jis. — Manau, jį reikia kalbinti graikiškai ar hebrajiškai.

— Tikiuosi, jis prakalbės ir lietuviškai, — susierzinęs pasakė viršininkas.

— Ką gi, būtų nepaprastai malonu.

Vanagaitis padėkojo viršininkui ir išėjo. Dabar jis jau žinojo, ką toliau privalo daryti. Jis pašaukė taksi ir nuvažiavo pas vieną poniutę, kuri vertėsi tuo, kad nuobodulį norėdama į šalį nuvyti, rengdavo balius neturtingųjų naudai. Ji buvo namuose. Priėmė Vanagaitį gerai nusiteikusi.

— Puikus projektas, poniute! — sušuko reporteris.

Ponia šypsojosi.

— Reporteris su projektu! Žinote, pone Vanagaiti, kad reportiški projektai visuomet pramušgalviški, be to, juose slepiasi koks šposas.

Albinas padarė rimtą veidą.

— Jeigu taip, aš tylėsiu, — pasakė jis.

— Na ne, pone Vanagaiti! Sakyk! Kas mums netiks — išmesime, kas tiks sunaudosime.

— Gerai. Kada naujas balius ruošiamas?

— Štai tau! Juk dar po praėjusio baliaus nuotaika labai gera.

— Sutinku, bet balius, kuriame būtinai bus visos Kauno garsenybės, kur pelnas tūkstančiais garantuotas!

— ?!

— Man yra puiki reklama, poniute. Puikiausia, kokia gali būti!

— Tamsta moki sudominti. Aš klausau.

— Žinai, poniute, apie ką dabar Kaunas kalba? Ponia šyptelėjo.

— Šiandien kai kurie laikraščiai paskelbė, kad tas tipas yra nei daugiau, nei mažiau, kaip... Amžinasis Žydas, legendarinis tipas. Rytoj apie tai šauks visi laikraščiai jau įsitikinę. Kaunas pasius iš smalsumo.

— Na?

— Kiekvienas norės tą Amžinąjį Žydą pamatyti. Jį poryt paleidžia iš kalėjimo ir gražina į Lenkiją. Tokios progos pražiopsoti negalima. Reikia poryt suruošti balių ir kvietimuose pažymėti, kad Amžinasis Žydas laikys paskaitą iš savo gyvenimo.

Ponios veidas paraudo.

— Bet juk jį išsiunčia Lenkijon.

— O, poniute! Jūs trstelsite žodelį kam reikia, ir būkite tikra, kad Amžinasis Žydas pasiliks vienai parai Kaune.

— Aš padarysiu tai.

— O aš padarysiu, kad Kaunas pasiustų iš smalsumo norėdamas pamatyti Amžinąjį Žydą, o tuo labiau iš jo paties lūpų išgirsti ką nors apie jo praeitį, jo pergyvenimus.

Ponia ištiesė jam ranką.

— Tamsta nepaprastai apsukrus vyrukas, — pasakė ji maloniai šypsodamasi. — Aš pasiūsiu Tamstai kvietimą pirmiausia. O, būk ramus Tamsta!.. Mano dėkingumas neturi ribų, kad tik tas viskas pasisektų!..

— Jeigu tik poniutė panorėsi.

— Norėsiu? Aš noriu!

— Vadinasi, viskas jau pasisekė.

Albinas patenkintas šypsojosi. Rytdienos numeriui jis turėjo pašėlusios medžiagos, o vagišius, paleistas iš kalėjimo, privalės ją papildyti.

Ramus, kaip reoprteriu pridera, jis užsitraukė papirosą ir užsirūkė.

— Štai, — pasakė jis. — Policija norėjo man atimti Amžinąjį Žydą, nuvainikuoti jį, bet aš pasiūksiu jį sau dar kelioms paroms, kad paskui trenkčiau lyg iš giedro dangaus:

„— Tai visai ne Amžinas Žydas, bet paprastas aferistas, atleisk jam Viešpatie jo nuodėmes“.

VII.

Lijo.

Albinas pasistatęs palto apikaklę mindė šaligatvio asfaltą prie Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo. Jis dažnai pažvelgdavo į savo laikrodėlį.

Dvylika.

Karo muziejaus laikrodis monotoniškai išdainavo dvylika kartų ir nutilo.

Prie kalėjimo pasirodė dar vienas jaunuolis.

— Sveikas, kolega!

— Sveikas!

Jiedu sustojo ir pradėjo kalbėtis.

— „Dienos Naujienoms“ ką nors „iškepti“ nori?

Atvykęs jaunuolis linksmai šaipėsi.

— Valkiojuos, — atsakė. — Negali žinoti, kurioje vietoje sensacija išdigs.

Albinas truktelėjo galva.

— Ė — è, — pasakė jis. — O „Lietuvos Žinios“ ko nori?

Prie jų priėjo trečias jaunuolis, slaptai žvilgtelėjo į kalėjimo vartus ir pasisveikino su draugais.

— Negaliu atsikratyti „Sekmadienio“, — pasakė jis. — Štai, žiūrėkite!

Ketvirtasis jaunuolis išnėrė iš Kęstučio gatvės ir priėjo prie jų.

— Trys Kauno dienraščiai, — pasakė jis. — Manau, vanagai jaučia dvėsėlieną.

— Nieko nuostabaus, jeigu iš to minta, — atsakė Albinas. — Bet aš stebiuosi: visi dienraščiai ką nors apie Kauno „geltonąją“ rašys!

Jie susižvelgė tarpusavy.

Iš Kęstučio gatvės vėl išsmuko jaunuolis su geltonu guminiu apsiaustu.

— „Rytas“, — suniurnėjo „Sekmadienio“ atstovas.

— Na, na, — nepatenkintas galvojo Albinas. — Negali būti, kad tas vagišius paspruks iš mano rankų.

Jis padarė ramų veidą, kuriame iššaukė nustėbimą.

— Ištikro, — pasakė jis garsiai, sveikindamasis su „Ryto“ atstovu. — Ištikro, čia kas nors įvyks. Bet ar tai bus įdomu? Visi dienraščiai apie vieną ir tą patį!.. Dėja! Man nėra laiko. Iki pasimatymo, draugai!

Jis, rizikuodamas paleisti vagišių iš savo nagų, skubiai nuėjo Laisvės alėjos link. Bet nė nemanė

savo pozicijų apleisti. Automobilių stotyje paėmė taksi ir įsakė jį nuvežti aplinkiniu keliu ligi kampo Mickevičiaus ir Kęstučio gatvių. Šoferis apsuko Daukanto gatve ir sustojo, Albino nurodytas, kampe Kęstučio - Mickevičiaus taip, kad nuo kalėjimo jo nebuvo matyti. Albinas iššoko iš automobilio ir prisiglaudęs prie sienos stebėjo kalėjimo vartus.

Jo laikrodėlis rodė lygiai trylika valandų.

Karo muziejuje laikrodis monotoniškai sudainavo vieną, du... tris... keturis kartus.

Albinas pastatė ausis.

— Penki... Šeši... Septyni... Aštuoni, — skaitė jis ir galvojo: — „Laikrodis sugedęs, į ką tai panašu...“

— Devyni... Dešimt... Vienuolika...

— „Jie taipogi stebisi, kad laikrodis sugedęs“.
— galvojo jis stebėdamas jaunuolius prie kalėjimo.

— Dvylika... Trylika!..

Albinas išsižiojo.

— Kaip? Laikrodis išmušė trylika kartų?!

Jis pažiūrėjo į šoferį.

— Kuri valanda? — paklausė jis šoferį.

Lygiai trylika, pone, — atsakė jis pažiūrėjęs į laikrodėlį.

— Girdėjai, Tamsta, kaip Karo muziejaus laikrodis mušė valandų skaičių?

Šoferis žiūrėjo į jį nustebeęs. Paskui kvailai šyp-
telėjo.

— Ne, pone.

Albinas metė žvilgsnį į jaunuolius prie kalėjimo
vartų, kurie žiūrėjo į savo laikrodėlius ir gyvai gin-
čijosi. Taip, jie taipogi buvo suskaite, kaip laikrodis
išmušė trylika kartų.

— Amžinasis Žydas! — sušuko savo mintyse
Albinas. — Nejaugi?..

Jautė, kaip jo kūnu važinėjo šaltas šiurpas.

„— Trylika kartų!“

Jis pradėjo nerimti. Ach, tas vagišius, kuriam
tėvas paliko savo pavardę Kriauna, o krikštijant
buvo duotas Antano vardas!..

„— Trylika kartų!“

— Kad tik man nepaveržtų to Kriaunos, — gal-
vojo jis karščiuodamasis, bet per jo mintis vėl per-
bėgo žaibas:

„— Trylika kartų!“

Tai buvo biauri mintis kurios jis negalėjo nusikra-
tyti. Kodėl, būtent, dabar laikrodis išmušė trylika
kartų?! Nelaimingas skaičius! Blogo lėmimas?! Ne-
jaugi tas žmogus, kurį jis, Albinas, pavadino Amži-
nuoju Žydu, yra koks nors galingas burtininkas, ku-
ris...

Kalėjimo vartai prasivėrė.

— Ļeisk, Tamsta, mašīnā, — sušuko Albinas
īšokdamas ī automobilī. — Prie pat kalējimo sustok
ir paduok signaļā!

Kalējimo vartuose pasirodē tas pats vagišius,
kurio visi laukē ir kuris vadinosi Kriauna. Atsidū-
rēs gatvéje jis apsidairē ir nusišypsojo. Tā pat aki-
mirksnī prie jo prišoko keturi reporteriai.

— Tamsta Antanas Kriauna? — išspruko iš jū
visū lūpū tas pats klausimas.

Vagišius nustebeš apsidairē.

— Kriminalka? — paklausē jis.

— Ne, būk ramus, — ramino jī reporteriai. —
Mes reporteriai.

Vagišius lengvīau atsiduso.

— Aš manīau, kad...

Prie kalējimo sustojo taksi. Durelēs greitai atsi-
darē, bet jose niekas nepasirodē. Šoferis paspaudē
signalinī vamzdelī.

Reporteriai atsigrižo ī automobilī, o tā pat aky-
mirksnī iš jo iššoko Albinas, pribēgo prie vagišīaus,
sugriebē jī glēbin ir prinešēs sviedē automobilin.
Nustebe reporteriai nespējo dar atsipeikēti, o auto-
mobilis dingo iš jū akiū.

— Albinas Vanagaitis, — sušuko „Dienos Nau-
jienu“ atstovas.

„Ryto“ atstovas riebiai keiktelējo ir nusišpiovē.

— Tikras „Aidas“, — prasunkė jis pro dantis.
— Ach, kad tas Kriauna, nelaimingasis vagišius, nebyliu taptų, arba koks panašus į tai nelabasis jį apsėstų!

O Albinas laikė viena ranka apkabinęs vagišių, o antra ranka užspaudęs jam lūpas, nes iš to nustebusio vyruko akių išpėjo, kad šis labai nori surikti, kuo susijdomautų policija ir pradėtų persekioti Albiną.

— Aš reporteris, — aiškino jam Albinas. — Tu būk gudrus vyrukas, nerėk. Pagrobiau tave iš kitų reporterių nagų, kad tu jiems nepasakytum tai, kas man svarbu. Nerėk, tu būsi atlygintas!.. Na, nerėksi?

Jo auka linktelėjo galva.

Albinas atsargiai atitraukė ranką, pasiruošęs kiekvieną akymirksnį vėl ją gražinti ant vagišiaus burnos.

Kriauna atsiduso.

— Ko jūs norite? — paklausė jis.

— Tuoju sužinosi. Mes nuvažiuosime į kurią tik nori aludę ar traktierių, ir ten viskas paašškės.

— Tamsta ir tie ponai pažįstate mane?

— Ne.

— Tad iš kur mano pavardę sužinojote?

— Kalėjimo raštinėje. Mums svarbus asmuo sėdi kalėjime. Aš nuėjau į raštinę norėdamas jį pamatyti, bet manęs neleido. Ir ten pat suteikė žinių, kad iš tos kameros šiandien tu išėsi. Aišku, tu galėsi man reikalingų žinių apie tą asmenį suteikti. Tie kiti ponai, manau, tuo pačiu keliu sužinojo tavo pavardę ir laukė tavęs.

— A!.. — sušuko vyrukas pasigėrėdamas. — Apie ką nors panašų man nė sapnuoti neteko.

— Aš manau. Be to tu būsi atlygintas.

— Tai dar puikiau. Spėju, ponus įdomauja Amžinasis žydas?

Albinas pažlūrėjo į jį nustebeęs.

— Tu skaitei laikraštį? — paklausė jis.

— Laikraštį? Bene apie jį laikraščiuose rašoma?

— Tad iš kur tu žinai jį Amžiną žydą esant?

Kriauna gūstelėjo petim.

— Na, man tokia mintis dingtelėjo. Juk jis iš visa ko panašus į Amžiną žydą, ar ne?

— Taip, taip brangusis. Kiekvienas tavo žodis vertas lito.

Vagišius švilptelėjo.

Taksi sustojo prie traktieriaus Vilniaus gatvėje.

— Sąskaitą Tamsta mokėsi, pone reporteri?

— Žinoma.

Jiedu įėjo į traktierių ir užsidarė atskirame kambarėly. Ant stalo gulėjo kumpis, dešra, krienai, balta duona, ir sidabru švietė didelis grafinas degtinės.

Kriauna rijo seilę ir trynė rankas.

— Dabar pradėk pasakoti, brangusis, apie tą žmogų, kurį pats Amžinuojų Žydu pavadinai, — ragino Albinas. — Nes bijau, kad vėliau tu nusilakęs meluoti nepradėtum.

— Aš meluoti? Tegul būčiau motinos iščiuje katinu kniaukęs, jeigu ką nors sumeluosiu.

— Puiku. Pradėk gi.

— Viena stikliuką, gerbiamasis.

— Trauk!.. Taip puiku.

— Na, taip buvo. Jis įėjo į kamerą ir aš pasakiau sau: — „iš to peisuoto žydpalaikio nė žmoniško tabako negausime“. Taip ir buvo. Įėjo, vadinasi, į kamerą, apsidairė ir pradėjo vaikščioti. Vaikščioja jis vaikščioja, vaikščioja, vaikščioja, ir nė žodžio. Aš ir manau sau: — „profesorius jis, arba rabinas“. O jis vis vaikšto... Taip...

— Dar vieną stikliuką, pone.

— Gerk, sklandžiau eis pasakojimas.

Kriauna išmaukė stikliuką ir nurijo kumpio gabalą.

— Kameros seniūnas žiūri į jo sandalus ir sako: „— praktiškas apavas. Kad taip mums tokius... vasarą labai gerai būtų, nes klumpės sunkios“. O aš ir sakau jam: „— nuauk tą apsmuktakelnį žydpaikį, ir baigtas kriukis“. Seniūnas paklausė manęs. Žydą už apikaklės ir jo galvą sau po pažastimi. Nu, ir pradėjo jie tąsytis kameroje. Seniūnas, reikia pasakyti, vyras stiprus, ne iš molio lipdytas. Trinkt! žydą ant grindų! O tas žydas nors sudžiūvęs, bet imtynėse gudrus. Tuoju kojais seniūnui į pilvą įrėmė, rankomis jam už sprando, ir kad paspirs! — seniūnas žnekt! kampan. Žydas atsistojo, apčiupinėjo šonus, — matyt, seniūnas gerai jį aplamdė, — ir vėl sau vaikščioja lyg niekur nėko. O seniūnas atsistojo ir ištiesė jam ranką: „— būkime draugai, sako, nes matau, kad nesi vištvagis, bet spynų laužymo specialistas, geras vagis ir plėšikas“. Paspaudė draugiškai rankas, bet žydas nieko nekalba tik vaikšto...

— Vieną stikliuką, pone.

Albinas galva linktelėjo.

— Taip jis vaikšto sau iki nakties. Švilpukas gulti — jis neina. Prižiūrėtojas kameron. „— Taip ir taip, sako, tu šunies vaike, nori kad aš tau snukin duočiau, ar nenori?“ Žydas galva papurtė, vadinasi, nenori. „— Eik gulti“, — sako prižiūrėto-

jas. „— Neisiu, — sako žydas, — Nes aš sergu to-
kia liga, kad man negalima gulėti“.

Albinas nustebeęs pažiūrėjo į jį.

— Amžinasis Žydas pradėjo kalbėti? — paklausė jis įtartinais tyrinėdamas vagiūsių.

Kriaunos veidas nė nesujudėjo.

— Pradėjo kalbėti, — atsakė jis ramiu balsu. — Nes kaip nekalbės, jeigu jam į pasturgalį nori įkristi.

— Ir kalbėjo lietuviškai?

— Lietuviškai, arba tegul man liežuvis suakmenėja. Prižiūrėtojas ką darys? „— Šią naktį, sako, privalai atsigulti, o rytoj ateis gydytojas ir ištirs, gali tu gulėti ar negali“. Nieko nepadarysi; jeigu prižiūrėtojas taip sakó, vadinasi, reikia klausyti. Na, žydas ir atsigulė. Bet vos prižiūrėtojas išėjo, jis vėl atsikėlė ir vaikšto. Visą mielą naktelę taip vaiškčiojo. Tuomet aš ir manau sau: „— Tu joks profesorius ar rabinas; tu paprastas Amžinasis Žydas“.

Jis jau nesiklausdamas išlenkė stiklę ir vėl prisipylė. Paskui prigrūdo pilną burną mėsos ir pasakojo toliau:

— Rytą patikrinimas, jis nestoja į eilę, bet vaikšto. Ateina vyresnysis prižiūrėtojas. „— Ramiai!“ Jis nieko: vaikščioja nuleidęs galvą ir tiek.

Taip vyresnysis prižiūrėtojas ir pasiuto. „— Išveskite, sako, tą šunvaikį karcerin“. Prižiūrėtojai ir išvedė.

Jis nutilo ir vėl siekė stikliuko.

— Tai viskas?

— O ko daugiau, ponas, nori?

— Amžinojo Žydo daugiau nematei?

— Ne.

— Gerai. Gerk, o paskui važiuosime pas mane.

— O ko ten? — sunerimęs paklausė vagišius.

— Aš tave pavaišinsiu ištisą naktelę ir rytoj visą dieną. Tu vertas to.

Nuo Kriaunos veido nuslinko rūpestis. Jis pasirėmė alkūnėmis ant stalo ir pradėjo šveisti Dievo dovanas. Kada grafinas buvo išdžiovintas ir nuo lekščių dingo kumpis ir dešros, Kriaunos veidas paliko įkaitęs, o akys apsiniaukusios.

— Nuostabu, — pasakė Albinas pats sau. — Amžinasis Žydas kalbėjo lietuviškai!..

Kriauna nustebeš pažiūrėjo į jį.

— Na, ar jis ne šuns vaikas! Vadinasi, moka lietuviškai, o kameroje mes negalėjome iš jo paprasčiausio žodelio ne tik lietuviškai, bet ir žydiškai ištraukti.

— Tikras šunvaikis, — džiūgaudamas atsakė Albinas. — Jis ir vertas buvo karcerio.

— Ten ir pakliuvo, — sušuko Kriauna. — Aš manau, kad ten pakliuvo, nors prižiūrėtojai jo bijo. O, vyresnysis prižiūrėtojas smarkus vyras, bet visgi žydui nieko nepadare. Tada numojo ranka ir išėjo iš kameros. Įsuks jis savo kailį vargšelis, įsuks.

— Jau vien tik dėl to įsuks, kad seniūnui savo sandalų nepadovanojo, — pritarė Albinas tardydamas vagį.

— Ne tik nepadovanojo, bet kaip sviedė jį kampan! A, kad ponas būtum matęs!...

— Bet juk seniūnas pirmas apkūlė jį

— Kas tau sakė?.. Vos tik seniūnas prie jo prisilietė, dar nesuspėjo gerai glėbin suspausti, Amžinasis žydas čiupt! jį už apikaklės ir kampan.

Albinas atsistojo.

— Taksi mus laukia, — pasakė.

Kriauna pasitaisė kepurę,

— Hm!.. Taksi!.. Prisuk mane ten kaip nors prie tos redakcijos, — pasakė Kriauna. — Matyt, jums moka gražius pinigėlius.

Albinas galva linktelėjo.

Kriauna nusekė paskui jį automobilin. Ir kuomet susmuko minkšton sėdynėn, jo apkvaišusioje galvoje dar blykstelėjo mintis:

— Kad taip Amžinųjų Žydų daug būtų. Gyvenimėlis!.. Auksinis žmogus paliktum!.. Ir kur Dievo gailėstingumas, jeigu jis tik vieną žydą amžinu padarė? Visus reikėjo! Ar gaila? O sukčiams būtų rojus žemėje atsidaręs!.. Įdomu, labai įdomu, ką aš galėsiu nukniaukti to reporterio miegamajame.

VIII.

Albino pakilusį ūpą dar geriau pataisė ponis Laimutienė. Jis sėdėjo miesto sode ir džiūgaudamas skaitė laikraštį, kuriame stambiomis raidėmis buvo atspausdinta.

„Amžinas Žydas kalėjime. — Kaliniai pešasi su juo už sandalus. — Amžinas Žydas apvertė kalėjimo tvarką aukštyn kojomis. — Išleistas iš kalėjimo vagis, kurį reporteriai pagrobė. — Ką pasakoja kaliniai apie Amžinąjį Žydą“.

Paskui jau sekė smulkesnėmis raidėmis skandalingas aprašymas, kurio kiekviena eilutė buvo apmokėta po dešimtį litų, ir kurių kiekviena strigo į skaitytojo širdį sukeldama jame dar didesnę smalsumą. Velnio neramumai Tolinuose Rytuose su visomis Mandžūrijomis; velniop Vokietijos hitlerininkų programos ir visi Reichstago rinkimai! Čia pat buvo Amžinasis Žydas, žydas, kuris matė dviejų tūkstančių metų pasaulio raidą, kuris pergyveno tai, ko niekas negalėjo pergyventi. Heriotas, Makdonaldas, Musolini, Hindenburgas ir Huveris kukliai pa-

sitraukė iš laikraščių skilčių į šalį. Dabar visi įvairiai linksniavo Amžinąjį Žydą; jis buvo visų lūpose ir mintyse. Kada jis pradės kalbėti? Ką jis papasakos Kaunui apie savo praeitį? Pagaliau, ar tai tikrai buvo Amžinasis Žydas, legendarinis asmuo, apie kurį visi jau senai buvo užmiršę. Kur jis bastėsi, jeigu apie save kultūringam pasauliui jokių žinių iki šiol nebuvo suteikęs?

Albinas skaitė savo paties eilutes ir jame tokios mintys klaidžiojo. Taip, jis stengėsi tokias mintis ir į skaitytojų sielas įsprausti, kad dar labiau sudomintu visuomenę tuo tipu.

Ponia Laimutienė priėjo prie jo nesivaržydama.

— Pone reporteri, — pasakė ji. — Ką Tamsta dirbi? Juk visas Kaunas, net ir provincija išeis iš proto belaukdama naujų Tamstos straipsnių.

Albinas mandagiai jai nusilenkė.

— Nepykite, ponია, — atsakė. — Jeigu jūs reikalinga kokių paaiškinimų, aš būsiu su Tamsta atviras ligi pat sielos gelmių.

— Palydėk Tamsta mane, — pasakė ponია.

— Su mielu noru, ponია.

Jiedu nuėjo takeliu teatro link.

— Sakyk, pone reporteri, kaip atrodo tas Amžinasis Žydas. Juk jam jau apie porą tūkstančių metų. Net baisu, pagalvojus!

Albinas žvilgtelėjo į ją iš apačios, — iš po priemerktų blakstienų.

— Na, ar poniai dar nepakanka garbintojų? — paklausė jis.

Ponia patenkinta nusišypsojo.

— Ach, aš visai ne apie tai, — atsakė kokietuodama. — Garbintojai? Bene jų aš turiu?

— Aš klausiu, ar poniai dar jų nepakanka? Vadinasi, jų labai daug yra.

Jos lipšnus žvilgsnis paglostė Albiną.

— Ponia Apvalutienė man sakė, — staiga ji nušoko nuo flirto temos, — kad rytoj bus ballus, ir kad Amžinasis Žydas jame dalyvaus.

— Aišku, jeigu ponia Apvalutienė ir Tamsta ponias, to panorėsite, jis dalyvaus.

— Na, aš pasakysiu Tamstai dar daugiau: ponias Apvalutienė jau kalbėjosi su kriminalinės policijos viršininku ir policijos vadu. Sutikimas gautas.

Albino veidas nušvito pasigėrėjimu.

— Puiku, puikiausia! — sušuko jis. — O aš dar labiau sudominsiu visuomenę tuo tipu. Rytojaus dienos baliuje pasirodys visos Kauno įžymenybės!

Ponia Laimutienė ištiesė jam ranką.

— Tamsta, be abejonės, būsi. Juk Tamstai pakvietimas jau išsiųstas.

— Būtinai, ponias.

— Gerai. Mudu susitiksime baliuje. Aš norėsiu su Tamsta nuomonėmis pasikeisti ir įspūdziais pasidalinti.

Albinas nusilenkė.

— Aš visuomet Tamstai tarnauti pasiryžęs, — atsakė.

Laimutienė dingo alėjoje. Albinas palydėjo ją linksmu, džiūgaujančiu žvilgsniu, galvodamas: „— Malonūs sutvėrimai, tos moterys! Jos pačios atneša mums tai, ko mes reikalingi, nors atima iš mūs tą, ko mes reikalingiausi. Malonūs sutvėrimėliai!“

Jis apsisuko ant užkulnių.

— O mano Kriauna?

Šypsodamasis nuėjo namų link galvodamas apie tai, ką parašysiąs rytojaus dienos numerin. Prie savo kambario durų sustojo, išsitraukė raktą ir įkišęs skylutėn pasuko jį. Allo!.. Durys buvo neužrakintos!

— Štai, kaip aš saugau savo vagišių! — galvojo jis įeidamas į kambarį. — Laimė, kad palikau jį girtutėlį.

Bet lovoje Kriaunos taipogi nebuvo.

Iš reporterio lūpų išsprūdo keiskmas.

— Žmogus, kuris tikino mane, kad nuo šios valandėlės jo gyvenimas griežtai kita linkme bus paskutinis. O—o!... Kas gi čia?

Jis pakėlė žemai nukarusią lovos antklodę ir pamatė Kriaunos pusbačius, o už jų — jų švarką ir kelnes. Drabužiai buvo suvynioti į kamuolį, o ant viršaus gulėjo raštelis.

„— Pasiskolinu Tamstos smokingą ir lakiruotus batukus. Manau, Tamsta neužsigausi, jeigu aš paėmiau vieną porą apatinių baltinių ir krakmolytus marškinius su skrybėle, bei dvi pori šilkinių kojinių. Suprask, Tamsta, kad aš negaliu ant nuogo kūno smokingu dėvėti. Kaip aš atrodyčiau?“

Albinas įsidėjo raštelį kišeniun.

— Velniagalvi, tu, — pasakė jis garsiai. — Tu duotum man puikios medžiagos, jeigu dabar aš neturėčiau Amžinojo Žydo. Tu puikus aferistas, — tavo motina pažintų tave ir nulupta oda, — bet ši šposą iškrėtei man ne laiku.

Jis čiulptelėjo lūpomis.

— Gerai, — pasakė. — Šiandien rytojaus dienai užsisakysiu fraką, o dabar...

Jis užsidėjo skrybėlę ir išėjo. Laisvės Alėjoje išoko į autobusą ir nuvažiavo ligi Kanto gatvės, kuria pasiekė Nemuno gatvę. Apsidairė. Paskui šyptelėjęs įėjo į pirmą traktierių.

Albinas nudavė pusgirtį valkata, kuris praėjusią dieną nusipirko krautuvėje naujus drabužius, kad pragertų juos kitą dieną. Mirksėdamas akimis ir bejėgiai mosuodamas rankomis nušlitiniavo į paskutinius kambarius, bet reikiamo žmogaus čia nesurado. Plačiai nuspiovēs, jau visai blaivus, išėjo iš traktieriaus ir užsuko į antrą.

Kriaunos ir čia nebuvo.

Albinas aplankė visus senojo miesto užkampius, bet Kriauna lyg vandeny dingo.

— Na, paukšteli, tu man nepaspruksi. Aš surasiu tave, nes tavęs esu reikalingas.

Tai buvo nemigos naktis. Žaliajame Kalne Kriaunos taipogi nebuvo. Tuomet Albinas pasuko į Šančius ir pradėjo lankyti aludes ir traktierius Juozapavičiaus prospekte.

Vilties nenustojo. Jam dar buvo likę Aleksotas ir Vilijampolė jeigu šančiuose nieko nerastų. Dėja! Jau aušo, kaip Albinas grįžo iš Vilijampolės, bet Kriaunos ir tenai nebuvo.

— Nusisuk sprandą! — keiktelėjo Albinas klaidiodamas gatvelėmis senamiesty. — Paliksiu tave ramybėje dvi dieni, bet vėliau vis tik surasiu.

Pavargęs, vos galėdamas akių vokus išplėstus laikyti, jis jau nežinodamas nė kuria gatve eina, stabtelėjo prie vieno traktieriaus, kurio durys iš

gatvės buvo užrakintos ir geležinėmis juostomis apkabintos, bet viduje!.. Taip, ten kažkas dėjosi. Toli-mesniuose kambariuose tyliai dūzgė gramofonas, kvatojo vyriški balsai, spygavo mergaitės.

Albinas pravėrė dureles į kiemą. Ne, iš šios pusės į vidų įeiti negalima, nes jį galėjo pastebėti. Tuomet pribėgo prie kito kiemo vartelių, norėjo jas atidaryti, bet jos buvo užrakintos.

— Niekai! — pasakė sau Albinas. — Turiu sportininko rankas ir kojas.

Ir nors tvora buvo gana aukšta, bet jis mikliai ją peršoko ir susigūžė dideliame kieme. Namu, kuriam buvo traktierius, siena iš šio kiemo skyrė tik žema tvorelė, prie kurios kur-ne-kur augo gyvatvorių krūmai.

Albinas atsargiai prislinko prie namo sienos ir pasieniu slinkdamas pasiekė pirmuosius langus. Jo veidas plačiai šypsojosi. Viduje buvo žmonių. Gramofonui griežiant polką - kokietę, į grindis savo batų padus dilino ir daužė kelios poros. Kada - ne - kada suskambėdavo mergaitės juokas, jam pritardavo vyriškasis bosas.

Albinas atsargiai prisiglaudė prie lango. Nusimėmė skrybėlę ir viena akimi žvilgtelėjo į vidų. Ant langų buvo užtrauktos perkelinės užuolaidos, bet

vienas kraštelis, kaž kieno alkūnės užraitytas, buvo tiek prasiskleidęs, kad galėjo atidengti visą paslaptį.

Albinas žvilgtelėjo į vidų pro tą plyšėlį ir pirmas, ką jis ten pamatė, buvo Antanas Kriauna. Jų žvilgsniai susikryžiuojo. Kriauna prasižiojo, paskui šypstelėjo. Šis vagišius labai puikiai save valdė. Vis dar šypsodamasis priėjo prie lango ir nutraukė užuolaidą.

— Tamsta čia... vienas? — paklausė.

— Žinoma, drauguži. Nes tu pabėgai, palikdamas mane. Su kuo gi aš galiu ateiti?

Kriaunos žvilgsnis žvitriai perbėgo kiemą.

— O gatvėje? — paklausė jis.

— Gatvėje mačiau slampinėja policininkas. Todėl tu supranti, kad aš negaliu apeiti aplinkui. Atidaryk langą, ir aš įlipsiu per jį.

Kambary viskas nutilo.

— Tai mano draugas, — užgirdo Kriaunos balsą Albinas.

Langas prasivėrė. Kriauna sugriebė Albiną už pažastų ir įtempė į vidų.

Albinas apsidairė. Kambary buvo keturios moterys — pusgirtės mergaitės, ir penki vyrai, padugnių karaliai, kurių fizionomijose galėjai išskaityti

jų užsiėmimą. Jie savo miglotais žvilgsniais laizė Albiną.

Kriauna buvo smokinge. Sukišęs pirštus į liemenės kišenius, atsisegiojęs, sustojo prieš Albiną.

— Aš būčiau sugrižęs, — pasakė jis. — Tu radau mano raštelį?

— O, būk ramus! Jeigu tu būtum parašęs kada sugriši, būčiau kantriai laukęs, bet dabar... Na, tu esi mažas užuomarša, mano drauguži. Šiandien vakare tu man reikalingas, štai kas yra.

— O kam? — paklausė Kriauna.

— Mudu eisiva į balių.

Kriauna pliaukštelėjo pirštais.

— Gerai, — atsakė. — Bet šis smokingas!.. Aš labai aukštas, ar švarkas trumpas, — nesuprantu. Siuvėjas, aišku, negalėjo numatyti, kas užbaigs šio drabužpalaikio amželį, todėl aš jo visai ir nekaltinu, bet...

— Ach, liaukis, — numojo ranka Albinas. — Aš dar negavau primigti, todėl man vertėtų išgerti ką nors gaivinančio.

— Šprito? — paklausė Kriauna.

— Ar jis neparblokš manęs?

— O ne! Puikiausias vaistas nuo nemigos ir nuovargio. Porcija — dvi stiklini. Be to, jeigu bijai nu-

sigerti, pinigus gali man pavesti apsaugoti ligi prablaivėsi.

— Ne, dėkui, — atsakė Albinas. — Aš sumažinsiu porciją ligi vieno mažo stikliuko, o po to mudu keliausime.

IX.

Frakuoti vyrai su baltomis krūtinėmis, žibantiems plaukais ir pusbačiais, pusnuogės moterys apsuptos debesimis įvairiausių kvapų, žydinčiomis lūpomis ir juosvais šešėliais paakiuose, žaibuojančios brangakmeniais, plikais viršugalviais mokslininkai, kurių plaukų likučiai buvo dailiai sušukuoti, savo uniformose žvilgą kariškiai, nerūpestingi ir linksmi, bet su kažkokiu smalsumu akyse ir veiduose.

Jaunos mergaitės, kurios anksčiau kaišiodavo vyriškiams savo nuogas petis ir gyrėsi tyliais žvilgsniais savo krūtinių gražumu, brovėsi vyriškiams apnuogintomis nugaromis, net ir tos dabar kada-nėkada užmiršdavo kur esančios.

„— Amžinasis Žydas!“

Štai, tie du žodžiai, lyg magiko lazdelė, privertė tą minią prabangoje paskendusią žmonių, atėjusių linksmintis, užmiršti ir savo titulus, ir prabangą, ir linksmybę. Gal tik moterys neužmiršo savo grožio ir tualetų. Nes jeigu Amžinasis Žydas pradės kalbėti apie senovės moterį, tai ar galima, kad jis pasa-

kytų: seniau, mano jaunystės laikais, ir moterys buvo gražesnės. Atvirkščiai, jis privalėjo pasakyti, kad esąs laimingas galėdamas dvidešimtojo amžiaus moterį matyti. Ach, tais senaisiais laikais, kada Kristus ir apaštalai žemėje vaikščiojo, viso to nebuvo. Ir kas žino, gal būt jis kaipo šių laikų grožio pavyzdį nurodys kurią nors baliuje susirinkusių gražuolių!

Bet Amžinasis Žydas nesirodė, nors policijos vadas tikino ponias, kad jis privalęs kiekvieną valandėlę atvykti. Prie kalėjimo buvo nusiųstas autobusas atvežti Amžinąjį.

— Kodėl autobusas, ne taksi? — paklausė ponია Laimutienė.

— Todėl, ponia, kad Amžinasis Žydas negali sėdėti. Jis privalo vaikščioti ir vaikščioti. O taksy kur jis ten vaikščios?

— Dieve mano! Nejaugi jis niekuomet neatsigula?

— Ne, ponia. Jis miega eidamas.

— Štai žmogus!.. Ach, kaip ilgai jo neatveža.

— Kantrybės, ponia. Jiems ten sunku bus su juo susikalbėti. Juk jis kalba tik... hm... hebraiškai ir graikiškai.

Laimutienė pakėlė antakius.

— Vadīnasi, mes nesuprasime ką jis kalbės?

— Kaip gi, ponia. Žodis į žodį jo kalbą mums pakartos profesorius Guobaitis.

— A!.. O jis, tas Amžinasis Žydas, ar šoka?

Policijos vadas gūstelėjo petim.

— Štai to, aš nežinau.

— Ach, kad jis šoktų! Juk tai būtų virš visko! Su Amžinuoju Žydu pašokti rumbą!

Ponių ir panelių veiduose pražydo pilnos pasitenkinimo šypsenos.

— Sako, jį esant labai nuskurdusį. Ar pakeis jam drabužius prieš atvežant į balių?

— Jeigu jis sutiks su tuo, ponia. Reikia pasakyti, kad jis baisus užsispyrėlis, nors tenka manyti, kad jo drabužiai nėra prieš du tūkstančius metų siūti, bet jau vėlesnių laikų, viduramžių, ar panašiai.

— Na, matot! Jis leisis perrengiamas.

Koridoriuose ir šokių salėje pasigirdo garsus: šnabždėjimas:

— Jis jau atvažiavo! Amžinasis Žydas čionai.

Salėje viskas nutilo. Moterys greitai žvilgtelėjo į veidrodžius ir pasitaisė plaukus arba suknius, o vyrai sužiuro į duris, kurios plačiai prasivėrė.

Vieną ir kitą minutę niekas duryse nesirodė. Bet koridoriuose ir šokių salėje taipogi viešpatavo mirtina tyla.

Staiga tylą nutraukė laikrodžio mušimas. Kažkur toli toli, dusliu balsu dainavo laikrodis.

„— Vienas...“

Koridoriuje pradėjo taukšėti sandalai.

„— Du...“

Juos apglušino policininkų batų taukšėjimas.

„Trys...“

Šokių salėje kažkas isteriškai suklykė.

„— Keturi...“

Visur aidėjo monotoniškas sandalų taukšėjimas.

„— Penki...“

Koridory kažkas apalpo.

„— Šeši...“

Tarpdury pasirodė Amžinojo Žydo galva.

„— Septyni...“

Jis visas įslinko į salę.

„— Aštuoni...“

Dvi ponios apalpusios krito į vyrų rankas.

„— Devyni...“

Visų kaktose pasirodė prakaitas.

„— Dešimt...“

Profesorius Guobaitis išėjo į priekį.

„— Vienuolika...“

Amžinasis Žydas praėjo pro Guobaitį.

„— Dvylika...“

Dar dvi ponios apalpo.

„— Trylika...“

Elektra užgėso. Salėje kilo panika. Moterys ir mergaitės pradėjo klykti, blaškytis. Vyrai gaudė jas, grobstė į savo glėbius, glamonėjo ir malšino.

Albinas stovėjo drauge su Kriauna netoli Apvalutienės ir Laimutienės. Albinas sugriebė Laimutienę, šūktelėjęs Kriaunai:

— Nuramink, Tamsta, ponią Apvalutienę!

Kriauna sugriebė į glėbį pusnuogę moterį. Jis nežinojo, kas yra ta moteris: Apvalutienė, ar kokia kita, bet ji buvo minkšta ir šilta, jos nugara nuoga ir švelni; ji norėjo atstumti Kriauną nuo savęs, bet šis jaunuolis, miegamųjų kambarių naktimis vizitatorius, prispaudė ją prie savęs ir sušnabždėjo:

— Nebijokite, ponია. Tai aš... Elektra tuojau užsidegs, juk nebus amžinai užgėsusi.

— Ach, pone... Kaip baisu!.. Mano nervai!.. Aš jokių būdu neišlaikysiu!..

— Na, na, — pasakė Kriauna stebėtinų ramumu.

— Juk tai paprastas atsitikimas... Amžinasis Žydas čia visai nekaltas.

— Kur mano odekolonas?.. Ridikiulis?!.. Dieve mano!.. Aš alpstu!..

Ir iš tikro, ponią apalpo

Kriauna paguldė ją tamsoje ant pirmos pasitaičiusios kėdės ir išskėtęs rankas dairėsi aplinkui. Prie durų buvo kažkas panašu į tai, lyg iš liepsnojančio teatro pro vienintele atsargines duris, dar liepsnos neapsuptas, bėgtų publika.

— Ko jie taip nusigando? — paklausė jis pats savęs. — Kad elektrą užgėso, ar to žydpalaikio?

Paskui jo galvoje geniali mintis blikstelėjo.

— A, — pasakė jis taipogi sprausdamasis pro duris, — ne visiems tas Amžinas Žydas toks baisus. Aš jau antrą kartą jį matau, ir antrą kartą jis man pagelbsti. Rodos, karoliai!.. Kažin, ar čia perlai?! Gal kokio nusmukusio valdininko žmona, tad aišku, kad bus paprasti stiklai, net netikusiai nušlifuoti... Čia vėl karoliai?.. Paimsime ir šiuos... Apyrankė?.. Svari ir apčiuopiama... Aišku, gero aukso puikus išdirbinys... Segtukas iš kaklaraikščio?.. Na, netikiu, kad jo galvutė būtų brilantinė, bet paimsiu... Mažytė, švelni rankutė su pora žiedų!.. Ach, kaip virpa ta rankutė!.. Taip, žiedai su akutėmis. Na, čia nebus koks smaragdas ar žemčiūgas, bet visgi... Auskarai?.. Kokia daili ausytė šios gražios poniutės!.. Ir kaip lengvai išimami tie auskarėliai!.. Vėl apyrankė?!.. Ir dar ant tos pat rankutės žiedelis!.. Žavėtinai sutvėrimėlis!.. Bet kaip ji klykia!? Laikrodėlis? Paimsime. Vėl laikrodėlis, ir vėl laik-

rodėlis?.. Žinoma, auksiniai, inkrustuotais viršeliais!.. Kaip šilta, malonu, jauku šio pono kišeniuje! Piniginė?.. Taip, joje yra kažkas. O, ji išsipūtusi!.. Atsiprašau!.. Šis storulis taipogi storą piniginę turi... Ačiu, ačiu!.. Na, Tamstos laikrodėlio grandinėlė ilga ir slidi, tokia smulkutė ir sunki!.. Gerai, gerai! Rytoj aš įvertinsiu ją!..

Elektra staiga užsidegė. Salėje suspindėjo tūkstančiai žvakių. Vėl sutviskėjo prabanga.

Tą pat akimirksnį visi nurimo. Jų veidai pilni siaubo, pradėjo gėdingai šypsotis. Kokia nesąmonė! Bėgti! Nuo ko? Kodėl?..

Visų žvilgsniai ieškojo Amžinojo Žydo, kuris ir tamsoje, taukšėdamas sandalais ir lazdos galu į parketą, vaikščiojo salėje. Jis buvo nuleidęs galvą, jo peisai susitaršę, plaukai išsidraikę ant nugaros. Kepuraitė pakrypo ant šono parodydama aukštą, išmintingą kaktą.

Elektros šviesa iš visų pusių krito į jo veidą ryškindama jo bruožus. Tai buvo sausas, pailgas veidas įkritusiais skruostais ir išsikišusiais žandikauliais. Skruostai ir žandikauliai buvo apaugę balkšvais gyvaplaukiais. Akys, didelės ir juodos, po nuleistais blakstienais, buvo giliai kakton įsmigę. Smakras siauras, ilgas; plačios pažiaunės ir lūpos, kiek išblyškusios, stipriai sučiauptos. Jo veido spalva bu-

va nenusakoma. Mišinys skaidraus vandens pripilto į storą stiklo balioną, su pienu, Kažkokia peleninė spalva, kurioje buvo ir juosvų dėmių. Atrodė, kad tas žmogus visą gyvenimą praleido po atviru dangumi, buvo vėjų ir audrų, lietaus ir darganų plakamas; šalčio, pūgų ir speigo kutentas; saulėje kepin-tas ir vėl darganoms atiduotas atgaivinti.

Profesorius Guobaitis, elektrai užsidegus, vėl priėjo prie jo. Primerkęs akis pažiūrėjo į Amžinojo Žydo veidą ir sena graikų kalba pasveikino jį.

Amžinasis Žydas nekreipė į jį dėmesio.

Guobaitis prabilo lotyniškai.

Amžinojo Žydo kakta sujudėjo: jis pakarpė ant-akiais, bet nieko neatsakė.

Dabar profesorius griebėsi paskutiniuosios prie-monės: jis ištarė keletą žodžių hebrajų kalba.

Amžinojo Žydo lūpomis nuskridō kažkas panašu į šypseną, o jo veidas nušvito. Jis pakėlė galvą ir pažiūrėjo į profesorių. Stabtelėjo. Vėl palinko į prie-kį, lyg jį būtų kas pastūmėjęs, ir pradėjo vaikščioti nervingais, skubiais žingsniais.

Profesorius Guobaitis vėl pasakė jam keletą žo-džių, ir dabar Amžinasis Žydas prabilo.

— O — o — o! — nuskrido per salę nusistebėji-mo šauksmas ir lengvas atodūsis. Dabar visų akys nukrypo į profesorių ir Amžinąjį Žydą.

Jo balsas!.. Lyg elektros energija užgavo visus. Tai buvo galingas, skardus, uraganu šėlstas balsas. Jo buvo pilni visi salės kampai, koridoriai, gretimi kambariai. Jo balsą sekė aidas, toks pat galingas ir skardus, kaip ir pats balsas. Jo žodžius kartojo koridorių tuštuma, antras ir trečias namo aukštai. Gal būt, jį girdėjo visas pasaulis.

Profesorius užmiršo viską. Dabar prieš jį buvo tik Amžinasis Žydas. Ir jis, keisto jausmo pagautas, susidėjo rankas užpakaly ant strėnų, ir pradėjo vaikščioti drauge su Amžinuoju.

— Ką jie kalba? — sukuždėjo ponia Laimutienė. Albinas gūstelėjo petimi.

— Dėja, — pasakė jis. — Tos kalbos aš nesu-prantu.

— Tamsta negali man nurodyti kito asmens, kuris mokėtų hebrajų kalbą?

— Žinau!... Profesorius Anicetas.

— Tas jauniklis? Kur jis?

Albinas išskėtė rankas.

— Žiūrėkite, ponია!...

Jaunasis profesorius Anicetas prisidėjo prie Guobaičio kompanijos. Jiedu vaikščiojo draugė su Amžinuoju. Paskui prie jų prisijungė profesorius senis Pečiukaitis, profesorius Miežinis ir extra ordinari-nis profesorius Galinis.

— Amen! — pasakė Albinas. — Amžinasis Žydas paviliojo mums mūsų profesorius, todėl mums pasiliko nė daugiau, nė mažiau, kaip kantriai laukti. Aš bijau, kad Amžinasis Žydas uždraus ponams profesoriams pasakoti tai, ką jiems pasakys.

— Ką Tamsta kalbi, — sušuko ponia Laimutienė. — Aš numirčiau iš smalsumo.

— Žinai, ponia, kad profesorių nejaudina mirtis, net ir tokių jaunų ir gražių ponių, kaip Tamsta.

Prie profesorių virtynės prisijungė ir jaunas, inteligentiškas žydelis, frakuotas ir apskrus, kuris rankoje laikė bloknotą ir visą laiką rašė.

Albinas šyptelėjo.

— Kas yra tas jaunasis žydelis? — paklausė Albiną ponia Laimutienė.

— Tai „Žydų Balso“ atstovas, reporteris.

— O ką jis ten rašo?

Albinas atsiduso.

— Pavydžiu jam, — atsakė, — Įsivaizduok sau, ponia: jis supranta viską, ką Amžinasis Žydas kalba ir žymisi bloknote. Žydai rytoj anksti rytą turės extra telegramas, o mes — nieko.

Jis apsidairė ir pamatė „Telegramos“, „Dienos Naujienų“, „Ryto“, „Lietuvos Žinių“, „Sėkmadienio“, „Kauno“, „Mūsų Rytojaus“, „Socialdemokrato“

ir „Mūsų Laikraščio“ reporterius, kurie krimto sau nagus ir su aiškiu pavydu rijo akimis „Žydų Balso“ atstovą.

Albinas atsiprašė ponią ir priėjo prie jų.

— Na, ką, — pasakė nusiminėlio balsu, nors juokėsi savo širdy. — Tas ponas tiesiog vagia iš mūsų brangias žinias. Aš visuomet buvau tos nuomonės, kad ką moki, ant pečių nereikia nešioti. Ir žinote ką: aš išmokau hebrajų kalbą nors nebuvo tikras, kad ji kada nors man bus naudinga.

Reporterių rankose pasirodė bloknatai.

— Ką jis pasakoja? — sušuko jie.

— Jis pasakoja apie hebrajų kalbos naudingumą, — atsakė Albinas. — Ypačiai pataria išmokti ją visiems reporteriams.

Bloknatai vėl dingo kišenėse.

— Džiaugiuosi, — pasakė jam „Sėkmadienio“ reporteris, — džiaugiuosi, kad nors kartą ir Tamstai paspruko žinios apie Amžinąjį Žydą. Nagi, pamėgink Tamsta sugriebti „Žydų Balso“ reporterį ir automobily jį iškvosti.

— Kas žino, — gūstelėjo petimi Albinas. — Reporteriumi nieko nėra negalimo. Jis net pasiryžęs padaryti nusikaltimą, kad gautų jam reikalingų žinių.

Reporteriai susižvalgė tarpusavy.

Albinas pasitraukė. Jis užgirdo triukšmą šokių salėje ir nuėjo tenai.

— Žemčiūgų karoliai!... Ką Tamsta pasakysi?! Mūsų tarpe yra vagis!

Ponia Apvalaitienė apalpo vidury salės.

Albinas sukando lūpas. Jis apsidairė ir pamatė Kriauną, kuris šoko su viena mergaite. Poniai apalpus jis pakėlė antakius.

— Kas yra? Jai karolius pavogė? Kada?...

Mergaitė pasižiūrėjo į savo rankas, sucypė ir pasileido į Kriaunos rankas.

— Dieve mano?! Kas Tamstai pasidarė?...

— Mano apyrankės ir žiedai?!... — sudejavo mergaitė.

Prie jų pribėgo Albinas, pagriebė iš Kriaunos rankų mergaitę ir sušnabždėjo vagišiui:

— Paslėpk, po velnių, kur nors visa tai, kad tavęs nesugriebtų. Tu būsi man reikalingas!...

Kriauna padarė nustebusį veidą ir gūstelėjo petimi.

— Ką Tamsta galvoji? — atsakė jis. — Žmogus, kurį Tamsta įvedei į aukštosios visuomenės sluoksnius...

Albinas tik ranka numojo.

X.

Policija nuramino apvogtuosius. Rūmai apsupti. Išeinančius iš baliaus policija tikrins ir kaltininką būtinai sugriebs. Pavogtieji daiktai grįš atgal.

Albinas žvilgsniu pakvietė Kriauną į bufetą.

— Pasiutėli! Atkreipsi į save policijos akis. Juk tave jie gana gerai pažįsta.

— O, būk ramus! Manęs tokio, koks dabar esu, nė pats velnias nepažins. Be to, ar policija tikėsis, kad Antanas Kriauna yra čia, šiame baliuje, tarp tiek žibančių ponų!

Jis kvatojo patenkintas.

— Bet kaip tu išeisi?

— O kam man eiti? Aš paliksiu čia iki ryto.

— Bet visiems išėjus, rūmuose policija krata padarys.

— Tegul sau. Aš jau apsižiūrėjau vietele, kur būsiu ramus, lyg lokio ausy.

— Jeigu tu nebūtum paprastas vagišius, tai būtų pasaulinio mąsto aferistas, pone Kriauna.

Kriauna gūstelėjo petimi.

— Išgersime ko nors ?

— Gerai.

— Konjako ar likerio ?

— Konjako.

— Dėja, — pasakė vagišius atsisėsdamas už stalielio. — Čia nėra riebių lašinių.

Kriauna pripylė stiklelius.

— Kokia mano užduotis čia snapsoti? — paklausė jis.

— Pamatysi.

— Teks atlikti ką nors iš mano profesijos ?

Albinas linktelėjo galva.

— Juk tu buvai puikus kišenvagis, tiesa ?

— Prisiekiu savo tėvo, kurio niekuomet nepažinau, siela. O jeigu jis jau užrietęs kojas, — jo vėle.

— Ir neužmiršai to palaimintojo amato ?

— Ne, nes kada-ne-kada tenka juo verstis. Juk negalima praleisti progos, jeigu pamatai gatvėje kokį nors žioplį, kuriam pinigine kelnų kišenių veržia.

Jis pakrutino pirštus.

— Būk tikras, pone, kad pirštuose kiekvieno vagilio yra tokia jėga, kuri traukte traukia ranką į kišenę.

Albinas linktelėjo galva.

— Kartą aš sekiojau paskui vieną pinigingą po-
ną dešimt valandų. Ir visgi laimėjau.

— Puiku, bet susimildamas tyliau.

— Niekai! Šitokioje publikoje gali kalbėti ka-
nori. Aš pastebėjau, kad čia niekas nesirūpina ap-
linkuma ir tais, kurie aplink juos sukasi. Ech, kad
dabar čia būtų pora mano draugužių!...

Albinas atsistojo.

— Tu apmokėsi sąskaitą? — paklausė.

Kriauna linktelėjo galva.

— Tu turi pinigų?

Kriauna ištraukė iš kišeniaus gniužulą bankno-
tų. Paniekinančiai suspaudė juos saujoje ir vėl at-
gal kišeniun įdėjo.

Albinas pasišalino.

— Tegul mane pakaria po pirmuoju balkiu, —
galvojo Kriauna sekdamas pasitraukiantį Albiną, —
jeigu aš suprantu kas dabar su manimi daroma.
Šis pašėlęs reporteris!... Jis keistas, aš manau, kad
keistas, bet trauk jį visi velniai į pragaro gelmes:
kodėl jis neišduoda manęs policijai?

Jis pagal savo įprotį mirktelėjo viena akimi gra-
žiai mergaitėi, kuri su jaunuoliu priėjo prie bufeto.
Mergaitė pažiūrėjo į jį išpūtusi akis, gūštelėjo aki-
mi ir nusigrįžo. Jaunuolis su smokingu nupirko šo-

kolado, paprašė kažko vėsinančio išgerti ir atsisėdo prie stalelio. Mergaitė vėl pažiūrėjo į Kriauną rimtu, piktu žvilgsniu.

Kriauna atsistojo ir išėjo. Tarpdury jis grįžtelėjo ir pažiūrėjo į mergaitę. Jų žvilgsniai susitiko. Mergaitė šyptelėjo.

Kriauna buvo besiruošiąs plačiai nusispiauti, bet kažkoks frakuotas ponas užgavo jį alkūne — vos prisilietė, — grįžtelėjo ir mandagiai nusilenkęs atsiprašė.

Kriauna nurijo seilę.

— Sprogtumei kur, auksine, frakuota kiaule. Suprantu atsiprašymą, jeigu snukin suvažiuotum..

Jis papurtė galva.

— O tos mergaitės! Ech, jos visos vienodai viliojamos. Neturėjau supratimo, kaip reikia prieiti prie šilkais šnabždančios mergaitės. Pasirodo, taip pat, kaip ir prie visų. Net greičiau...

Jis nuėjo į salę, kur Amžinasis Žydas buvo. Čia pasieniais spóksojo daugybė ponų ir ponių, kurie nieko nesuprasdami sekiojo smalsiais, godžiais žvilgsniais Amžinąjį ir profesorius. Atsisėdo į vieną kėdę, nuo kurios pakilo ponia kažką pasakyti savo kaimynei, sėdėjusiai tolokai nuo jos, patogiai atsišliejo nugara atkaklės, rankas pasirėmė ant skersinių ir pradėjo dairytis. Jis visai nekreipė dė-

mesio į ponią, kuri grįžo atgal ir nustebusi žiūrėjo į jaunuolį, jos vietą užėmusį. Pastebėjo tik, kaip pakilo vienas ponas ir nusilenkęs poniai paprašė ją užimti jo vietą.

Kriauna nusišypsojo.

— Jiems reiktų kelius metus bendroje kameroje patupėti, — galvojo jis ir vėl susigundė spiauti, bet pažvelgęs į grindis ir pamatęs jose savo atvaizdą, susilaikė.

— Prasmegtum! Kur gi tie žmonės spiaudo? — paklausė jis apsidairydamas.

Amžinasis Žydas staiga nutilo. Jis vėl nuleido galvą ir vaikščiojo susimąstęs, suraukęs antakius. Profesoriai pasitarė savo tarpe ir priėjo prie vienos ponios. Kažką pasakė. Ponia linktelėjo galvą ir atsisustojo. Senasis profesorius paėmė ją už rankos aukščiau alkūnės ir jiedu nuėjo. Paskui juos pradėjo sekti poromis ponai ir ponios. Viena ponia, kuomet visi ratu apsupo Amžinąjį Žydą, paėmė jį už rankos ir kažkur salės gilumon nusivedė. Poros, lyg kokia procesija, dingo ten pat, už sunkių užuolaidų.

Albinas priėjo prie jo.

— Eiva, — pasakė,

Kriauna nusekė paskui jį. Jiedu sustojo bufete.

— Tu matai tą jauną žydėlį, kuris geria Si-si.

— Matau.

— Jo kišeniuje yra bloknotas, pūrištas prie liemenės sagutės šilkinė virvele. Itrauk tą bloknotą ir paduok man.

— Kuri kišenė?

— Apatinė iš dešinės.

— Gerai.

Kriauna nususuko kiek į šalį, pasirausė savo kišeniuose ir priėjo prie bufeto. Labai neatsargiai užmynė „Žydo Balso“ reporteriui ant lakuotų batukų galų, linktelėjo atsiprašydamas ir pasirėmė ant bufeto.

— Prašau man cigarą.

Jam padavė cigarą. Čia pat įsidegė jį ir, traukdamas dūmus, laikė rankoje degantį degtuką, pakol davė jam grąžą. Subraukęs pinigus į kišenių, staiga pakratė ranką, kurioje buvo degtukas: jis apsidegino pirštus, ir labai neatsargiai, aišku, iš skausmo, užgavo „Žydo Balso“ reporterį, lengvai suduodamas jam ranka per smokingo atlapus.

Jis vėl atsiprašė ir dingo minioje.

Koridory jo laukė su paltu apsilikęs Albinas.

— Yra? — paklausė jis.

Kriauna įbruko jam į rankas bloknotą.

— Aš greitai grįšiu, — pasakė Albinas. — Daugiau tu man nebūsi reikalingas šiandien.

— Kada mudu susitiksimė?

— Aeik pas mane rytoj rytą.

— Gerai. Tiesiog iš baliaus užsuksiu.

Albinas išbėgo.

Kriauna grįžo atgal. Jis visai ramus priėjo prie bufeto, išgėrė du stikliuku konjako ir nuėjo į šokių salę. Pamatė mergaitę, kuriai mirktelėjo bufete, drąsiai priėjo prie jos ir išvedė šokti.

Po valandėlės „Žydų Balso“ reporteris triukšmavo, kad jam kažkas ištraukė bloknotą.

— Šiandien tokia jau diena, — pasakė Kriauna savo šokikei. — Tik aš stebiuosi, kaip jam galėjo ištraukti bloknotą, jeigu elektra nebuvo užgesusi.

Jis apsidairė ir pamatė tarpdury besišypsantį Albiną.

— Šis visus reikalus atlieka žaibo greitumu, — pagalvojo Kriauna. — Puikus iš jo vyras.

XI.

Amžinasis Žydas negalėjo sėdėti. Kuomet visi aplink stalą susėdė, jis vaikščiojo išilgai kambarį ir pasakojo. Profesorius Guobaitis taipogi negalėjo vietoje sėdėti, jis išgėrė porą stiklelių šampano ir drauge su Amžinuoju vaikščiojo aplink stalą.

Staiga profesorius sustojo.

— Jis nori valgyti, — pasakė jis. — Ką jam duoti?

Ponios tuojau pasišoko patarnauti. Žinoma, kad kitą dieną skaitytų laikraščiuose: — „ponia X padavė lėkštę su kepto viščiuko kulšimi, kurią Amžinasis Žydas maloniai priėmė...“

— Paukštienos, pone profesoriau, — pasiūlė Laimutienė. — Nes keptas paršiukas... Kažin, ar jis suprastų, jeigu jam paršiuko koją ar šoną padėjus ant lėkštės?

— Mėginkite paršiuką, — patarė kažkuris direktorius. — Ką jis ten supras. Be to, gal kiauliena nutrauks nuo jo tą užkeikimą.

— Būtinai paršiuką, — šaukė ponia Apvalutie-

nė. — Ir paruoškite šampano stikliuką. Ach, pone profesoriau! Štai šitą gabaliuką: gražiau apkepęs.

Šalia ponios Apvalutienės sėdįs skyriaus viršininkas papurtė galvą.

— Tai bus aiški apgavystė, — pasakė jis.

Šis ponas tarnavo Valstybės Kontrolėje.

— Bet užkeikimą, kaip ranka nuims, — tvirtino departamento direktorius.

Profesorius įvertė lėkštėn paršiuko šlaunį ir pri-nešė Amžinajam. Jis buvo priverstas vaikščioti pas-kui Amžinąjį, kuris su nepaprastu godumu pradėjo valgyti. Jo buvo pilna burna valgio ir jis nieko ne-galėjo kalbėti.

Vargšas! Koks jis alkanas!..

— Na, bene mūsų liaudis susipras jam duonos šmotelį pasiūlyti. O ypačiai tokiam keistuoliui. Dar duris užsirakina, jeigu pamato ateinant.

— Aišku, — pritarė direktorius. — Jam senai į Kauną reikėjo ateiti. Jūs pamatysite, mes išgydy-sime jį... Juk jeigu jis kiaulienos pavalgys...

— Kiauliena nieko nepagelbės, — griežtai nu-traukė kitas direktorius. — Aš turiu geresnį pro-jektą, nes aš suprantu, kaip svarbu yra pasilikti mums sau šį žmogų. Visas pasaulis to pavydėtų!

— Na, na!...

— Kiaulieną jis valgys ar nevalgys, o žydu vis-

ties pasiliks. Yra tikresnė priemonė: apkrikštyti jį. Ką? Ar tuomet jis bus žydas ar katalikas? Katalikas. O jeigu ne žydas, tad galės visoms dangaus galybėms pasakyti: „— ko jūs norite iš manęs? Aš joks Amžinas Žydas. Štai mano krikšto metrika.“

— Jis teisingas! — sušuko pirmasis direktorius.
— Būtinai apkrikštyti.

— Bet jį patį gal paklausti?

— Kam klausti? O jeigu nesutiks? Žinote, jis savo valia nieko negali kalbėti. Koks nelabasis jo lūpomis sušnabždės, kad „nenoriu“, ir ką darysi?

Profesorius Guobaitis įvertė į lėkštę antrą paršiuko šlaunį.

— Matot! — šaukė direktorius lenkdamas stiklą po stiklo. — Matot! Baigia valgyti paršą, o užkeikimas nepraeina.

— Paukštienos jam! — siūlė ponios.

— Kam paukštienos? Aš siūlau dar vieną projektą: nugirdyti jį taip, kad nepaeitų. Žiūrėsime, kaip jis tuomet vaikščios. Ar netektų tik šaukti taksi ir vežti į namus.

— Į kokius namus?

— Na, viešbutin.

— A!... Taip, nugirdyti jį.

Profesorius padavė jam stiklinę konjako. Amži-

nasis išgėrė. Pripylė dar vieną ir dar vieną. Išgėrė-lyg vandenį.

— Šampano! — sušuko direktorius.

Profesorius pavaišino jį šampanu. Vėl trys stiklinės.

— Galvą turi gerą, — nusprendė direktorius. — Aš tiek nepajėgiu. — Na, pamėginkite kiuraso.

Amžinasis išgėrė ir kiuraso.

— Benediktino! Na kaip gi!...

Jis išgėrė ir benediktino.

Tai ne galva, ponai, bet aukso obuolys, — pasigėrėdamas kalbėjo referentas.

Daugiau Amžinasis atsisakė gerti ir valgyti. Jis buvo sotus.

— Gal havanišką rūkys?

Ne, Amžinasis nerūkė.

Dabar profesorius vėl paprašė Amžinąjį tęsti toliau.

— Ramiau, ponai, be trukšmo!

Visi nutilo, bet greitai pradėjo šnibždėtis. Stikliukai vis skambėjo, kamščiai iš butelių šokinėjo, stalas tuštėjo ir vėl pildėsi.

— Originali puota, — neiškentė garsiai nepasakęs direktorius. — Tylu, kaip miške naktį, che, che, che!

Amžinasis Žydas išsitraukė iš apatinio švarko

kišenius kažkokių popierių ir padavė profesoriui liūdnai šyptelėjęs.

— Na štai, jo ir dokumentai turima, — pasakė referentas. — Įdomu, ką ten kas rašo tuose dokumentuose.

— Manau, tai užsienio pasas.

Profesorius Guobaitis perskaitė paduotą jam dokumentą ir susijuokė.

— Ar jūs žinote, bent ar numanote, ponios ir ponai, koks dokumentas yra mano rankose?

— Jokių būdu ne, — atsakė direktorius, — nors ponas referentas tvirtina tai esant užsienio pasą.

— Ne, tai vidaus pasas.

Visi pašoko nustebę.

— Vidaus pasas? Kokios respublikos?

Guobaitis vis dar juokėsi.

— Lenkijos, — atsakė jis. — Lenkai šiuo pasu Amžinąjį Žydą į savo piliečių tarpą įrašė.

— Kaip? Tikroju lenku?

— Taip pase rašoma:

„— Piliėtis Benjaminas Kanecpolskis yra tikrai Lenkijos respublikos gyventojas, nors gyvenamosios vietos, iš kur kilęs, aiškiai nenurodė. Imdami dėmesin tą, kad jis nuo Kristaus gimimo dienos, ligi Jo mirimo, gyveno Jeruzalėje, bet paskui iš Jeruzalės dingo ir dabar Lenkijoje atsirado, darome iš-

vadą, kad jis nuo to laiko respublikoje ir gyveno. Iš jo pavardės lengva nustatyti buvus jį Lenkijos emigrantu Jeruzalėje, bet iš ten vėl grįžus į savo tėvynę, nes apie jį nuo Kristaus mirimo dienos visame pasauly nieko nebuvo žinoma. Šiuo pasu jis prirašomas prie Varšuvos miesto gyventojų ir nuo šios dienos Lenkijos piliečiu skaitomas.“

— Ką Amžinasis apie tai pasakoja?

Guobaitis gūstelėjo petimi.

— Jis klausia manęs, kiek Lenkija priskaito savo teritorijoje gyventojų, jeigu taip užsispyrusiai gauda visus svetimtaučius ir juos lenkais krikštija. Apart to, jis yra pasipiktinęs jo pavardės iškraipymu.

— O kaip jis vadinasi? — chorą sušuko smalsuoliai.

— Benjaminas Konepelc'as. Jis gimė, augo ir privalo mirti Jeruzalėje.

— O ką jis daugiau pasakoja?

— Na, dabar aš negaliu visko papasakoti. Bet poryt bus mano paskaita apie Amžinąjį Žydą.

Visų veiduose pasirodė džiūgavimas.

— Bet kodėl ne rytoj? — paklausė Laimutienė. Profesorius mandagiai linktelėjo.

— Aš dar privalau jį nuodugniai apklausinėti ir sutvarkyti visą gautą medžiagą.

Jis atsiprašęs vėl nusigrįžo į Amžinąjį Žydą.

— Kaip gaila, — pasakė direktorius. — Jeigu jis mokėtų lietuvių kalbą!.. Tai neįkainuojamas žmogus!.. Tai neišsemiamas žinių lobynas.

Ponia Laimutienė palinko į jį.

— Mes privalome viską padaryti, kad jis ilgesnį laiką paliktų Kaune, — apsakė ji.

Direktorius galva linktelėjo.

— Gerai, ponია. Stengsimės.

— Šitokia įdomybė! Aš nedovanočiau niekam to, jeigu jį greitai paleistume į jo nepabaigiamas keliones.

— Manau, jam yra gražaus laiko, — abejingai pasakė revizorius. — Pasaulio galas dar toli.

— Beje! Gal jis ką nors žino apie pasaulio galą? — užsiliepsnojo smalsumu ponios. — Kaip Tamsta, pone direktoriau, manai?

Direktorius pripylė stiklą šampano.

— Manau, — atsakė jis, — kad žino. Bet susimildamos: nejaugi jums nusibodo gyventi?

Jo akyse pasirodė nustebimas.

— Gyventi nusibodo! Ponios! Kuomet esate tokios jaunos ir gražios. O ką - gi, jeigu rytoj pasaulio galas? Juk laikrodis ne veltui pradėjo tryliką kartų mušti.

Jis vėl prisipylė šampano.

— Jeigu rytoj pasaulio galas?! — Kalbėjo vis labai jaudindamasis. — Kas tuomet?.. Kur dingtų mūsų ministerijos ir departamentai, jeigu danguje jie nereikalingi; kur dingtų...

Ponia Laimutienė sukuždėjo Apvalutienei:

— Girdi, ponია? Jis taipogi pretenduoja į dangų!

Ponios Laimutienės dažytas lūpės susuko į triūbelę ironiška šypsena.

— Ir dar jo departamentas!... — prisikergė.

Direktorius papurtė galva.

— Nesuprantu, — kalbėjo jis išgėręs šampaną ir naują stiklą prisipildamas. — Nesuprantu, kaip galima šauktis mirties!.. Gyventi!.. Mes privalome gyventi!..

Jis išmaukė šampano.

— Aš dar tiek daug nenuveiktų darbų matau prūsų šalyje, — šaukė jis karščiuodamasis. — Mes vos pradėjome tą dirvą pūrenti...

— Kokią dirvą? — paklausė revizorius.

Direktorius pasižiūrėjo į jį skersomis.

— Mūsų siekiai tokie aiškūs, — kalbėjo jis nenuleisdamas akių nuo revizoriaus, — bet ką mes pasiekėm?.. Nieko! Ir štai — pasaulio galas!..

Revizorius ranka numojo.

— Mus laukia džiazas, ponios, — pasakė jis.

— O Amžinasis? Pone profesoriau! Prašau paklausti Amžinąjį ar jis šoka?

— Nejaugi jūs norite atimti jį iš manęs, ponios?

— Ach, Tamsta dar prisikalbėsi.

Profesorius pakėlė antakius.

— Turiu prisipažinti, kad jis man sakėsi šokąs. Paryžiuje Moulin Ruoge apašai išmokinę jį moderniškų šokių. Jis nesipurtąs nuo to, nes šokant reikia vaikščioti.

Ponia Apvalutienė ir Laimutienė, kaipo baliaus šeimininkės, be to, drąsiausios moterys, pašoko.

— Aš, Aš! sušuko Apvalutienė. — Perspėkite jį, pone profesoriau.

Guobaitis kažką pasakė Amžinajam.

— Prašau, ponია. Jis sutinka.

Guobaitis nusilenkė ir pasitraukė.

Visų žvilgsniai įsmigo į tą porą. Visi atsistojo ir smalsiai sekė ponią Apvalutienę, kuri priėjo prie Amžinojo, kokietišškai jam linktelėjo su grakščia šypsena dažytose lūpytėse, paėmė praeinantį Amžinąjį už rankos aukščiau alkūnės ir nuėjo su juo iškilmingu žingsniu į šokių salę.

Tai buvo numeris! Ši jos manevrą palydėjo šnabždėsysis ginąs ponios Apvalutienės drąsą ir grakštumą, visi apleido valgomąjį užmiršę valgi ir

gėrimus, ir visu būriu nusekė paskui Amžinąjį ir ponią Apvalutienę.

Staiga vidury didžiosios salės ponios Apvalutienės veidas išdirgo. Ji sulėtino žingsnius, atsilošė, apsidairė ir sušuko:

— Prašau man vandens!.. Dieve, kas su mani mi?

Ji visai atsilošė rankomis susigriebdama už Amžinojo Žydo palaidinuko. Ir tą pat akymirksnį Amžinasis, negalėdamas sustoti, pakėlė ant rankų ir prinešęs prie minkštasuolio mikliai, nestabtelėjęs, paguldė ją, kiek sumišęs apsidairė ir nuleidęs galvą pradėjo vaikščioti salėje.

Vyrai puolė gaivinti ponią Apvalutienę, o ponia Laimutienė, šypsodamasi pergalės šypsena, priėjo prie Amžinojo Žydo. Ir ši moteris, kuri nuolatos skųsdavosi savo nervais, dabar pasakė.

— Mano nervai geležiniai, aš pabandyčiau su ponu Amžinuoju Žydu rumbą.

Ir iš tikro jos nervų būta geležinių. Ji paėmė Amžinąjį Žydą už rankos ir nuėjo su juo, sekama smalsuolių, į šokių salę.

— Dėmesio! Dėmesio! — sušuko direktorius. — Ponia Laimutienė su ponu Amžinuoju Žydu pademonstruos tikrąjį rumbą, kaip jis šokamas Paryžiaus salonuose.

Šokusiųjų poros išsiskirstė pasieniais. Visi nu-tilo. Tik džiazas siautėjo salėje.

— O — o — o!..

Amžinasis Žydas puikiai šoko. Paryžiaus apašai, turėjo labai daug vargo su šiuo žmogučiu, bet išmankštino jį puikiausiai.

Direktorius nesusivaldė neplojęs. Jį pasekė kiti, ir Laimutienė, laimingai šypsodamasi, sukosi salės vidury iš po primerktų blakstienų stebėdama savo partnerio veidą. Pradžioje nedrąsus jos žvilgsnis, pagaliau pasidarė įkyrus: Amžinasis Žydas taipogi stebėjęs savo partnerę nuleido akis.

— Įdomus! Įdomus, — galvojo Laimutienė. — Be to, kaip man pavydi visos ponios!.. Rytoj apie mane visas Kaunas kalbės: ponia Laimutienė su Amžinuoju Žydu šoko!

Bet kaip ilgai tęsėsi šokis! Ponia Laimutienė buvo užmiršusi, kad Amžinasis Žydas negali pavargti, todėl pradžioje stebėjosi jo patvarumu. Ją net pasigėrėjimas buvo beapsupęs. Paskui ji, jausdamosi reikalinga poilsio, norėjo mandagiai apie tai Amžinajam Žydui pastebėti, bet atsiminė, kad jis nesupranta jos kalbos; taipogi atsiminė, kad Amžinasis negali pavargti, nors visą gyvenimą šoktų, todėl jai pasidarė bloga. Ji linktelėjo galva duodama suprasti Amžinajam, kad jau pakanka šokio,

bet Amžinasis nežiūrėjo į ją. Tuomet ji norėjo sustoti šokus, bet Amžinojo rankose buvo fizinė ir kažkokia kita jėga, kurios privertė ją šokti. Ir ji sukosi, nors jautė, kaip jos kojose nuo kulnų aukštyn prie kelių slenka nuovargis. Štai jis maloniai palietė jos kelius. Kojos neteko tamprumo, susipainiojo.

Staiga jos įkaitusioje vaizduotėje blykstelėjo mintis:

„— Tu šoksi su juo amžinai! Juk jis — Amžinasis Žydas! Dabar jau negalėsi nuo jo pasitraukti!“

Ponia Laimutienė susmuko Amžinojo rankose.

Albinas pribėgo ir paėmė ją iš Amžinojo, nunešė į didžiąją salę ir paguldė minkštasuolin, kur anksčiau ponia Apvalutienė gulėjo. Norėjo patirti dėlko ši ponia apalpo ir ką pergyveno šokdama su Amžinuojū.

Apsidairė vandens. Jo nebuvo. Salėje taipogi nebuvo nė vieno žmogaus. Nes visus sužavėjo naujas reginys. Vos Albinas paėmė iš Amžinojo rankų apalpusią Laimutienę, kaip prie jo priėjo ponia Apvalutienė ir paėmė jį šokiui. Amžinasis Žydas dėlto nė kiek nenustebo: apkabino ponią Apvalutienę ir pasileido salės vidurin.

XII.

Albinas dar vartėsi lovoje, kaip kažkas paspaudė durų rankeną norėdamas į vidų įeiti.

— Kas ten? — paklausė jis.

Žmogus už durų tylėjo krapštydamas užraktą. Albinas matė, kaip raktas, kuris buvo iš kambario vidaus įkištas į užraktą, nematomos rankos palietas pasisuko ir išpuolė ant grindų. Užrakto stūmelė trakstelėjo atšokdama, paskui durys prasivėrė ir į kambarį įėjo Kriauna.

Kriaunos veidas šypsojosi.

Albinas lengviau atsiduso.

— Kiaurai žemę nueitum, — sušuko Albinas. — Aš maniau, kad Amžinasis Žydas mane vizituoja.

Kriauna užrakino duris. Jis nusivilko guminį palatą, po kurio pasirodė voratinkliais apšivėlęs, visas dulkinas ir kalkėtas smokingas.

— Pripažinsiu, pasakė jis, — kad mūsų policija verta pagyrimo. Ji vos nesurado manęs mano slapyneje. O man jau buvo bepradedą virpėti kinkos. Bet viskas laimingai baigėsi. Šį palatą sugriebiau kori-

dory išeidamas iš Metropolio, nes juk negalėjau pasirodyti gatvėje į velnią panašus.

Niūniuodamas kažkokį linksmą motyvą, Kriauna paėmė šepetį ir pradėjo valyti drabužius.

— Prisipažink, drauguži, tu pagrobei visas brangenybes nuo ponių kaklų, rankų ir pirštų?

— Neįtark Tamsta manęs įsimylėjus kurią šių poniučių, — šaipėsi jis.

— O, ne! Nes vyras kuomet myli, iš moters neima, bet jai duoda; nemylinti vyrai iš moterų ima. Tad brangenybės pas tave?

— Nejaugi manai, pone, kad aš jas gatvėn išmečiau?

— Turi su savim?

— Turiu.

— Duok jas man.

— O kam gi?

— Man reikia jų.

Kriauna aplaižė lūpas.

— Visas atiduoti? — paklausė.

— Visas.

— Hm!.. Tai bus man skriauda.

Albinas žiūrėjo į jį tylėdamas.

— Žinai ką? Imk vienus žemčiūgo karolius, o kitas grobis tegul man pasiliks.

— Ne.

— Pridėsiu porą auksinių laikrodėlių.

— Ne.

— Vadinasi, žygis man tas buvo visai nuostolingas.

— Gal būt.

— Bet būk gi žmogus! Dabar aš suprantu tave: tu puikesnis aferistas už mane, nes apiplėšinėji vagilius, kurie niekam pasiskusti negali. Prisiekiu: savąjį pavojingą amatą aš pakeisiu tavuoju. Palik man nors dalį brangenybių, nes atimsiu iš tavęs duoną.

Albinas galva papurtė.

— Viską!

Kriaunos veide slankiojo nepasitenkinimas.

— Aš greičiau gausiu viską pakeisti į pinigus, nors ir už pusę kainos.

— Kvaily! — sušuko Albinas. — Aš visą tai gražinsiu policijai, kad ši gražintų nukentėjusiems.

?!

Kriauna išsižiojo.

— Gal tau gydytojo reikia? — paklausė jis.

— Eik, velnių skusti!

— Aiškios pamišimo žymės! Bet prisiekiu visais šiandien gimusiais kūdikiais, kad jis pamišęs yra gudresnis už mane. Koks nelabasis mane nešė pas jį?

Kriaunos žvilgsnis apčiupinėjo Albino raumenis.

— Pajėgsiu aš jį pridusinti ar ne? — paklausė jis pats savęs apsilvilkdamas švarką.

Albinas šyptelėjo. Iš po antklodės pasirodė ži-
baš, nikeliuotas, smulkaus kalibro revolverio vamz-
dis.

— Tu delsi? — paklausė Albinas.

Kriauna įleido rankas į kišenius. Jis priėjo prie
stalo ir pradėjo iš kišeniaus krauti ant jo brangeny-
bes garsiai skaičiuodamas jas. Albinas pusiau atsi-
sėdo lovoje ir sekė jo judėjus.

— Taip, — pasakė jis. — Dabar — dvi piniginės.
Kriauna gūštelėjo petimi.

— Piniginės? Aš jas išmečiau.

— O pinigai?

— Kiek tu nori gauti?

— Vakar policijai skundėsi du ponu, kad jiems
ištrauktos piniginės su penkiais tūkstančiais šimtu
septyniasdešimt litų.

Kriauna ištraukė vėslą banknotų.

— Septyniasdešimt litų išleidau, — pasakė jis.

— Gerai. Paimk iš šios sumos dar šimtą trisde-
šimt litų. Viso gavai du šimtu. Pakanka. Likusius
man gražink.

Vagišiaus rankos virpėjo.

— Klausyk, — pasakė jis dusliu balsu. — Ir tu nebijai, kad aš nepasmaugčiau tavęs?

Albinas susijuokė.

— Tu taip ir padarytum, jeigu neturėčiau rankoje revolverio, — atsakė jis.

Kriauna sugriežė dantimis.

— Aš sugriebsiu tave kitą kartą, — pasakė.

— O jeigu aš policijai dabar tave atiduosiu?

Kriauna pakėlė antakius.

— Tu taip padarysi? — paklausė jis. — Negali būti.

— Na, būk ramus, — šypsojosi Albinas. — Aš nepadarysiu to, nes žinau, kad tu nepasmaugsi manęs. Be to, tu turi kišeniuje pinigus, tad leisiu juos pralakti.

Kriauna kiek nurimo.

— Sėsk gi! Išsivalyk drabužius. Mudu pavalgysime pusryčius ir išsiskirsime ligi vakaro. Bet vakare vėl susitiksimė. Gal būt tu būsi man reikalingas.

Kriauna vėl nusivilko švarką ir atsisėdo.

— Ne, — atsakė jis. — Daugiau aš nenoriu Tamstai tarnauti. Menkas uždarbis.

Albinas pašako pasipiktinęs.

— Klausyk, tu nelabasis! Keturios dienos kaip iš kalėjimo išėjai! O kiek tu gavai iš manęs? Šimtą litų už papasakojimą, kuris buvo nuo pradžios ligi

galo prasimanymas ir melas. Padovanojau tau išei-
ginius drabužius ir dabar gavai du šimtu litų. Dau-
giau, kaip po šimtą litų dienai! Matyt, tu nori, kad
aš atiduočiau tau viską, ką uždirbu, ir dar eičiau
vagiliauti ir vėl viską sukiščiau į tavo kosereį Ką?
Ispėjau tavo mintis, prakilnusiis vagišiau?!

Kriauna patrynė pasmakrį.

— Ištikro, — pasakė jis. — Kaip Tamsta pasa-
koji, atrodo, kad aš panašus į inkstą verdamą tau-
kuose. Bet jeigu aš pradėčiau pasakoti, atrodytų,
kad inkstas kepamas ant sausos skaurados.

— Na, tu tik kalbėk! Aš tave taip pakepinsiu,
kad tu atminsi dieną, kada motinos iščiuje užsimez-
gei. Tu žinok, kad šiais sunkiais laikais nė mūsų
ministeriai negauna didesnių algų.

— Bet pripažink, pone, kad ministeris ir už šim-
teriopai didesnę atlyginimą neatliks to, ką aš galiu.
Tegul, pavyzdžiui, teisingumo ministeris ištrauks
„Žydų Balso“ reporteriui bloknotą iš kišeniaus!
A?! Šiais sunkiais laikais, — taipogi Tamsta neuž-
miršk, — specialistai geriau apmokami, negu aukš-
čiausi valdininkai.

Albinas pakraipė galvą.

— Argumentas stiprus, — atsakė. — Tad kiek
gi tu nori atlyginimo?

Kriauna suraukė nosį.

— Iš ubago lazdos neatimsi, — sumurmėjo jis.
— Jeigu Tamsta verkšleni didelį atlyginimą mokąs, tai aš ir tuo pasitenkinsiu. Tamsta puikus vyras, o aš dar noriu su Tamsta pagyventi.

— Gerai. Tavo galva nėra tokia kvaila, kaip atrodo, — pasakė Albinas.

Jis iššoko iš lovos ir pradėjo apsirengdinėti.

— O kur Amžinasis Žydas dingo? — paklausė Kriauna apsilikdamas.

— Jis su profesorium Guobaičiu nuėjo.

— Į jo namus?

— Žinoma. Į kalėjimą profesorius neis.

— Hm!.. Gyvenimėlis!..

— Kam toks geras gyvenimėlis?

— Amžinajam Žydui.

— Na?

— Būčiau aš jo vietoje! Juk manau, dabar jam visos durys atdaros?

— Na taip. Vos tik jis su profesoriais baigs, pradės vizituoti visus kitus. Jį visur išskėstomis rankomis priims. Amžinasis Žydas tiesiog sužavėjo visas ponias.

Kriauna čiulptelėjo lūpomis.

— Pasiust gali. Juk ten visa ko pilna! Pasisuktum pas kokią poniutę salione ar miegamajame...

Apart malonumų, atsiminimui dar ką nors į kišenių įsidėtum.

— Na, tokiu būdu neilgai gastroliuotum.

Kriauna susimąstė.

— Tiesa, — atsakė. — Bet jeigu ką nors apčiuopiamo, svàraus nugriebtum!

— O kalėjimas?

— Prasmegtum! Tuoju — „kalėjimas!“ Ar kas nors galėtų pamanyti, kad Amžinasis Žydas — vagis.

Albinas prausėsi.

— Rytoj, — pasakė jis, — profesorius Guobaitis laikys paskaitą apie Amžinąjį Žydą. Eisi?

— Būtinai.

— Gerai. Spaudos atstovams vietos rezervuotos. O publikos tiek daug prisirinks, kad profesoriui sunku bus kalbėti dėl tvankaus oro. Bet aš įleisiu tave, drauguži.

— Puiku! Dabar pasakyk man, kam Tamstai buvo reikalingas tas bloknatas?

— O štai kam: — „Žydu Balsas“ šiandien būtų išleidęs extra telegramą. Bloknatą aš įteikiau savo redaktoriui — gatvėje manęs laukė iš redakcijos pasiuntinys, — jis iššifruos „Žydu Balso“ reporte-

rio stenogramą ir išleis extra leidinį anksčiau už „Žydų Balsą“. Na, extra leidinys bus taip užbaigtas, kad tos dienos laikraščio numerį taipogi gaudys. Aiškus uždarbis!

— Aiškus uždarbis, — suniurnėjo Kriauna.

XIII.

Profesorius Guobaitis išėjo į sceną su Amžiniu Žydu. Publika, kurios buvo prikimštas pilnas teatras, pradėjo ploti rankomis. Iš artimiausių suolų ant scenos, po Amžinojo Žydo kojomis, pradėjo kristi buketai gėlių.

Bet Amžinasis paliko nesujaudinamai ramus. Jis vos pakėlė galvą, liūdnu žvilgsniu apsidairė ir vėl ją nuleido. Buvo aprengtas juodu fraku, su lakeruotais batukais. Jo ilgi, juodi plaukai sušukuoti tiesiu skyrimu gražiai gulėjo ant galvos. Sutvarkyti peisai taipogi dabino tą pelenų spalvos veidą.

Jis nebuvo bjaurus. Visagalis, kaip žinoma, paliko jam amžiams jo trisdešimt trijų metų žydinti jėga ir grožiu veidą, sveikata, išvaizdą. Dabar tas veidas buvo kiek pasikeitęs dėl saulės nudegimo ir vėjų išgairinimo, bet po to, kaip jį nuprausė, kaip jo kaklą apjuosė švari, balta apikaklė, o krūtinę pridengė sniego baltumo krakmolyti marškiniai ir juodas frakas, Amžinasis Žydas nepaprastai pajau-nėjo, pagrožėjo; jo veide pradėjo jausmai reikštis,

visas stuomuo pagyvėjo, papildėjo, išsitiesė.

Profesorius nusilenkė publikai.

— Leiskite man, gerbiamieji, perstatyti jums Amžinąjį Žydą, žmogų, apie kurį aš šiandien kalbėsiu, kuris išgyveno pasauly tūkstantį devynis šimtus trisdešimt su viršum metų!

— Štai jis!

Profesorius lengvu abiejų rankų gestu parodė Amžinąjį Žydą.

Teatras vėl pratrūko entuziazmu. Jame užė lyg bičių avily. Katutes nuslopino džiugūs sveikinimai, riksmas. Į sceną vėl pasipylė gėlių buketai.

Profesorius pamojo ranka.

Stojo mirties tylą.

Profesorius buvo lyg koks magikas: šiandien jis valdė visą šią minią. Minia klausė jo rankos pamojimo geriau, negu kariuomenės pulkas savo vado komandos.

— Aš pradėsiu nuo to, kaip Amžinasis užsitraukė bausmę, kurią dabar atlikinėja...

Triukšmas ir katutės.

— Pradėsiu nuo to momento, kaip jis susitiko su Žydu Karaliumi pasmerktu mirti gatvėje, kuria Jis nešė ant savo pečių kryžių...

Triukšmas.

— Gerbiamieji! Jeigu jūs po kiekvieno sakinio

pertraukinėsite mane, aš nepajėgsiu jums papasakoti viso to ir sekančią dieną. Prašau ramiai laikytis.

Salė tylėjo.

— Aš pasakosiu jo paties žodžiais. Tai bus vaizdingiau ir suprantamiau.

Profesorius atsikosėjo.

„— Ta diena buvo nepaprastai karšta ir tvanki, kaip daug tokių dienų esti Jeruzalėje. Gatvės buvo tuščios, apmirusios. Visi Jeruzalės gyventojai susirinko prie Sinedrijono rūmų, kur privalėjo pasirodyti Žydų Karalius.“

„— Daug kas miesto gyventojų laukė stebūklo ir savo galvas pelenais barstė. Buvo kalbama, kad Jeruzalės apylinkėse slepiasi galinga kariuomenė, kuri, Žydų Karaliui ženklą davus, puls Jeruzalę. Taipogi kalbėjo, kad vietininkas Pontijus sustiprino savo rymiečių įgulą ir įsakė jai būti pasiruošusiai visam kam. Jeruzalė, nors atrodė išmirusi, bet virė lyg katilas. Sinedrijonas ėjo prieš žydų valią. Jis buvo užsispyręs ir nesukalbamas.“

„— Aš išėjau gatvėn po pusryčių. Manęs visai nejaudino, Sinedrijono nervingumas ir Pontijaus abuojumas. Man buvo reikalų svarbesnių už tuodu. Aš buvau kiek sunervintas Žydų Karaliaus pasirodymu ir tuo liaudies sukiršinimu. Nuo to mano reikalai kiek nukentėjo, todėl bus gana aišku, kad aš

neapkenčiau to tariamojo Žydų Karaliaus, nes netikėjau jam. Kaip? vienas žmogus, vedinas beginkle minią pasipriešins prieš Romos galybę? Tai buvo graži pasaka!.. Be to, man nebuvo reikalingas Žydų tautos prisikėlimas. Mano prekybos santykiai lietė visas Romos valdomas sritis ir aš nenorėjau užsidaryti vien Judėjoje.“

„— Pontijus jau buvo nuplovęs rankas. Sinedrijonas triumfavo. Žydų Karalius buvo sunaikintas. Jis ėjo į Golgotą pasmerktas miriop. Jokia kariuomenė nesirodė.“

„— Sutikau Jį gatvėje netoli savo namų. Mano krūtinėje vietoj gailėsčio, pyktis subangavo. — „Štai tas, dėl kurio mano reikalai nukentėjo“, — pasakiau pats sau ir sustojau šalygatvy norėdamas pasigėrėti Jo kančiomis ir paniekinimu.“

„— Praeidamas pra šalį Jis žvilgtelėjo į mane ir suklypo. Rymietis pribėgo prie Jo ir padėjo Jam atsikelti, pakeldamas kryžių.“

„— Sveikas, Žydų Karaliau!“ — nesusivaldžiau nesušukęs, o mano lūpose pašai pa pasirodė.“

„— Rymietis susirūpinęs pažiūrėjo į Jį, paskui kreipėsi į mane:“

„— Pone, duok Jam lašelį vandens!“

„— O kam tai?“ — paklausiau.“

„— Bijau, kad jis nenumirtų bausmės vietos nepasiekęs.“

„— Ne, centurijone. Matai, aš stoviu gatvėje ir nesinešioju su savimi vandens. Aš praeivis.“

„— Žydų Karalius pažvelgė į mane maldaujantį žvilgsniu.“

„— Mane siutas pagavo.“

„— Eik, eik! — sušukau Jam. — Neteršk gatvės grindinio, kuriame stovi!“

„— Centurijonas pamojo kareiviams vesti Jį toliau. Jis dar kartą pažvelgė į mane ir nuėjo sulinkęs po kryžiumi, kruvinas, ir alpstaš iš nuovargio“.

„— Grįžau namo po pietų. Mano reikalai buvo vėl pasitaisę, todėl atsisėdau valgyti gerai nusiteikęs. Vergai atnešė man vaisių ir vėsinamojo gėralo. Aš pasiekiau savo pypkę ir patogiai atsisėdęs kilimuose ruošiausi prisnūsti.“

„— Staiga dangus aptemo. Vakaruose sutemas perrėžė žaibas; kaž - kur toli toli sudundėjo griaustinis. Aš įsaciau tarnams uždengti duris ir langus, nes tikėjausi audros. Jie pasišalino. Palikau vienas ir žiūrėjau į vakarus, kur žaibai vis dažniau raižė erdvę. Pajutau, kad žemė pradeda virpėti. Kažkas po manimi, giliai žemėje sudundėjo.“

„— Pašokau nustebeš ir nusigandęs. Manų kažkas įvyko, aplink mane kažkas darėsi. Vieną aky-

mirksnį jaučiausi, lyg erdvėn kylu, po mano kojomis pasirodė debesys, kurie pradėjo šviesėti. Iš tų debesų išniro šviesi dvasia, labai neaiškių bruožų. Aš mačiau tik, kaip ši dvasia pamojo į mane spinduliuojančiu kalaviju.“

„— Benjaminai Konenpelc'e, — išgirdau balsą, kuris plaukė iš tos dvasios lūpų. — Kuomet Jis gatve ėjo ir prašė tavęs žvilgsniu vandens lašelio, tu pasisakei esąs praeivis. Jis mirė šią valandėlę, ir nuo šios valandėlės tu pasiliksi amžinas praeivis. Tu netenki savo namų, savo gimtinės, savo tėvynės. Tu visko netenki. Išėjęs už miesto ant kelio surasi lazda — pasiimk ją ir keliauk į pasaulį. Mažai atsiras žmonių, kurie pasigailės tavęs. Gyvensi iš išmaldos. Badausi ir troškuliu kankinsies. Tau niekas nieko nepaduos ir tu pats negalėsi pasiimti. Nuo medžių vaisių, nuo žemės jos augalų, iš upių ir šaltinių vandens negalėsi paimti. Jeigu tave sušelps gailėtinga ranka — tai bus viskas, ką turėsi ir gausi. Tu negalėsi pats nieko nieko prašyti. Eik, eik!“

„— Burtai pranyko. Aš pažvelgiau į savo namus, nes gatvėje stovėjau, norėjau sugrižti į juos, bet kažkas stūmė mane tolyn. Siaubo pagautas parkričiau ant žemės, bet nematoma ranka pastatė mane ant kojų ir stūmė vis toliau ir toliau.“

„— Atsiradau už miesto. Ant kelio gulėjo šako-

ta lazda. Pasilenkiau ir paėmiau ją. Pasiramsčiuodamas, vis dar neatsipeikėdamas iš išgąščio ir siaubo, purtomas baimės, ėjau į priekį.“

„— Miestas dingo iš akių. Prieš mane buvo dulketas kelias ir tušti laukai. Siaubuodamasis galvojau apie tai, kas įvyko ir vis dar negalėjau įtikinti savęs, kad tai tikrėnybė. Taip norėjau grįžti atgal! Bet vos tik pamėgindavau — mane nematoma, nesuprantama jėga apgrįždavo atgal nuo miesto.“

„— Saulė nusileido. Kojose jaučiau nepaprastą nuovargį ir norėjau atsisėsti šalia kelio. Atsisėdau, teisingiau ruošiausi atsisėsti, bet ta pati jėga stūmė mane toliau.“

„— Išalkau, ir troškulys pradėjo mane smaugti. Pamačiau prieš save ateinančią mergaitę, kuri nešė vadenį. Sustojau ir paprašiau ją atsigerti. Ji nuėmė nuo galvos ąsotį, bet mane kažkas pastūmėjo į priekį ir aš negalėjau atsigerti. Mergaitė nustebusiu žvilgsniu palydėjo mane. Aišku, ji nematė, kaip prieš mane atsirado ta pati šviesi dvasia ir pasakė:

„— Mano įsakymą peržengti norėjai! Tad kiekvieną kartą, kaip tik pats ką nors paprašyti ko norėsi, tavo liežuvis negalės burnoje apsiversti ir lūpos jokio garso neišduos.“

„— Tai buvo nepaprastai siaubinga! Aš tūkstantį kartų gailėjausi, kad peržengiau tos dvasios įsa-

kymą! Pasilikti su žmonėmis nebyliu! Juk suėjęs su jais privalėjai ką nors kalbėti, ko nors prašyti!“

„— Aš kaukiau iš pasibaisėjimo. Laukais sklido mano balsas, vėjas draskė jį į tūkstančius šmotelių ir nešiojo į visus kraštus. Pradėjau melstis, prašydamas Dievą atitolinti nuo manęs tą bausmę. Prašiau, kad bent sušvelnintų ją, — paskirtų man tokios klajonės metus, du metus, ne daugiau. Veltui! Štai jau tūkstantį devynis šimtus metų klajoju ir įsitikinau, kad klajosiu amžinai, ligi saulė užges, ligi žvaigždės nuo dangaus pranyks.“

„— Pirmomis dienomis vyliausi, kad greitai ateis valandėlė, kada galėsiu sugrįžti atgal. Net pradėjau rūpintis apie tai, kas dabar mano reikalus pradėjo vesti ir kaip klojasi pažįstamiems Jeruzalėje. Smalsaudamas maniau apie tai, ką pamanyš namiškiai dėl tokio netikėto mano dingimo. Jau vaizdavausi sau, kaip sutiks mane grįžusį, ką kalbės ir kaip džiaugsis. Deja! Kiekvieną dieną tolinausi nuo Jeruzalės. Pasiokiau man nepažįstamus kraštus, perėjau tyrus ir perėjau jūrą. Slinkau pajūriu vis toliau ir toliau, iki jau visai nesusivokiau, kuriame pasaulio krašte esu.“

„— Kaip visa tai buvo baisu. Dar raminausi viltimi, kad Dievas pasigailėjo manęs ir aš, apsukęs aplink Judėją vėl galėsiu į Jeruzalę grįžti. Vėl mel-

džiausi. Vėl prašiau Dangų, kad jis leistų man nuot
tos vietos, kurioje buvau paršliaužti į savo namus.
Veltui! Viskas veltui! Dangus neišklausė mano
maldų. Jos paklydo erdvėje nepasiekusios Dievo au-
sies, kaip aš klaidžiojau žemėje visų užmirštas.“

„— Jaučiau nuovargį visame kūne, kaip ir dabar
jaučiu. Tūkstačiai metų praslinko, ir mano nuovar-
gis tiek pat kartų padidėjo. Juk aš atsisakyčiau am-
žinojo gyvenimo už tai, kad bent valandėlę galėčiau,
kur nors pasilsėti. Bet tai negalima, neįvykdoma:
Ir niekuomet, iki pasaulio nors vienas žmogus gy-
vens, aš negausiu atsisėsti.“

„— Ištiesas dienas negaudavau valgyti ir gerti.
Niekas nepasiūlydavo, nors tyčia sukau pro gyve-
namas vietas, pro šulinius, prie kurių pulkai moterų
vandenį sėmė; valkiojaisi po turgus, kur vaisius,
daržoves ir žuvis pardavinėjo. Taip retai, kada jau
jausdavau iš alkio ir troškulio mirtį artėjant ir džiū-
gaudavau, kad štai ji, — mirtis, — ateis ir mano
kančias užbaigs, kas nors pasiūlydavo man gerti ir
troškulį numarindavo, pasiūlydavo duonos gabalą
ir vėl į mano kūną gyvybės sulčių įpildavo. Pradė-
jau neapkęsti gailestingumo ir žmonių, kurie man tą
duodavo. Juk tuo pačiu mano kančias, didėjančias
ir didėjančias pratęsdavo! O, aš norėjau mirti! Aš
šaukiausi jos norėdamas Dangų apgauti!“

„— Laikas slinko. Aš jau užmiršau dienų ir savaitių skaičių; bene tai privalėjo mane rūpinti? Ką galėjo reikšti savaitės, mėnesiai ir metai prieš amžius?!

„— Pagaliau netekau jokios vilties išsigelbėti. Nes po to, kaip šokau į vandenį prisigirdyti ir pakibau ore, o paskui kažkokios jėgos buvau į sausumą gražintas, po to, kaip maniau pasikarti ir virvė ant mano kaklo nutrūko, po to jau supratau, kad nėra prasmės priešintis jėgai galingesnei už mane. Mokiausi kentėti. Tylėjau sukandęs dantis ir lūpas. Iš mano lūpų ir burnos kelis metus joks garsas neišskrido. Maniau užmiršęs kalbą, koku nors pusgyvuliu paliksiąs, pasišalinsiąs į tyrus ir ten gyveniąs. Nes neapkenčiau žmonių, kuriuose kada-nėkada gailestingumas sužibėdavo“.

„— Iš mano drabužių paliko tik skarmalai. Batai nuplyšo ir kojas žeidė akmenys. Ištisisus mėnesius vaikščiojau basas, sukruvintomis kojomis, jausdamas neapsakomą skausmą, kuomet į senas neužgijusias žaizdas įlįsdavo kokia akmens skeveldra ar šukė. Mano brangūs drabužiai, kuriais gėrėjosi anais laikais visa Jeruzalė, visai susmuko. Buvau labai panašus į pasigailėtiną valkatą. Mane pridengė ir apavė viena neturtinga, gailestinga moterėlė, kurios vyras buvo pamišęs ir, tur būt, labai pa-

našiai į mane atrodė, jeigu ji verkė matydama mano kančią ir nuovargį, artimus pamišimui.“

„— Atėjo laikas persikelti į kitą žemyną. Mane pagrobė kažkokie žmonės, — nežinau, kas jie buvo. — ir pasodinę į galerą paleido tik kitame žemyne. Aš ėjau toliau nesuprasdamas šių žmonių kalbos, negalėdamas su jais savo kančiomis pasidalinti. Ėjau į priekį keliais ir laukais visai nesirūpindamas kur nueisiu. Ir niekuo nesijdomavau. Kam man? Be-
ne aš visas tas žinias kam nors sunaudoti galėjau? Ne, tūkstantį kartų ne!“

„— Aš pakliuvau į Romą, miestų miestą! Jos didumas ir galingumas nestebino manęs...“

Profesorius užsidegęs ir karščiauodamasis pasakojo tolimesnius jo nuotykius. Jis buvo smulkiai apklausinėjęs Amžinąjį Žydą apie tų, jam svetimų kraštų žmones. Sujungė tai su istoriniais faktais, datomis, ir atidarė savo sužavėtiems klausytojams pasaulį, gyvą ir įdomų, pergyventą, prieš tūkstantį devynis šimtus metų. Iš jo lūpų skrido ne žodžiai, bet ištisi vaizdai, lyg kino ekrane, kurie stebino auditoriją.

Laikrodis parodė dvyliktą nakties.

Profesorius staiga nutilo. Jis nutraukė savo pasakojimą įdomiausioje vietoje ir suspaudė smilki-

nus. Kalbėjo šešias valandas be jokios pertraukos. Jo balsas paliko sausas, gargždus.

— Rytoj, gerbiamieji, aš baigsiu paskaitą, — pasakė jis. — Rytoj šešiose pradėsime, kaip šiandien.

Jį su Amžinuoju Žydu nuo scenos išlydėjo trukšmas ir katutės.

— Poryt Amžinasis Žydas bus pas mane, — kalbėjo ponია Laimutienė. — Prašau, ponios. Aštuoniomis vakarą.

— Po to būtinai pas mane, — nenusileido ponია Apvalutienė. — Įdomus, be galo įdomus tipas.

Kitos ponios paskyrė dienas, kada Amžinasis Žydas pas jas privalės ateiti, ir visose šiose arbatėlėse jau dabar pažadėjo būvoti prabanga.

O Amžinasis Žydas su profesoriumi Guobaičiu tylėdami, apmirusiomis gatvėmis traukė į namus: profesorius atsigulti poilsio, o Amžinasis dar padidinti nuovargį.

XIV.

Albinas susitiko gatvėje Kriauną.

— Tu kur slampinėji? — paklausė Albinas.

Kriauna išsitraukė iš kelnų kišeniaus sniego baltumo nosinę ir pademonstravo ją prieš Albiną nuduodamas, kad nosį šnypščia, nors gražino ją kišeniun švarutėlę.

— Tamstos ieškau, — atsakė Kriauna.

Albinas permetė jį žvilgsniu.

— Koks velnias?! Kelnės ir švarkas prosyti, nauja apikaklė, batai rėkiančiai išblizginti! Ba! Ir baltos pirštinaitės kišeniuje. Na, pasakyk gi man, gražusis vagišiau, ką tu sumanei vizituoti?

— Siūdinuosi fraką, — atsakė Kriauna. — O dabar noriu paprašyti Tamstą, kad mane į balių pas ponią Laimutienę nusivestumei.

— Kad vėl apsigvogtumei? Ne, dėkui.

— Bet aš prisiekiu kuo nori, pone Albine. Prisiekiu visais užsmaugtais mergvaikiais! Nieko nepakibinsiu. O jeigu neišlaikysiu ko nenukniaukęs, rytoj gražinsiu.

— O ką tu darysi baliuje?

— Šiaip sau. Aš pašėlusiai išsiilgau tų frakuotų vyrų ir pusnuogių moterų.

— Bet šiandien to nematysi. Juk čia ne balius, tik paprasta arbatėlė.

— Arbatėlė! Visas Kaunas renkasi į ten. Aš prasmegsiu toje frakuotoje minioje ir Tamstai su manimi nebus jokio vargo.

— Aš privalėsiu tave perstatyti šeimininkei, poniai Laimutienei.

— Nesirūpink tuo! Aš priminsiu poniai Laimutienei vakarą Metropoly. Juk aš slaugiau ją kuomet ji apalpo elektrai užgęsus.

— Taip slaugei. O jeigu ji atsimins savo slaugytojo veidą, kuris „nuslaugė“ jai žemčiūgo karolius?

— Na, aš pasakysiu, ar nėra pasaulyje žmonių į mane panašių.

— Eik velniop!

— Pone Albine! Amžinasis Žydas panašiai pasakė Žydų Karaliui, — kas buvo tas Žydų Karalius aš taip ir nesužinojau, — o ką jam dvasia pasakė? Rodos, — „eik, eik!“ — Ar ne taip?

— R auk tave kipšas! Eiva, bet aš neperstatysiu tavęs poniai Laimutienei.

— O, būk ramus! Aš taipogi persistatysiu save kokio nors „Echo“ reporteriu.

— Nebūk kvailas. „Echo“ atstovas taipogi gali būti. Tu kokio nors nesamo laikraščio; bet taip persistatyk, kad niekas, apart ponios, negirdėtų to laikraščio pavadinimo.

— Kodėl?

— Todėl, kvailuti, kad ponia Laimutienė vistiek jokio laikraščio neskaito ir nežino kokie laikraščiai Kaune išeina, o kiti gali žinoti: Na, pavyzdžiui pasisakai „Pirmadienio“ savaitraščio reporteris. Koks nors spaudos darbuotojas tuojau susirūpins tavo atstovaujama laikraščiu ir tavo asmenimi. Ir įkliūsi.

— Gerai, aš būsiu... hm... „Nemuno bangų“ dienraščio reporteris.

— Puiku!

Gerą gatvės galą jieduėjo tylėdami.

— Klausyk, pone Albine! Aš stebiuosi tuo Amžinuoju Žydu.

— O kas jame tau stebėtino?

— Kad jis kalba.

— ?!

— Na, jeigu jis ko nori — tuomet negali kalbėti. Ar aš gerai supratau?

— Gerai.

— O jeigu jis kalba, vadinasi, nieko nenori?

— Na, taip.

— Nejaugi jis nesusigundo matydamas tiek daug

pusnuogių poniučių su žemčiūgo karoliais ir aukso apyrankėmis, su briliantais, smaragdais ir perlais ausyse ir ant pirštų?

— Na, jis ne šios srities specas.

— Aš tai jau negalėčiau nė vieno žodžio pratarti.

— Aš manau.

Kriauna valandėlę tylėjo.

— Taip, taip, — suniurnėjo jis pagaliau. — Tai būtina, nes...

— Ką tu čia bumbi?

— Nieko! Aš mokausi, ką turėsiu poniai Laimutienei pasakyti. Puiki ji moterėlė, ne?

— Nieko sau.

— O kur jos vyras?

— Vokietijoje.

— Prasmegtum! O kodėl ji Kaune?

— Na, čia jų namai, turtas...

— Vyras dažai sugrižta?

— Tik šventėms. Dažniau ji pati pas jį nuvažiuoja. Turi gražaus laiko.

— Gyvenimėlis! — stebėjosi Kriauna.

Jiedu įėjo į rūmų vestibulį

— Visas Parnasas jau čia! — sušuko Albinas pakeldamas skrybėlę.

Kriauna atydžiai apžiūrėjo vyrų pulkelį.

— Kuris čia jų Parnasas? — paklausė jis Al-
bino.

Albinas numojo ranka.

— Amžinasis jau čia?

— Jau yra, — atsakė vienas plaukuotas tipas.

Albinas su Kriauna įėjo į rūmus.

— Vieno daikto aš negaliu suprasti, — Kalbėjo
Kriauna pakabindamas skrybėlę ir nusivilkdamas
guminį palta.

— Na.

— Juk Amžinasis Žydas negali nė sėdėti, nė
stovėti. Tiesa?

— Na taip.

— Tad kaip jam kelnes numovė ir naujas už-
movė? Švarkas — taip, galima ir vaikščiojant apsi-
vilkti, bet kelnės!

— Paklausk pas profesorių Guobaitį.

— Aš paklausiu, būtinai paklausiu.

— Ir nežinosi.

— Dėkui!.. Hm!.. O paltų ir skrybėlių ar kas
nors neišjos?

— Išjoti neišjos, bet kas nors gali pretenzijų
prie tavo palto pareikšti. Juk jis vogtas!

Kriauna ramiai numojo ranka.

— Būk ramus, — atsakė. — Nuodugniai jį ap-
žiūrėjęs neradau nė vienos ypatingos žymės, kuri

įgalintų jo savininką prisipažinti prie jo. O už pinigus krautuvėse toks šlamštas kiekvienam parduodamas. Bene vienas šuo pasauly margas?

— Čia tu teisus, bet būk toks gerutis, ir jeigu tavęs kas nors paklaustų apie mudviejų santykius, pasakyk, kad tik šiandien vestibuly susipažinome.

— Gerai. O ką pasakyti, jeigu paklaustų manęs, kas matė, apie ką mudu Metropoly kalbėjomės?

— Tiesa, — sušuko Albinas. — Na, tad mudu susipažinome Metropoly, baliuje.

— Atsiminsiu.

Jiedu įėjo į salioną, kur į juos tik keletas žmonių dėmesį atkreipė. Albinas susieškojo akimis ponią Laimutienę ir nuėjo su ja pasisveikinti, o Kriauna nutarė kiek palaukti ir tik vėliau prieiti.

— Kur Amžinasis Žydas, ponia? — paklausė Albinas.

— Nepabaigiamos kalbos! Profesorius Guobaitis su Anicetu išsitempė jį į kiemą.

— Stebėtina, ponia! Malonus siurprizas! Tamsta pažadi rojų, o duodi dangų. Juk čia ne arbatėlė, o tikrasis balius su visa prabanga.

Laimutienė patenkinta pakėlė antakius.

— Ach, pone reporteri! Tamstos vaizduotė viską padidino. Paprasčiausia arbatėlė!

— Tad aš nekantraudamas laukiu baliaus. Vi-

liuosi, mane apstulbins nuostaba, nors aš ir dabar negaliu susivaldyti nesistebėjęs. Dovanokite man, poniam. Bet taip maloniai apgauti ir nustebinti savo svečius, ne kiekviena šeimininkė pajėgs.

Jis apsidairė.

— Ir vis garsenybės, žvaigždės! Kaip Tamsta, poniam, moki surinkti visas tas gėles į vieną vainiką ir save pačią tuo vainiku papuošti.

Prie jų priėjo dvi mergaitės.

— Ponia, Parnasas nuobodžiauja! Duokite jam Amžinąjį Žydą ar muziką su vynu.

— Ach, tas mūsų Parnasas! Jis perdėm nuobodus. Ką gi, paprašykite muziką į salioną.

Tuo tarpu Kriauna nužiūrėjo vieną tipą su labai ryške plike, kurią šis stengėsi padengti po plaukų likučiais, nutarė jį esant kokį direktorių ar profesorių ir jame gimė ideali mintis: sudominti šį tipą Amžinojo Žydo kelnių apmovimo problema, o paskui...

Jis iššaukė į veidą malonią šypseną.

— Ponas... hm...

Užkalbintasis pasižiūrėjo į jį.

— Metropoly, rodos, man teko garbės su Tamsta susitikti, — pasakė jis nusilenkdamas.

Ponas pakėlė antakius.

— Metropoly, mano brangusis? Neatmenu.

— Tad gal labai panašų į Tamstą poną aš susipažinau. Taip, gal būt...

Užkalbintasis iškilmingai linktelėjo.

— Juozas Guod... is... is, — persistatė ponas nurydamas savo ilgiausios pavardės kelis skiemenis.

— Taip? Profesorius? — šyptelėjo Kriauna.

Ponas, nurijęs savo pavardės skiemenis, ištiesė kaklą, lyg tik dabar užkliuvę burnoje skiemenys būtų į jo skrandį nuvažiavę.

— Ne, malonusis. Bankininkas.

— A, pone bankininke! Tamsta anksčiau matei poną Amžinąjį Žydą?

— Taip, pone... hm...

— Kokios Tamsta nuomonės apie tai, kaip Amžinajam kelnės užmaunamos.

— Kaip kelnės užmaunamos?!

— Taip, ar tai nenuostabu!? Juk jis, Amžinasis vaikšto ir vaikšto. Ar Tamsta galėtų vaikščiojančiam žmogui apmauti kelnes?

Bankininkas pratrūko juokais.

— Štai apie tai aš nebuvau pagalvojęs! — susuko jis. — Dievaži! Tamsta kas? Rašytojas, poetas, žurnalistas?

— „Nemuno bangų“ reporteris, — atsakė Kriauna.

— Puiku! Aš pradėsiu skaityti šį laikraštį! „Nemuno bangos?“ Puikiausiai!..

Bankininkas tiek palinksmėjo, kad sudrožė Kriaunai per petį.

— Amžinasis Žydas vizituos Tamstą? — paklausė Kriauna.

— Taip, mano žmona angažavo jį šeštadienio vakarui. Šiandien trečiadienis? Vadinasi, užporyt.

Ponia Laimutienė ėjo tiesiog prie bankininko. Kriauna palietė jo alkūnę.

— Gerbiamasis! Ponia šeimninę buvau sutikęs Metropoly, bet ji manęs gali neatsiminti. Būkite toks geras ir palaikykite mano pusę, jeigu ji norės mane pro duris išmesti.

Bankininkas tirpo iš pasitenkinimo.

Laimutienė priėjo prie jų. Kriauna labai maloniai nusilenkė.

— Kaip ponios sveikata? — paklausė jis. — Po to, kaip Metropoly buvau su ponia susitikęs...

Bankininkas pradėjo juoktis.

— Linksmas vyrukas, ponia! Džiaugiuosi jį pas Tamstą sutikęs. Jis tiek mane suinteresavo, kad visos biržos žinios išgaravo iš galvos.

Kriauna lankstėsi, lyg ant spyruoklių stovėdamas.

— Mano draugui bankininkui, — pasakė jis

pabrėždamas žodį „draugui“, — mano draugui bankininkui papasakojau vieną dalykėlį, kuris mane domino.

Ponia nusišypsojo.

— Linksmink jį Tamsta, — pasakė ponia. — Ponas bankininkas retai kada juokiasi, todėl aš norėjau kuo nors jį užimti, bet dabar džiaugiuosi matydama jį patenkintą ir nušvitusį.

Bankininkas nusilenkė. Bet nespėjo padėkoti poniai, kaip į salioną įėjo Amžinasis Žydas, lydimas profesoriaus Guobaičio ir Aniceto.

— Nemalonus atsitikimas, gerbiamosios ir gerbiamieji! Amžinas Žydas nekalba!

— Tad ko jis nori? — paklausė Laimutienė.

Guobaitis gūstelėjo petimi ir išskėtė rankas.

— Jis pasakojo mums apie Rymo vietininką Pontijų keletą smulkmenų ir staiga nutilo. Veltui įvairiausiais būdais stengiausi jį prakalbinti.

— Be to, jis paliko toks neramus, nervuotas, — pasakė profesorius Anicetas. — Pradėjo vaikščioti skubotesniais žingsniais ir dūsauti.

Visi sužiūro į Amžinąjį. Ištikro, jame kažkas įvyko. Jo išblyškusiame pelenų spalvos veide atsirado raudonės. Akys pradėjo žėrėti kažkokia ypatinga ugnimi. Jis greitais, smulkiais žingsniais vaikščiojo aplink salioną nuleidęs galvą.

— Gal jis apsirgo? — paklausė Laimutienė.

— Ne, sirgti jis negali. Bet aš manau, kad jam atėjo laikas apleisti Kauną, — pasakė profesorius Guobaitis susirūpinusiu balsu. — Kaip gaila, jeigu mano išvada teisinga.

— Negali būti! — sušuko ponია Apvalutienė. — Juk rytoj jis privalo pas mane apsilankyti!

— Ach, profesoriau! Prašyk Tamsta jį, kad pasilikytų dar savaitę Kaune, — apsupo profesorių ponios.

Profesorius skėsčiojo rankomis.

— Jėga iš dangaus, ponios! Ką mes galime padaryti! Ta jėga stipresnė už mus.

— Ponia Laimutienę, Tamsta neišleisk jo, — puolėsi ponios prie Laimutienės. — Užrakink kuriame kambary ir tegul jis ten vaikšto ligi ryto.

— Mes sulaikysime jį, — sušuko ponios. — Negalima jo išleisti!

Profesorius nuleido rankas.

— Aš būčiau jums dėkingas, ponios! Juk jis su savimi išsineštų tiek daug žinių!

Kriauna klausėsi šio triukšmo, pagaliau priėjo prie Amžinojo Žydo ir atydžiai į jį pažiūrėjo.

— Jeigu aš sugalvočiau, kaip tave sulaikyti, nelaimingasis, — pamąstė Kriauna, — tai kurį laiką maudyčiau, lyg inkstas taukuose.

Jis kramtė lūpas galvodamas. Staiga jo galvoje gimė mintis.

— Tu neišeisi iš Kauno, pakol aš to nenorėsiu,
— sušuko jis savo mintyse. — Yra priemonė su-
laikyti tave!... Taip, tu mano rankose!..

Jis pribėgo prie Albino.

— Einu, — sukuždėjo. — Skubus reikalas.

— Laimingai!

— Kada pas Tamstą ateiti?

— Kiekvieną vakarą ar rytą. Taip, geriau rytais.
Vadinasi, rytoj rytą. Tik anksti!

— Būsiu, — atsakė Kriauna. — Iki pasimatymo!

— Iki pasimatymo!

XV.

Svečiai išsiskirstė. Pasiliko tik profesorius Guobaitis su Amžinuoju Žydu.

— Iš tikro, pone profesoriau, — kalbėjo Laimutienė. — Vos tik išeisi su juo gatvėn, jis gali pasprukti iš Tamstos. Manau, užrakinsiu jį valgomažame ar kabinete, ir tegul jis sau vaikšto. Rytą prašau ateiti pažiūrėti jo.

Profesorius sutikdamas linktelėjo galva.

— Gerai, ponia. Aš paliksiu jį pas Tamstą.

Jis paėmė Amžinąjį Žydą už rankos ir nuvedė jį kabinetan. Uždegė šviesą ir liūdnu žvilgsniu pažiūrėjo į jį.

— Kokios to žmogaus kančios! — mašliai pasakė. — Nelaimingasis!

Jis išėjo, užrakino duris ir raktą poniai Laimutienei padavė.

— Labanaktis, ponia!

— Labanaktis!

Profesorius išėjo. Ponia Laimutienė nuėjo į miegamąjį.

Miegamasis nušvito skaidria šviesa. Ponia Laimutienė atsistojo prie veidrodžio padėjusi rankas ant kaklo. Ji pasisuko, pasigrožėjo pati savimi, paskui nuleido žemyn suknią.

— Vienas Dievas težino, — galvojo ji, — ko tas Amžinasis Žydas nori. Bet jis gražus ir įdomus!.. Trisdešimt trijų metų vyras! Jame dar tiek ugnies ir aistrų!.. Vienas Dievas težino, ko jis nori.

Ji pasiliko plonuose marškinėliuose ir vėl atsistojo prieš veidrodį.

— Mano kūno formos gražios, apvalios. Ne vienas vyras, bet visi geidžia manęs, vos pamatę. Kas žino? Gal ir Amžinasis susižavėjo manimi?

Ji pasiekė cigaretę, nes jos veide pasirodė jaudinimosi žymės. Ponia Laimutienė visuomet nugalėdavo susijaudinimą užsirūkydama.

Jos primerktų akių žvilgsnis vėl įstrigo į veidrodį. Išsitiesė minkštasuoly, rankas už galvos užlaužė, tuo paryškindama krūtinės kontūrus, paskui užsimerkė.

— Amžinasis Žydas!.. Tūkstantį devynis šimtus klaidžioti be moters. Gal net visai jos nepažinti. Ir kas nuostabaus, jeigu jis pamatęs mane užsidegė meile. Juk tai visai natūralu...

— Jis negali atsisėsti nė sustoti vietoje nė vieną akymirksnį!... Taip...

Keistos mintys apsiaubė jos galvą. Nors buvo užmerkusi akis, bet matė veidrody Amžinojo Žydo veidą. Išblyškęs su raudonėmis skruostuose. Štai jis visai ryškėja!... Balta krūtinė, frakas, lakeruoti batukai... Jo lūpuose pasirodo šypsena... Akys nušvinta... Kažką šnabžda ir tiesia į ją rankas...

Ji krūptelėjo.

— Jis šaukia mane? — paklausė savęs.

Ir vėl užsimerkė.

Veidrody jos miegamasis, paskui kabinetas. Ji įslenka į kabinetą, tyliai šnabždėdama savo šilkinu apsiaustu... Amžinasis Žydas, artnasi prie jos... Juodviejų žvilgsniai susitinka... Jo akyse beribė aistra! Jis vėl tiesia į ją rankas, ji eina prie jo nuleidusi galvą, pasiryžusi tuojau numesti savo apsiaustą ir pasirodyti jam visame gražume.

Vaizdas susipainioja ir pranyksta.

Laimutienė atsistojo. Ji numetė cigaretę ir paleriną ir apsisiautė apsiaustu.

— Kokia beprotybė, — pasakė pati sau.

Vėl nuo jos nugaros nuslinko apsiaustas.

Ji priėjo prie lovos.

— Kokia beprotybė, — sumurmėjo.

Ir tą pat akimirksnį kažkokia galinga jėga priverstė ją atsigręžti ir priėti prie durų. Ji taip puikiai suprato, kad veikia ne savo noru, kad baimė pagavo

ją ir ji norėjo surikti. Ne, siaubas surakino jos lūpas. Ji atrakino duris ir tamsiu koridoriu nuėjo kabineto link. Jautė ant savo kaktos šaltą prakaitą.

— Kas dabar bus? — šnabždėjo ji baisėdamasi.
— Kam aš pasilikau su juo?!..

Duryse trakstelėjo raktas. Ji pati nejautė, kaip išeidama iš miegamojo paėmė jį nuo stalelio ir su savimi atsinešė.

— Dieve mano!.. Dieve mano!..

Durys prasivėrė. Ji prisiglaudė prie sienos. Amžinasis Žydas išėjo iš kabineto apšviestas elektros šviesos ir lėtu žingsniu, sulinkęs ir nuvargęs, nuėjo koridorium. Jo galva buvo žemai ant krūtinės nuleista. Jis nesidairė ir niekuo nesidomėjo. Durys į prieangį pačios atsidarė. Amžinasis dingo jose. Paskui ji dar girdėjo, kaip jo žingsniai dūsliai dundėjo prieangy.

Vėl kažkokia jėga stūmė ją paskui Amžinąjį Žydą. Ji nuėjo į prieangį skubiais, nervuotais žingsniais. Amžinasis sukiojosi prieangy. Ji atrakino duris į gatvę ir atidarė jas.

Amžinasis išėjo.

Tą pat akimirksnį, kaip Amžinojo kojos pasiekė šaligatvio asfaltą, jėga, valdžiusi ponią Laimutienę, kažkur pranyko. Bet ji nenusinešė su savimi baimės siaubo, kuris dabar dar labiau paryškėjo. Ponia

Laimutienė suklykė, susigriebė sienos, kad nepargriūtų, paskui dideliais šuoliais, palikusi duris neuždarytas, atbėgo į miegamąjį, užsirakino jame ir apsidairė pamišusiu žvilgsniu.

— Dieve mano! — sudėjavo.

Ji visa virpėjo. Uždegė visas elektros lemputes ir susmuko į minkštasuolį. Ranka, kurią vos suvaldė, perbraukė per išblyškusį, šaltą ir drėgną veidą.

— Kad tik jis nesugrižtų atgal, — siaubuodamasi kalbėjo. — Dieve mano!.. Kaip baisu!..

Ji pauostė spirito bonkutę, suvilgiusi nosinę sušlapino ją savo smilkinius ir kiek nurimo. Pirmoji jos mintis buvo nueiti ir užrakinti duris, bet pagalvojusi apie tai, kad Amžinasis Žydas gali grįžti atgal ir ji susitiktų su juo koridory, šią mintį iš jos galvos išvijo. Ji taipogi bijojo pašaukti tarnus. Jai rodėsi, kad Amžinasis Žydas grįžo atgal ir stovi koridory klausydamasis, kuriame kambarį sušlamės Laimutienė. Tuomet jis galėjo įeiti į vidų!..

Bijodama kokį nors garsą išduoti, ji atsargiai įlipo į lovą ir susisuko į antklodę. Šviesos nepajėgė užgesinti, nes bijojo. Kažkokia šmėkla, Amžinojo Žydo pavidale, stovėjo kambario kampe negalėdama pasijudinti, pakol kambarį buvo šviesa. Bet ji tikėjo, kad vos šviesą užgesins, ta šmėkla prieš priėdovos ir pradės ją smaugti.

Ilgai gulėjo nejudėdama, klausydama ar kas koridory ir kituose kambariuose nevaikšto, gaudydama budriomis ausimis įvairius garsus. Pagaliau baimė ją vėl surakino. Prakaitas išmušė visą kūną.

Prieangy, paskui koridory, paskui kabinete, ji girdėjo žingsnius. Tylius bet sunkius, kurie dūsliu aidu skrido iki miegamojo.

— Jis grįžo! Dieve mano!..

Vieną valandėlę dar nenorėjo tikėti savo ausims. Bet uždaromų kabineto durų garsas ją įtikino, kad Amžinasis sugrįžo į kabinetą.

— Kad tik jis nesumanytų ateiti į miegamąjį, — dėjavo ponia Laimutienė. — Ką aš tuomet daryčiau?...

Ji apsidairė.

Namuose vėl viskas nutilo. Nors ji stengėsi sugauti kokius nors garsus iš kabineto, bet ten buvo ramu.

— O gal man tik taip pasirodė? — paklausė ji pati savęs. — Juk Amžinasis negalėjo sugrįžti.

Valandėlę dar klausėsi, paskui nurimo.

— Nervai, — pasakė ji save ramindama.

Ji išdrįso sujudėti ir apsiversti ant antro šono.

— Manau, kad jis dabar jau toli už Kauno, — galvojo ji. — Teirausiuos kiekvieną dieną policijoje

ar apie jį jokių žinių neturima, ir nusiraminsiu tik tuomet, kuomet sužinosiu jį iš Lietuvos išėjus.

Ji norėjo užmigti, bet nepajėgė.

— O vistik gaila, kad jis išėjo, — galvojo toliau Ponia Laimutienė. — Amžinasis Žydas! Jis taip pavairino nuobodžias, pilkas dienas! Be to, juk jis toks įdomus ir taip puikiai šoka...

Gundinimo vėlnias vėl pakuteno jos mintis.

— Kas žino... Jeigu jis būtų pasilikęs dar savaitei ar mėnesiui... Juk būtume su juo visiškai apsipratę. Malonus vyras! Ach, tai ne mūsiškiai, kurie tokie banalūs, kasdieniški, pilki!.. Manau, jis būtų pastebėjęs mane. Ką gi daugiau jis galėjo pastebėti iš mūsų ratelio? Ponia Apvalutienė per daug apvali ir nutukusi. Tiesiog meška. Ir negraži! Bankininko žmona niekuomet neturėjo garbintojų, tik tas asilas bankininkas nežinau kodėl vedė ją. Direktorienė per daug skysta ir laiba. Referento žmona tiesiog baidyklė!..

Ji taip panoro dar kartą pasižiūrėti į save veidrody, bet bijojo keltis, nors rytas jau pradėjo pro langines į miegamąjį skverbti. Taip, ji buvo įsitikinusi, kad gamta apdovanojo ją tobulu kūnu. Juk net dailininkas Peckelaitis tiesiog atsiklaupęs maldavo ją pozuoti jam. Kodėl? Todėl, kad joje buvo

sukauptas visas moters grožis! Paskui skulptorius Lipniekaitis buvo galvos nustojęs, kad ji nesutiko būti jam modeliui.

Ji atsiduso.

— Taip, kas supranta grožį, visuomet randa ką nors man pasakyti, — galvojo. — Ir Amžinasis Žydas, kuris matė Judėjos, Romos, Graikijos ir Rytų moteris, būtų atkreipęs į mane dėmesį.

Svajodama ji užmigo. Bet miegojo taip budriai, kad vos tik į duris kažkas pabeldė, ji pašoko, atsėdo lovoje ir paklausė:

— Kas ten?

— Ponia, profesorius Guobaitis prašė paklausti ponios, jeigu ponia nemiegi, kaip greitai jis galės ponią matyti?

— Kur jis laukia?

— Laukiamajame, poniam.

— Paprašykite jį salionan. Aš tuojau ateinu.

Ji vėl atsigulė.

— Amžinasis Žydas!... Atsimenu!..

Ji pašoko iš lovos ir greitai pradėjo rėdytis, kad galėtų profesoriui Guobaičiui savo nakties pergyvenimus papasakoti. Ach, kaip tai įdomu!.. Amžinasis Žydas apleido juos, tiesa, bet poniam Laimutienei paliko nepaprastą atsiminimą. Tegul tas reporteris Albinas pasipainios! Ne, ji pati susiras jį ir papasa-

kos jam viską. Tegul apie tai žino visas Kaunas, ir visos poniutės iš pavydo, kad ne su jomis taip atsitiko, pirštus sau kramto.

Stebėtinai greitai apsivilko ir pasirodė salione.

Profesorius atsistojo.

— Aš nerimau, ponია. Dovanokite man, kad sutrukdžiau Tamstos miegą.

Laimutienė ištiesė jam rankutę.

— Ach, pone profesoriau! Didžiausia nelaimė!

Profesorius išplėtė akis.

— Amžinasis Žydas mus apleido!

Profesorius išsižiojo.

— Prašau: sėskite. Aš papasakosiu Tamstai ką aš pergyvenau šią naktį! Mane dabar baimė purto prisiminus.

Ji papasakojo nustebusiam profesoriui apie paslaptinę jėgą privertusią ją nueiti į kabinetą duris atrakinti, apie Amžinojo Žydo išėjimą, paskui istoriją apie prieangio duris.

Profesorius apibėrė ją užuojautos pareiškimais. Jo veidas buvo apsiniaukęs.

— Įsivaizduokite sau, pone profesoriau...

Saliono durys prasivėrė ir jose pasirodė Amžinasis Žydas.

XVI.

Ponios Laimutienės nuotykis naktį su Amžinuoju Žydu buvo perduodamas iš lūpų į lūpas. Albino Vanagaičio atstovaujamo laikraščio tiražas pasiekė du šimtu tūkstančių egzempliorių ir buvo graibstyte graibstomas. Todėl nieko nuostabaus, kad pas ponią Apvalutienę besirenkanti svečiai linksniavo tik ponios Laimutienės ir Amžinojo Žydo vardus.

Ponia Apvalutienė pasistengė nustebinti visus prabanga, žibančia ir rėkiančia, kokios nebuvo pas ponią Laimutienę. Jeigu ši pagarsėjo savo nuotykiu, tai ponia Apvalutienė privers visus kalbėti apie save pokylio puikumą. Ji būtinai pasiliks pas save Amžinąjį Žydą, kad rytą galėtų papasakoti visiems, jeigu ne tikrą nuotyki, tai kokį pramanytą. Laimutienė? Kas toje moteryje buvo įdomaus? Tai kas, kad dailininkas Peckelaitis ir skulptorius Lipniekaitis norėję, kad ji jiems pozuotų. Peckelaitis?! Koks ten dailininkas?! Lipniekaitis?! Argi tai skulptorius? Tik tokie prasčiausios rūšies menininkai, kurie tikrojo grožio nesupranta, ir galėjo prikibti prie Laimu-

tiens. Jai poetas, kuris rankraščiuose turi penkis tomus puikiausių eilėraščių, ir iš kurio daug ko tikimasi, parašė per dešimtį eilių, net visą tomą yra jai paskyręs, ir kuomet jis suras leidėją, ant knygos viršelio...

Ji privalo pralenkti Laimutienę!

Svečiai gyvai šnekučiavo. Atsirado tokių drąsių vyrų, kurie prisipažino, kad jeigu su jais kas panašaus atsitiktų, jie tikrai nusigąstų ir apsirgtų, o ponia Laimutienė nieko! Štai ji sukinėjosi aplink Amžinąjį Žydą, nors šis dėmesio į ją nekreipė, visiems šypsojosi ir gūščiojo petimi, jeigu kas stebėjosi, kad ji po tokio siaubingo atsitikimo gerai jaučiasi.

O profesorius Guobaitis buvo nusiminęs, nes Amžinasis nuo vakar vakaro nieko neištarė, nei vieno žodžio! Buvo toks susijaudinęs, neramus, nervingas, ir nuleidęs galvą, tik vaikščiojo ir vaikščiojo. Kartais, tiesa, jis kažką suniurnėdavo, bet Guobaitis negalėdavo suprasti tų žodžių.

Ko jis nori?

— Tai buvo pašėlusis mįslė. Ir kada visi už stalo atsisėdo, profesorius Guobaitis siūlė įspėti, ko Amžinasis nori, kad galėtų jo norus patenkinti ir vėl kalbą jam gražinti.

Visi galvojo.

Amžinasis vaikščiojo aplink stalą susimąstęs.

Kartais, praeidamas, paimdavo nuo stalo kokį kepsnį ir godžiai jį suvalgydavo, paskui iš ištiestų į jį rankų su šampano ar konjako stiklais paimdavo keletą stiklų ir išgerdavo.

— Gal jis įsimylėjo? — staiga pasakė direktorius spėdamas Amžinojo Žydo norus.

Profesorius papurtė galva.

— Ne, — atsakė. — Moterims jis abejingas. Apie tai pats man pasakojo.

— A, pasakojo! — pasakė ponია Apvalutienė. — Juk vyrai visuomet meluoja.

— Tik ne vyrams, — atrėžė direktorius. — Nors aš manau taip: jis nemylėjo, paskui įsimylėjo, nesuspėjo to mums papasakoti ir neteko kalbos.

Profesorius numojo ranka.

Albinas šypsojosi.

— Ponios ir panelės, — pasakė jis. — Ar jūs norite pramogos?

— ?!

Į jį įsmigo smalsūs žvilgsniai.

— Štai, garsiai pasakykite kokį nors savo ar kito žmogaus norą. Paskui ištieskite rankas su stikliukais Amžinajam Žydui, ir iš kurios jis paims stikliuką, tos bus viršus ir teisybė.

— Bravo, bravo!!! — sušuko dailioji lytis ir suplojo katučių.

— Ach, pone reporteri! Ko Tamsta neišgalvoji? Albinas buvo patenkintas.

— Na, prašau pradėti, — ragino jis.

Bet dailioji lytis varžėsi.

Direktorius šelmiškai nusišypsojo.

— Kuriai ponių ar panelių Amžinasis Žydas simpatijų reiškia, — pasakė jis. — Prašau, ponios.

— Ką Tamsta, — prieštaravo ponია Apvalutienė paimdama savo stiklelį. — Bene taip galima... Be to, juk tai tik juokai.

Ji buvo tikra savo laimėjimu, todėl pati pirmoji pakėlė stiklelį. Paskui ją sekė kitos rankos. Į Amžinąjį buvo atkreiptas visas bufetas.

Amžinasis sulėtino žingsnius. Jis lyg suprato, ko nori visos šios moterys ir pažiūrėjo į stikliukus, paskui į jas. Jis ištiesė ranką ir paėmė stikliuką iš ponios Laimutienės.

Direktorius plojo rankomis.

— Puiku, mano brangusis reporteri, — šaukė jis. — Tuo būdu mes sužinosime visas Amžinojo Žydo paslaptis.

Laimutienė triumfavo. Albinas, sėdėjęs prie jos, tyliai pasakė:

— Matai, ponia. Ar nesi gražiausioji iš gražiausių? Amžinasis, kuris matė visas pasaulio moteris, iš Tamstos pirmos paėmė stikliuką.

Laimutienė šypsojosi laiminga.

— Ko dar pas jį paklausti? — šnabždėjo Albinas. — Būk rami, ponია, laimėsi vėl.

— Tegul jis patvirtina Tamstos žodžius, — pasakė ponია Laimutienė.

— Ponios! Naujas klausimas! Kuri iš jūs visų yra gražiausioji?

Direktorius pakėlė antakius.

— Na, — atsakė jis. — Ta, kuriai jis simpatiją jaučia.

— Ne visai taip, — pasakė Albinas. — Grožis gali būti patrauklus, jaukus, švelnus, kuris sukelia simpatiją, o taipogi jis gali būti šaltas, laukinis, kuris tik pasigėrėjimo jausmus sukelia. Simpatiją galima jausti ne vien gražiai moteriai. Moteris gali būti ir negraži, bet patraukli, simpatiška. Todėl gal būt Amžinajam ponია Laimutienė nėra graži, bet tik simpatiška, o jis dabar privalo pasisakyti ir už grožį.

Į Amžinąjį Žydą vėl buvo ištiesta rankučių, virpančių iš susijaudinimo ir netikrumo, eilė.

Amžinasis paėmė stiklelį iš ponios Laimutienės.

— Ar aš nesakiau? — paklausė direktorius.

— Idiotas, — prasunkė pro dantis Apvalutienė.

Direktorius išmaukė konjako stiklą.

— Alo, ponios! — sušuko jis. — Pas ką Amžinasis šią naktį norėtų praleisti?

Laimutienė truputį paraudo.

— Bet dabar ir vyrai privalo pakelti stiklelius, — pasakė ji.

— Žinoma, ponia.

Vėl visi pakėlė stiklelius.

Amžinasis Žydas paėmė Laimutienės stiklelį.

— Laiminga! — sušuko direktorius.

Ponia Apvalutienė paraudo, bet nudavė, lyg tas jos visai nejaudintų.

— Ponios, ponai! — pasakė ji. — Mes patys save užmirštame. Prašau!

Į direktorių ji pasiuntė žudomą žvilgsnį.

Direktorius pirmasis išmaukė stiklelį.

— O dabar... che, che, che!.. — kalbėjo jis, — dabar aš paklašiu tą poną...

Apvalutienė nekantriai nutraukė jį.

— Pone direktoriau! Negalima taip! Juk jeigu Amžinasis Žydas suprastų, ką mes kalbame, kažin ką pagalvotų ir užsigautų.

Direktorius vis juokėsi. Jį, matyt, kuteno ta pati mintis, bet jis nepasakė jos.

Amžinasis Žydas juo daugiau gėrė, juo raudonesnis darėsi. Jo skruostai pražydo, akys linksmiau

švietė, lūpos kada-ne-kada nusišypsodavo. Jam ant kaktos atsirado prakaito raselė.

— Jis nusigers, — kalbėjo direktorius referentui. — Tamsta pamatysi. Ir jeigu jis neužtrauks kokios hebrajiškos dainuškos — ne aš būsiu.

— Nenusigers, — tvirtino referentas. — Metro-poly matei Tamsta, kaip jis maukė? Ir nė velnio! Tai bent galvelė, kad jis kur!..

Direktorius linksmai pažiūrėjo į Amžinąjį ir pamojė jam pirštu.

— Pamatysi, — pasakė jis referentui, — kaip Amžinasis pradės strapalioti.

— Bet tai dar nereikš, kad jis girtas. Štai nukelk jį, Tamsta, nuo kojų.

— Nukelsiu ir nuo kojų!

Amžinasis Žydas priėjo prie jo. Direktorius padavė jam stiklinę šampano.

— Gerk, drauguži, — pasakė.

— Ir įrodyk ponui direktoriui, kad esi nenugirdomas, — prijungė referentas.

Amžinasis Žydas išmovė stiklą. Direktorius sugriebė už rankovės.

— Palauk, gerbiamasis, prašau Tamstą! Dar vieną stiklą!

Amžinasis sustojo vietoje, bet lyg kareivis po

komandos — „vietoje žengte marš!“ trypinėjo kojomis.

Jis išgėrė antrą stiklą, papurtė galva ir nuėjo.

Direktorius numojo ranka.

Salione sugriaudė stygų orkestras.

— Tai jaunimui, — pasakė ponia Apvalutienė.

Amžinasis Žydas taipogi nuėjo į salioną. Jis ėjo netvirtu žingsniu, kartais pasvirdamas į šoną, bet stengdamasis stipriai kojose laikytis.

Dabar į jį mažai kas dėmesį kreipė. Atsirado savų rūpesčių, savų kalbų. Kalbėjo visi, bet klausyti nebuvo kam. Salione šokantieji nekėlė tokio triūkšmo, kaip valgomajame sėdintieji.

Pagaliau ponia Laimutienė su Albinu pakilo nuo stalo ir nuėjo į salioną. Tarpdury sutiko Amžinąjį Žydą, kuris kažką niūniavo.

Albinas pakėlė antakius: Amžinasis priėjo prie ponios Laimutienės, nusilenkė jai, alkūne pastūmėjo Albiną į šalį ir išvedė ponią šokti.

Albinas stovėjo lyg nutrenktas.

— Ką reiškia šis numeris? — paklausė jis pats savęs.

Jis atsisėdo prie muzikantų ir sekė Amžinąjį. Ponia Laimutienė buvo nepaprastai patenkinta. Ji šypsojosi savo partneriui ir be jokios baimės glaudėsi prie jo. Amžinasis, pradžioje toks nedrąsus, lyg var-

žąsis, nuleidęs galvą, toliau vis drąsiau ir įžuliau pradėjo spausti Laimutienę prie savęs, kelis kartus pažiūrėjo jai į akis ir vieną kartą šyptelėjo.

— Štai, kad nori! — pamastė Albinas. — Ar čia tik nebus svarbiausioji priežastis, kad Amžinasis nekalba!

Jis atsistojo ir nuėjo pas profesorių.

— Amžinąjį galėsime prakalbinti, — pasakė Albinas profesoriui. — Prašau su manimi.

Profesorius atėjo į salioną. Jis pažvelgė į Amžinąjį ir jų žvilgsniai susitiko.

— Sėskime, — pasiūlė Albinas. — Sek, Tamsta, Amžinąjį. Pamatysi, kas čia darosi.

Profesorius atsisėdo. Jis nenuleido akių nuo Amžinojo, bet nieko įtartino nematė. Amžinasis buvo ramus, šoko nuleidęs galvą, kiek išraudęs, bet jo veide buvo nuovargis.

— Aš nieko nematau, — pasakė profesorius po valandėlės. — Ką Tamsta norėjai man parodyti?

Albinas suraukė antakius.

— Jis šyptelėjo poniai Laimutienei, — atsakė Albinas. — Jis buvo bepradedęs akių flirtą.

Profesorius įdėmiai pažiūrėjo į Albiną.

— Pavydas? — paklausė.

— Ne, atsakė Albinas. — Paprasta klaida. Do-
vanokite man, pone profesoriau.

— Tamsta nutraukei man įdomų pasikalbėjimą,
— pasakė profesorius nepatenkintas.

— Dar kartą prašau, dovanokite man.
Profesorius maloniai šyptelėjo.

— Aš suprantu Tamstą, — atsakė jis.
Albinas paliko vienas.

Amžinasis vis šoko. Reporteris buvo bemanas, kad jis šoks ligi ponia Laimutienė apalps jo rankose, bet suklydo. Štai, Amžinasis linktelėjo poniai, kažką pasakė nesuprantama kalba tuo griausmingu balsu, kuris vistik dabar buvo švelnesnis, privedė ją prie Albino ir nuėjo.

Albinas atsistojo.

— Amžinasis įsimylėjo Tamstą, — pasakė jis.
Laimutienė šypsojosi.

— Ach, pone reporteri! Juk profesorius Guobaitis sakė, kad Amžinasis abejingas moterims.

— Mačiau, kaip jis nusišypsojo Tamstai.

Laimutienė pakėlė savo gražiuosius pečius.

— Na, jis negali kalbėti, tad nors akimis savo pasitenkinimą išreiškia.

* * *

Po poros valandų profesorius Guobaitis palydėjo Amžinąjį Žydą pas ponią Laimutienę, užrakino jį kabinete ir raktą poniai padavė.

— Bet Tamsta gal norėsi anksti rytą pamatyti
jį, — pasakė Laimutienė. — Prašau, paimkite raktą
su savimi.

— Ne, ponია. Aš ateisiu tik devyniomis. Laba-
nakt!

Laimutienė išlydėjo profesorių į prieangį.

— Tamsta nebijai, ponია?

— Ne, pone profesoriau. Būkite ramūs.

XVII.

Ponia Laimutienė nugalėjo visu frontu. Apvalutienė buvo sunaikinta! Tris kartus Amžinasis Žydas paėmė stiklėlį iš jos, Laimutienės, rankų! Taipogi ją šokti išvedė ir pas ją nakvoti atėjo. Rodos, Amžinajam nesvarbu buvo: pas Apvalutienę ar pas ją, juk jis vistiek visą naktį kabinete vaikščios, bet vistiek jis atėjo pas ją. Kodėl?..

Laimutienė džiūgavo. Reporteris Albinas aprašys viską! Rytoj Kaunas gaudys laikraštį ir rys eilutes, kuriose jos vardas skambės. Simpatiščiausia ir gražiausia moteris! Nuo rytų ligi vakarų, nuo šiaurės ligi pietų, visame pasauly Amžinasis nebuvo tokio grožio sutikęs!

Dabar ji pamilo šį vyrą, kuris įvertino ją. Tegul jis bus kas nori, bet koks puikus vyras iš jo! Koks grožio ir moters žinovas!

Laimutienė atsistojo prieš veidrodį.

— Jeigu jis ateitų dabar į miegamąjį... Taip, iš dėkingumo apkabinčiau ir pabučiuočiau jį.

Ji nusirengė.

— Ne aš negaliu užmigti, — kalbėjo su savimi.
— Laimėjimas svaigina mane! Aš noriu pamatyti jį, tą, kuris taip aukštai iškėlė mane. Aš noriu jam savo dėkingumą parodyti.

Atsiduso ir pasiekė cigaretę.

Ištiesė ranką norėdama degtuką į peleninę iškišti, bet sustojo pusiaukey. Jos ausis pagavo įtartinus garsus už durų. kažkas tyliai slankiojo aplink duris.

— Jis! — švystelėjo jos galvoje mintis.

Džiaugsmas sušildė ją. Jos kūnu vieną akymirksnį siūbtelėjo kažkoks nejaukus jausmas, bet antrą akymirksnį tas jausmas pranyko. Ji pažiūrėjo į užraktą: raktas buvo ištrauktas ir pagal jos įprotį po priegalviu pakištas.

— Atrakinti?..

Ji apsisiautė apsiaustą ir paėmė raktą.

— Ne!

Jos lūpose pasirodė šypsena.

— Įdomu, ką jis darys.

Ji vėl atsisėdo minkštasuolin. Žaidė raktu.

Amžinasis paspaudė durų rankeną.

— Nieko iš to neišeis, — galvojo Laimutienė. — Geriau, tu savo gražiaja kalba paprašytum, kad aš atidaryčiau duris.

Ji atsilošė ir papūtė dūmus.

Amžinasis vėl paspaudė rankeną ir pakleveno duris.

— Privalai pratarti ką nors,— galvojo šypsodamosi ponė. — Štai, aš noriu sužinoti, kaip hebrajų kalboje skamba: — „meilute, atidaryk duris“.

Ji tyliai susijuokė.

Staiga stūmelė trakstelėjo ir atšoko.

Laimutienė suvirpėjo. Ji greitai atsistojo ir žengė prie durų, bet duryse pasirodė Amžinasis. Jis pakėlė pirštą prie lūpų ir tyliai uždarė duris.

Jo lūpose žaidė graži, raminanti šypsena, kuomet jis atsigrįžo į ponią.

Ji taipogi šyptelėjo.

— Drašuo! — pasakė ji kuždédama. — Tu labai įžulus, bet aš atleidžiu tau, nes tu juk negalėjai su manimi susikalbėti.

Amžinasis sustojo prieš ją trypinédamas vietoje. Iš jo lūpų išskrido kažkokie nesuprantami garsai, bet Laimutienė buvo tikra, kad tai meilės prisipažinimas jo lūpose žydėjo.

Ji šypsojosi. Kokietuodama žiūrėjo į jo veidą. Kaip dabar pasikeitė Amžinasis! Jo peisai buvo gražiai pakirpti, barzda nuskusta, plaukai sušukuoti. Iš jo peleninės spalvos į viršų skverbėsi baltos, jaunų odos žydėjimas ir spinduliai. Jo akyse buvo ūkanos, pro kurias veržėsi aistros žiburėliai. Ir kokios

gražios buvo tos akys, kurių ji anksčiau bijodavo. Koks švelnus, gundinantis buvo jo žvilgsnis!

— Gerai, mano didvyri, — kalbėjo ji. — Tu nori mano meilės ir padėkos. Gausi ir vieną ir kitą. Nes aš negaliu iš dėkingumo ką nors atsakyti tau. Bet tu kalbėk, atsiklaupk prieš mane, maldauk! Pirmoji nekrisiu tavo glėbin, Amžinasis.

Ji žvilgtelėjo į duris.

— Be to, brangusis, užrakink duris.

Amžinasis supratęs jos žvilgsnį priėjo prie durų, patraukė į save rankeną, paklebeno ją, ir stūmelė trakstelėjo vieną, paskui antrą kartą.

Laimutienė šypsojosi.

— Stebūklingasis mano didvyri! Tau nereikia nei rakto nei geležinių kablių. Ir šiais prietaisais nuo tavęs pasislėpti negalima. Tu sužavėjai mane vien savo galingumu viską taip sklandžiai atlikti.

Amžinasis ištiesė į ją savo rankas.

— Vadini mane į savo glėbį?

Ji pasitraukė toliau.

— Tu galingas, bet aš noriu būti galingesnė už tave. Ar tu negali liautis trypinėjęs?

Amžinasis trypinėjo toliau.

— Negali, vargšeli. Yra jėga galingesnė už tave. Gerai, aš nusileisiu jai, jeigu ji tave atvedė į mano kambarį pro visus užraktus.

Ji atsilošė ir praskleidė apsiaustą. Jos žvilgsnis iš primerktų blakstienų tyrinėjo Amžinojo veidą.

Jis prišoko prie jos katės vikrumu.

Laimutienė paliko jo rankose apsiaustą ir nubėgo į kitą kambario pusę. Amžinasis atsigrįžo į ją. Pakėlė apsiaustą prie lūpų ir pabučiavo. Paskui, nepaleisdamas jo iš rankų, vėl šoko prie Laimutienės, bet ji baikščiai išspruko iš jo rankų ir atsirado prie minkštasuolio.

Amžinojo šnervės išsipūtė. Akyse pasirodė ugnelės. Jis palinko į priekį įaudrintas, pasiryžęs sugriebti ją savo glėbin taip, kad ji nepaspruktų, ir lėtu, tykojančiu žingsniu žengė prie jos.

Ji padėjo pirštą ant elektros mygtuko.

Laukė.

Jos veide buvo viliojanti šypsena.

Amžinasis artėjo. Ji jau nemėgino bėgti. Jautė ant savo veido ir krūtinės jo alsavimą, matė jo akis pilnas liepsnos, išsipūtusias šnerves ir pravertas lūpas...

Dar akymirksnis!

Amžinasis suspaudė ją savo glėby. Laimutienė suspėjo tą pat akymirksnį paspausti mygtuką.

Elektrą užgeso— — — — —

— — — — —
— — — — —
— — — — —

XVIII.

Albinas, nors buvo pavargęs, iš ponios Apvalutienės baltaus grįžo labai vėlai, bet rytą pramerkė akis penkiose.

— Taip, — pasakė jis. — Amžinasis žydas pakolkas vis dar įdomauja skaitytojus. Bet jeigu ji tampa po visokius balius ir ponios tarp savęs juo nepasidalins, tai čia laimės tik pletkininkės, bet ne reporteris.

Jis apsivertė ant šono.

— Reikia grąžinti brangenybės. Bet kokių būdu? Nunešti policijon ir išgalvojus kokią pasaką apie asmenį, įteikusi juos man, būtų kvailoka. Išsiuntinėti paštu? Ne. Gerai, apie tai su redaktoriumi pasitarsiu.

Jis užsimerkė.

— O kur tas velniūkštis Kriauna dingo? — mąstė jis toliau. — Vakar rytą nebuvo. Dieną ir vakare jo niekur nesutikau. Nuo tos dienos, kaip pas poniją Laimutienę ji sutikau, — jis dingo.

Buvo vėl beužmiegas, bet raktas iššoko iš durų

ir pakibo prie užrakto, paskui stūmelė atšoko ir duryse pasirodė Kriauna.

— Neišsilgai manęs, pone reporteri?

Jis užrakino duris.

— Beveik išsilgau. O kur tu bastaisi?

— Turiu daug darbo. Nepaprastai puikaus darbo, pone reporteri.

— Įkliūsi policijai vienoje vietoje ilgai dirbdamas. Tokio amato žmonėms reikia šokinėti iš vietos į vietą.

— Aš tą suprantu, pone reporteri. Bet šiomis dienomis baigsiu visą darbą ir toki šuolį duosiu į šoną, kad mano nė kvapo toje vietoje, kur dirbau, nepaliks.

— Koks tu smarkus! O aš pranašauju tau greitą kalėjimą. Nepatarčiau sukčiauti. Juk gauni gerą atlyginimą iš manęs, kad gali gyventi be sukčiavimo. Nors, prisiekiu, aš nežinau, kodėl tau moku, nes tu man nereikalingas.

Kriauna susimąstė.

— Ištikro, — suniurnėjo. — Bet tokia proga!..

— Pasipasakok man.

— Negaliu.

— O jeigu aš jau žinau?

— Tamšta... žinai?..

Albinas šypsojosi graibstydamas po pagalviu revolverio.

— Taip.

— O kaip Tamsta sužinojai?

— Nes sekiau tave tą vakarą, kaip tu iš ponios Laimutienės išėjai.

Kriauna atsisėdo ant stalo jaudindamasis.

— Sekei mane?.. Tad kodėl nepraneši policijai? Žinau, Tamsta praneštum.

Albinas gūstelėjo petimi.

— O kas man darbo? — paklausė.

Kriauna pakasė pakaušį.

— Aš visuomet sakiau, kad geras draugas už auksą brangesnis. Ir štai, tas pasitvirtina. Sakyk, ilgai man leisi Tamsta dabartinių amatų užsiimnėti?

— Kiek tik norėsi. Bet tu smulkiau papasakok man, ką dabar dirbi, kaip tau einasi.

— Ė, sekęs mane privalai žinoti.

— Aš tik apie smulkmenas klausiu.

— Gerai, papasakosiu. Bet pirmiau pasakyk man Tamsta, ar darbo neturi?

— Dėl tavęs?

— Taip.

— Kam klausai?

— Nes noriu gauti atostogų. Iki baigsiu savąjį darbą, kurį dabar pradėjau.

— Turiu.

— A! Įdomu.

— Kur ponია Laimutienė gyvena, žinai?

Kriauna mirktelėjo viena akimi.

— Dabar pas ją Amžinasis Žydas nakvoja. Tu nueisi naktį į jos rūmus ir sužinosi, ką jis ten naktimis dirba. Atliksi tą darbą?

— Taip.

— Tuomet gausi keletą dienų atostogų.

— Puikiausia. Bet tai sunkus darbas.

— Nori atlyginimą geresnį išsiderėti? Šiandien gausi du šimtu litų avanso. Piniginė kelnių užpakaliniame kišeniuje. Pasiimk du šimtu litų.

Kriauna prityrusio vagies miklumu ištraukė piniginę ir išsiėmė du banknotu.

— Ė — ė! primerkęs akis pažvelgė piniginėn. — Jis vis storėja, pučiasi. Ar tai Amžinojo Žydo dėka?

— Žinoma. Ir aš noriu ją dar papildyti, juk jis nepaliks čia amžinai, o jeigu ir paliks, tai greitai juo niekas nesidomės.

— Tai tiesa, jeigu jis dar kokių šposų neiškrės.

— O kodėl tu vakar nebuvai baliuje pas ponią Apvalutienę?

— Nepažįstu jos.

— Bene tave tas varžo?

— Hm!.. Tai tiesa, aš būčiau vėl kokį bankinin-

ką sutikęs ir jį Amžinojo Žydo kelnėmis suįdomavęs.
Bet darbas!

— Pasakok, tiesa, ką dirbi.

— Na, aš to paties bankininko seifus mėginu at-
rakinti.

— Vadīnasi, miegamuosius palikai nuošaly?

— Na, nevisai. Vakar buvau besilaužias į ponios
Laimutienės miegamąjį visai nežinodamas, kad ga-
li būt ten Amžinasis. Po velnių! Aš maniau, jis pas
ponią Apvalutienę paliko!

— Na, na!..

— Nieko neišėjo. Miegamajame dar kažkas buvo
apart jos.

— Klejoji!

— Na štai, Tamsta man netiki, o siunti sekti
Amžinąjį Žydą.

Albinas pašoko iš lovos.

— Klausyk, Antanai! — sušuko jis. — Tūkstan-
tis litų tavo, jeigu tu praneši man kokią jaudinančią
žinutę, o kitą naktį nuvesi mane įsitikinti!

Kriauna pliaukštelėjo pirštais.

— Sutinku! — atsakė. — Bet jeigu policija mu-
du sugriebtų?! Aš nemanau Tamstos teisinti, nes
Tamsta manęs neteisintum.

— Nesugriebs! O sakyk, kabinetan tu nebuvai
įsilaužęs?

— Ne, o ko ten?

— Ten Amžinasis Žydas. Man profesorius pasakojo.

Kriauna persižegnojo.

— Prasmegtum! Būčiau gražiai pakliuvęs!

— Juk Amžinasis ne policija.

— Nenoriu. Su policija aš jau susipažinęs, o čia dvasia ne dvasia, velniai žino, kas jis yra?

— Mes jau apsibrantame su juo.

— Aš manau. Bet man nepakely. Anksčiau, kuomet jis dar buvo savo senajame kostiume, tai ir aš buvau juo susižavėjęs. Bet dabar? Juk jis jau aristokratas. Ar jūs kartais neišrinksite jo miesto burmistru?

— Eik velniop!

— Štai Tamsta tuojau ir pyksti. Na, burmistru ne, bet šiaip kokios vietos jam nepasiūlysite?

— Užčiaupk savo koserę!

— Ė - é! Dar pažiūrėsime!

— Tu erzini mane.

— Galiu išsinešdinti.

— Ir eik sau.

Kriauna švilptelėjo.

— Iki pasimatymo!

— Klausyk, šiandien naktį, taip?

— Taip.

— O rytą aš privalau gauti žinių.

— Gerai.

Jis atidarė duris.

— Bet žvilgtelk, pone reporteri!

Jis ištempė savo kelnes ir šypsojosi.

— Be reikalo! Kalėjime draugai vistiek nusavins jas.

Jis buvo frakinėmis suprosuotomis kelnėmis ir lakiruotais batukais.

— Tikiuosi, sunešiosiu jas iki pakliūsiu į kalėjimą.

— Dieve padėk!

— Ačiū. Aš greitai nukonkuruosiu visus Kauno frantus. Aš turiu ir fraką.

— Tu augi lyg ant mielių!

— Tai tik pradžia, pone reporteri.

— Aišku. Pabaiga kalėjime.

Kriauna galvą papurtė.

— Pabaiga užsienio kurorte.

Jis švilptelėjo.

— Taip, jeigu savo kalboje taip kalėjimą vadini.

— Tamsta nesukalbamas. Aš skubu.

— Laimingai.

— Ba! Visą pusvalandį buvau pas Tamstą.

— Juk turi gražaus laiko.

— Atvirkščiai, ši pusvalandį aš nusipirkau brangia kaina ir nepaprasta rizika.

— Tad skubėk!

Kriauna išdūmė.

— Pašėlęs vagišius, — suniurnėjo Albinas. — Reikės perspėti bankininkas. Gražiai aš sugavau jį. Jis, ištikro, galvoja, kad aš sekiau jį!

Albinas apsivertė ant šono, bet atsiminęs, kad durys liko neužrakintos, tingiai išlindo iš lovos ir nuėjo jų užrakinti.

Nustebo. Kriauna suspėjo jas užrakinti, nors Albinas negirdėjo stūmelės trakstelėjimo.

— Paslaugus vaikiną, — suniurnėjo Albinas. Ir vaikšto lyg dvasia. Prasmegtum kur, anot jo paties žodžių.

XIX.

Tos pat dienos vakarą ponია Apvalutienė neatvyko pas bankininką į balių, kuris buvo keliamas ponui Amžinajam Žydui pagerbti. Ji pranešė poniai bankininko žmonai, kad serganti. Bet ponia bankininkienė tą pranešimą sutiko ironiškai šyptelėjusi.

— Įdomu, — pasakė ji pati sau, — įdomu, kuo ta poniutė apsirgo: pavydo ar sumuštos didybės liga.

Ji taipogi pranešė savo svečiams apie ponios Apvalutienės ligą reikšmingai šypsodamasi.

Direktorius, kuris į balių atėjo tiesiog iš baro, buvo jau gerame ūpe, todėl neiškentė šia tema nepadiskutavęs.

— Vargšė, — pasakė jis. — Juk aš išeidamas vakar iš jos namų prisiečiau jai, kad daugiau panašiais burtais su Amžinuoju Žydu neužsiimsiu. Ji tiesiog neapkenčia mūsų reporterio už sugalvojimą to netikusio žaislo.

Albinas pakėlė antakius.

— Dėl Dievo, pone direktoriau. Tamsta privalai jai paaiškinti, kad aš, sugalvodamas tą nekaltą ir

įdomų žaislą nieko blogo nepagalvojau. Atvirkiškiai, aš norėjau įsiteikti poniai Apvalutienei.

— O įsiteikei poniai Laimutienei, — atsakė direktorius. — Deja! Mes niekuomet nežinome, ką mums likimas lemia.

Ponia Laimutienė nusišypsojo.

— Sakykite, ponai, koks čia mūsų reporterio nuopelnas, jeigu ponas Amžinasis mane gražiausia ir įdomiausia ponia rado?

Direktorius atsiduso.

— Štai, — pasakė jis, — pone reporteri, Tams-tai dėkoja ponia Laimutienė!

Albinas gūstelėjo petimi.

— Ponia teisi, — atsakė jis. — Čia nebuvo jokio mano nuopelno. Beje, pone profesoriau, ar Amžinasis Žydas, ponas Benjaminas Konenpelc'as jau pradėjo kalbėti?

Profesorius Guobaitis papurtė galva.

— Kai kuriuos žodžius jis jau taria, bet į ilgesnes kalbas nesileidžia.

— Gaila!.. Ir... nuostabu.

— Nuostabu?..

Profesorius Guobaitis pažiūrėjo į jį klausiamu žvilgsniu.

— Taip, nuostabu, nes man atrodo, kad jis jau patenkintas net slapčiausiuose jo noruose.

Ponia Laimutienė greitai žvilgtelėjo į jį. Reporteriis sugavo jos žvilgsnį, o paskui, kuomet jiedu sukryžiaavo žaibo žvilgsnius, matė, kaip ji paraudo.

— Nesuprantu, — pasakė profesorius. — Gal Tamsta suteiksi man paaiškinimą?

Albinas šypsojosi. Jis vėl slapta žvilgtelėjo į poniją Laimutienę, kuri atsistojo susijaudinusi ir priėjo prie profesoriaus.

— Liaukitės, — pasakė ji. — Tamsta, pone profesoriau, dabar privalai pašokinti mane.

Profesorius atsistojo.

— Jeigu tik Tamsta, ponია, nori, — atsakė jis išsitiesdamas ir paimdamas Laimutienę aukščiau alkūnės už rankos.

Tuojuo po šokio ponია Laimutienė priėjo prie reporterio.

— Šiandien aš pati linkusi kviesti šokėjus, — viliojančiai nusišypsojo. — Ką gi, pone reporteri, Tamsta nepaprastai šoki valsa. Prašau.

Jiedu šoko. Ištikro, reporteris buvo valso specas, bet poniai Laimutienei mažiausia valsaš rūpėjo. Ji kokietavo stengdamasi reporterį suaudrinti, dviprasmiškai su juo kalbėdama ir maudydama jį daug žadančiuose žvilgsniuose.

— Vakar mane Amžinasis išvedė šokti, — pasakė ji. — Bet šiandien jis toks suniūres, rūstus ir

nekalbus. Ar nemanai Tamsta, kad jis greitai ap-
leis mus?

— Aš įsitikinęs, ponია, — atsakė reporteris. —
Juk jis Amžinasis Žydas.

— Taip, bet Tamsta kažką kalbėjai ponui pro-
fesoriumi apie tai, kad Amžinasis pilnai patenkintas,
net savo slapčiausiuose noruose. Kaip tą suprasti?
Todėl jis gal net nemano mus apleisti, jeigu jam
čia taip gera.

— Ponia, nežinai jo slapčiausių norų?

— Ne.

— Profesorius Guobaitis mus įtikino, kad mo-
terims jis abejingas. Vadinasi, šis klausimas atpuo-
la, taip?

— Na taip.

Ponia Laimutienė buvo lyg nustebusi, paskui at-
siduso ir pažvelgė į reporterį ilgu žvilgsniu, kuriame
reporteris perskaitė:

„— Kvailuti! Matau, kad tu nieko nežinai ir ne-
supranti. Be reikalo neraminai mane.“

— Tad pasilieka vynas.

— Koks vynas? — paklausė Laimutienė.

— Vynas, moterys ir dainos! Amžinasis Žydas
nelinkęs dainuoti. Moterys atpuola. Vadinasi, pasi-
lieka vynas. O vyno jis gauna, kiek nori. Na, aš ma-

nau, kad tai buvo slapčiausi jo norai, kurie dabar patenkinti.

Staiga reporteris poniai Laimutienei paliko labai neįdomus. Ji manė ir laukė, kad Albinas ką nors pasakys, nors ir labai miglotai apie jos santykius su Amžinuoju, bet dabar... O, ji buvo pasiryžusi netik pažadėti, bet ir atiduoti viską reporteriui, jeigu šis tik ką nors panašaus prasižiotų, bet dabar tas reikalas atpuolė. Reporteris buvo toks pat kvailas, kasdieniškas ir pilkas, kaip ir visi kiti vyrai, kurie šiandien sukinėjosi aplink ją. Nė vienas jų dėl jos paslapties negalėjo turėti jos savo glėby, nupirkti jos meilę. Ji buvo karalienė!

O reporteris, pamatęs jos šaltumą, nutarė daugiau nebevarginti tos ponios savo asmeniu, ir pasitraukė nuo jos, teisingiau, davė jai progą pasitraukti.

— Taip, — pasakė jis pats sau. — Dabar suprantu, kad Kriauna buvo teišus. Puikus gi, po velnių, vyrukas tas Kriauna! Ištikro, jam ne kalėjime vieta.

Jis šypsodamasis savo sieloje matė, kaip ponija Laimutienė žvilgsniu sekiojo Amžinąjį Žydą, paskui atsiduso, jos krūtinė subangavo ir kažką su bankininko žmona gyvai pradėjo kalbėti.

Albinas nuėjo į šokių salę.

Po valandėlės bankininko žmona pakvietė sve-

čius už stalo. Albino³ vieta buvo prie ponios Laimutienės.

— Kaip manai, ponia, ar neverta tokiu pat būdu, kaip vakar, išrinkti šio vakaro grožio karalienę?

— Gal Tamsta ką kitą išgalvotum? Aš nenoriu su bankininko žmona susipykti. Juk su ponia Apvalutiene mūsų, teisingiau mano, santykiai gana pa-aštrėjo.

— A! Bet bankininko žmona puiki, gudri moteris.

— Aš manau, kad taip. Bet visgi... nenorėčiau pati pradėti to žaislo.

— Prašau nesirūpinti, ponia Pradėsiu aš, arba ponas direktorius.

Laimutienė linktelėjo galva.

Albinas pažiūrėjo į direktorių. Šis jau tuštino stiklus, labai gyvai kalbėjosi su bankininku ir su referentu, visai nesirūpindamas aplinkuma. Jis jau buvo besikarščiuojąs, todėl pats sau pylė stiklą po stiklo konjako ir gėrė neužkąsdamas.

Staiga jis atsiminė Amžinąjį.

— Biržos reikalus į šalį, — pasakė jis. — Finansai privalo nusileisti svetingumui. Štai, pone bankininke, Amžinasis Žydas, kuris po kokios savaitės gal būt sėdės kur nors Paryžiuje, Berlyne, Londone, Vienoje, Romoje ar Madride, ir kokiam bankininkui, su kuriuo Tamsta reikalų turi, pasakos apie

Tamstos vaišingumą. Ką gi? Jis bus blogai nusitei-
kęs ir gali Tamstos reikalams pakenkti.

— Tiesa, — atsakė bankininkas. — Tamsta ge-
riau su juo pažįstamas, todėl prašau atleisti mane
nuo tos pareigos ir vaišinti jį. Juk Tamstą ir jo sko-
nį gerai žini. Ką jis geria? Martelį, Whiski, kiuraso,
konjaką, romą, benediktiną, šampaną? Štai tenai
karštas lietuviškas krupnikas. O gal jis norės like-
rių?

Direktorius numojo ranka.

— Jis viską geria, Tamsta pamatysi.

Ištikro, Amžinasis viską gėrė. Direktorius pa-
traukė arčiau lėkštę prikrautą įvairių skanumynų,
paskui pradėjo šinkuoti įvairius, įvairių spalvų spin-
duliuojančius gėrimus, kuriuos Amžinasis nepapras-
tai greitai naikino. Šnypščiantį šampaną sekė kiura-
so, martelis benediktiną, likeris whiski, krupnikas
konjaką.

Bankininkas tik stebėjosi.

Direktorius nusišluostė nuo kaktos prakaitą.

— Gerai, — pasakė jis. — Dabar pakeisime vis-
ką iš antro galo ta pačia porcija.

Jis pripylė stiklą konjako, paskui whiski, krup-
niką davė su likeriu, šampaną su benediktinu, o
martelį su kiuraso.

Staiga direktorius pliaukštelėjo sau į kaktą.

— Gordijaus mazgas išrištas! Juk Amžinasis Žydas galvoja dabar:

„Ėch, jūs patrijotai, patrijotai! Kodėl gi nepavaišinate mane savo valstybine,“ —

— Ir pamatysite, ponai, — paragavęs valstybinės jis pradės kalbėti!

Bankininkas įsakė atnešti valstybinės.

— Juk mums gėda prieš jį, — šaukė direktorius. — Kur jis dabar randasi? Lietuvoje, ar kur nors tarp Australijos žmogėdrių? Buvo jis Paryžiuje — martelis, šampanas, whisky, konjakai, likeriai, buvo Romoje — martelis, šampanai, whisky, konjakas, likeriai, vynas; buvo Madride — ta pati litanija; buvo Londone — tos pat stacijos! Ir nuliūdo jo visą žinanti siela, nes visos tos litanijos jam vidurius pagadino. Jis žino, kad mes turime puikios valstybinės, bet nevaišiname jo ta savo degtinėle. Štai dėl ko jis nuliūdes!

Kuomet atnešė valstybinės, direktorius pripylė jam stiklą ir pasiūlė

— Gero po truputį, — pasakė. — Nes būtų nuodėmė pilnomis stiklinėmis vaišinti tave. Mes patys labai retai ragauname šio išganingo skystimėlio. Juk jis turbūt labai brangus? — paklausė jis bankininko.

Bankininkas gūstelėjo petimi.

— Aš taip ir maniau, — atsiduso direktorius. — Ant mūs visi šaukia, rėkia, kad savo pramonės nepalaikome. O apie tai, kad savoji pramonė mus nuogus ir basus gali paleisti — niekas negalvoja. Taip, sava pramonė išganingas dalykas, bet kainos privalėtų būti žmoniškos, mums prieinamos

Jis pripylė antrą stikliuką.

— Amžinasis privalėtų įvertinti tai, kad mes atiduodame jam gardžiausius kąšnius patys nuo savęs atitraukdami, — pasakė jis.

Bet trečio stikliuko Amžinasis jau negėrė. Jis taipogi purtė galvą, kuomet jam siūlė martelį ar krupniką.

— Na, tegul bus taip, — sutiko direktorius. — O dabar, pone profesoriau, pakalbinkite jį.

Bet Amžinasis nekalbėjo.

— Direktorius susimąstė

— Dabar jau nežinau ko jis daugiau gali norėti, — pasakė jis. — Pagalvosime.

Išgertieji skystimai, matyt, veikė Amžinąjį, nes jis radosi ne toks paniūres ir pradėjo šypsotis ponios. Jo veidas išraudo, akys pradėjo žerėti.

Mes atlikome savo, ponios. Dabar jūsų eilė palaikyti Amžinojo ūpą atatinkamoje aukštumoje.

— Muziką, — pasakė ponios bankininkienė — Ponios ir panelės! Prašau į salę.

Triukšmingas stolas pakilo. Už jo pasiliko direktorius, bankininkas, referentas, profesorius ir pora kitų senių, kuriems moterys ir šokiai jau nerūpėjo.

Amžinasis išvedė šokti ponią Laimutienę.

* * *

Profesorius Guobaitis užrakino kabineto duris ir raktą duryse paliko. Ponia Laimutienė išlydėjo jį į priėmimą.

— Tiesiog nerimstu, ponija, — pasakė profesorius. — Nejaugi Amžinasis daugiau niekuomet nekalbės?

— Kantrybės, pone profesoriau. Daugiau kantrybės! Rodos, jis jau nemano greitai mus apieisti, todėl tikėsimės, kad jis kada nors prakalbės.

— Ponia man suteiki viltį. Gerai, aš tikėsiuos ir lauksiu. Gal!..

— Labanaktis, pone profesoriau.

— Labanaktis, ponija.

Ponia Laimutienė užsisvajojusi nuėjo į miegamąjį. Ištikro, kodėl gi tas Amžinasis nepradedą kalbėti? Ko daugiau jis gali norėti?

Ji atsiduso ir paspaudė mygtuką. Elektra sužibėjo jaukia šviesa apipildama kambarį.

Laimutienė priėjo prie veidrodžio. Šyptelėjo į sa-

ve pažiūrėjusi, paskui išplėtė akis. Už jos — ji matė kai veidrody per kairįjį petį, — į jos veidą žvelgė dvi juodos, šypsančios akys. Jos artėjo ir artėjo. Paskui ponja pamatė pro petį išlendančią ranką, kuri apkabino ją, suspaudė jos krūtis.

Ji šypsodama atsilošė ir leidosi suspaudžiama į glėbį.

Amžinasis kažką jai kuždėjo nesuprantama kalba. — — — — —
— — — — —

XX.

Albinas nemigo visą naktį. Jis palydėjo į namus vieną mergaitę, paskui atėjo prie Laimutienės rūmų ir pasislėpęs kieme sekė, ar Kriauna ateis išpildyti savo pasižadėjimą, ar šis judrusis vagišius užmirš viską ir tęs savo darbą bankininko rūmuose. Albinas nenorėjo tikėti, kad vagišius ateis. Juk po baliaus bankininko rūmuose taip visi įmigs, kad jam gana lengva bus prieiti prie jo seifų.

Jis ilgai sėdėjo, net pradėjo snūduriuoti. Paskui išgirdo kieme žingsnius.

Jis apmirė savo slėptuvėje. Du vyrukai sustojo prie rūmų langų ir paduodami signalą sušvietė elektros lemputėmis.

— Jis delsia, — pasakė vienas vyrukų. Dabar kaip tik gatvėje tuščia.

— Jeigu gatvėje pasirodytų policininkas, — pasakė antras, — mes duotume jam ženklą.

Jiedu vėl nutilo.

Albinas patrynė rankomis.

— Apiplėšimas, — pagalvojo. — Puiku! Vadi-

nasi, Kriauna dirba. Jis bus viduje. Apuostys visus kampus, o paskui įleis savo bičiulius. Taip! Jis seks Laimutienę su Amžinuoju, prie durų klausysis, ką jiedu miegamajame dirba, o jo draugai naudosis proga.

Eelektros lemputė vėl sužibėjo.

— Velniai žino, — keiktelėjo vienas plėšikas. — Ką jis ten taip ilgai dirba?

— Gal jį jau sugriebė už apykaklės? A, tūkstantis nelabųjų! Tai būtų biauři istorija!

— Š - š - š... Klausyk!,,

— Kas yra?

— Jis jau prie durų!.. Tyliau!..

Jiedu dingo gatvėje.

Albinas taipogi išlindo iš savo slėpynės. Jis, glausdamasis prie mūro ir tvoros, iškišo pro vartelius galvą ir pažiūrėjo į duris. Ne, prie šių durų nieko nebuvo. Abudu vyrukai kažkur dingo.

— Ar į pragarą patekote? — suniurnėjo Albinas. Juk judu norite atimti man puikiausią pasaulį vaizdą: plėšikai „darbe“. O! Aš privalau būti dailininkas!

Jis grįžo į kiemą ir nutarė apeiti aplink rūmus. Peršoko tvorelę ir atsirado sode. Tai buvo mažutis, bet jaukus sodelis, kurio pakraščiais augo vyšnios ir įvairūs krūmai. Vidury sodelio buvo gėlių klomba.

Abudu vyrukai stovėjo verandoje. Mėnulis labai aiškiai švietė, — be to, jiedu net minties neturėjo slėptis, — tad Albinas juodu labai gerai matė.

Iš rūmų prasivėrė durys. Plėšikai, nors buvo šviesu, pašvietė elektros lemputėmis, bet greitai vėl užgesino.

Verandoje pasirodė frakūotas vyras. Jo veidą dengė tiršti šešėliai, bet Albinas pažino jį, tai buvo Kriauna.

— Kiaurai žemę nueitum! — šyptelėjo Albinas.
— Jis ir vogti eina frakuotas!

Kriauna kažką su vyrukais pakalbėjo, aiškino jiems, paskui nusileido laipteliais žemyn į sodą, o abu vyrukai įsmuko į vidų.

Kriauna atsisėdo ant suoloelio, sukeitė kojas ir įsidegė cigaretę. Paskui, nepaprastu pasitenkinimu veidė, atsilošė ir nusižiovavo.

Albinas geriau į jį išžiūrėjo. Jo veidas buvo išblyškęs, gal nuo mėnulio šviesos, o gal dėl to, kad ant jo tiesiog krito nuo krakmolytos baltos krūtinės ir apikaklės balzganį spinduliai. Jis buvo apsiavęs lakiruotais batukais!

— Dėl Dievo! Aš nieko nesuprantu, — kalbėjo pats sau Albinas. — Koks perkūnas! Įsidabinęs, gal net išsikvėpinęs, savo draugus įleido į vidų, o pats

ilsisi sodely, sveiku oru kvėpuoja. Kažin, kad priėjus prie jo.

Albinas švilptelėjo.

Kriauna krūptelėjo ir pašoko. Jis greitai dingo medžių šešėlyje.

— Antanai! sušuko Albinas. — Kur tu?

Jis pasirodė takely norėdamas save Kriaunai parodyti. Greitai užgirdo krūmuose riebų keiksmą.

Kriauna pasirodė mėnulio šviesoje.

— Nusigandai, drauguži? — šyptelėjo Albinas.

Kriauna apsidairė.

— Žinai, pone reporteri? Aš pasiryžęs Tamstą pasmaugti, arba...

— Na?!

— Na taip. Tamsta persekioji mane.

Albinas žiūrėjo į jį šypsodamasis ir spaudė kišeniuje paslėptą revolverį.

— Žinoma, — atsakė Albinas. — Nes Tamsta privalėjai suteikti man žinių apie ponios Laimutienės santykius su Amžinuoju Žydu, o dabar ką dirbi? Atsivedei visą gaują plėšikų ir nori ją apiplėšti?

— O kas Tamstai galvoje?

— Noriu, kad tu sąžiningai uždirbtum pinigus ir, man rodos, turiu teisę tave sekti.

— Kaip sau nori, bet apiplėšimas įvyks. Aš pra-

nešu Tamstai: Amžinasis Žydas ponios Laimutienės miegamajame. Ką jie ten dirba, ne mano dalykas.

Nueik Tamsta įsitikinti.

Albinas galvojo.

— Tu atidarysi miegamojo duris?

— Kam?

— Taip sau. Juk jiedu, manau, miega.

Kriauna šyptelėjo.

— Miega? Trisdešimt trijų metų vyras, turėdamas lovoje tokią gražią poniutę, miegos! Ką, Tamsta, reporteri?! Bene Tamsta ne vyras? Bene ponia Laimutienė yra Amžinojo Žydo žmona, kad jis miegotų?!

Albinas vėl galvojo.

— Jiedu kalbasi?

— Ne, nes Amžinasis Žydas juk negali kalbėti. Ponia kada - ne - kada glamonėdama jį pasako: „— brangusis, mano gyvenime, mano saule, mano viltie ir džiaugsme“, o Amžinasis tyli ir dūsauja.

— Gerai. Dabar štai kas. Įeik į namą, išvadink iš ten visus savo vyrukus, — jų yra du, — tuomet mudu eisime pasiklaudyti.

Kriauna stovėjo vietoje žiūrėdama į verandą.

— Gerai, — atsakė jis pagaliau. — Bet mano vyrukai galės šį tą paglemžę išsinešti.

Albinas galva papurtė.

Kriauna vėl galvojo.

— Jie išsineš porą menkniekių, — pasakė jis. — Nes šis žygis juk privalo apsimokėti.

— Ne, — griežtai pasakė Albinas.

Kriauna pažiūrėjo į jį pilku žvilgsniu.

— Juk nesi vagių karalius ir viešpats, kad gali man diktuoti ką nori, — susierzinęs pasakė jis. — Tamsta norėjai žinių — gavai jų. Ir nešdinkis.

Kriaunos balsas skambėjo grąšinančiai.

— Klausyk, beprōti! Jeigu tu dar priešinsies, aš pakviesiu policiją. Tu supranti tą ar ne?

Kriaunos veidas paraudo, paskui išblyško. Jis sugniaužė kumštį, sukando lūpas, ir vieną akymirksnį abejojo, paskui smogė Albinui tarpuakin ir šis sunkiai žnektelėjo žemėn. Bet sąmonės nustojo tik vieną akymirksnį. Jis vėl pakilo ir puolė Kriauną, bet naujas smūgis vėl paguldė jį ant žemės. Dabar Kriauna atsiklaupė ant jo krūtinės ir rankomis suspaudė gerklę.

— Šauksi policiją? — paklausė jis. — Prisiek, kad tylėsi, arba aš pasmaugsiu tave, o paskui ėmėsiu Nemunan.

Albinas nagais sugriebė jo ranką. Kriauna keiktelėjo ir suspaudė jo žandikaulius, kad jis negalėtų šaukti. Paskui išsitraukė nosinę.

Albinas dar kartą pasipurtė. Jis stengėsi kaip

nors išsprukti iš Kriaunos rankų. Sugriebė dantimis jo dešinę ranką už minkštimo prie nykščio. Kraujas šilta srove nutekėjo per jo skruostus.

Paskui kažkas atsitiko. Albino akyse pasidarė tamsu, paskui nepaprastai šviesu ir vėl tamsu. Jam rodėsi, kad kažkas pakėlė jį į viršų ir išmetė oran. Jis plaukė vis aukštyn ir aukštyn, paskui pradėjo kristi žemyn.

Kriauna atsistojo sunkiai alsuodamas. Jis pažiūrėjo į savo kruviną ranką, kurią perkando reporteris, paskui apsidairė ir atsisisėdo ant suoloelio.

— Tu ne taip jau greitai pamatysi saulės šviesą, — pasakė Kriauna žiūrėdamas į reporterį. — Kas man galvoje! Tegul policija tavęs ieško, o manęs tai jau nesugriebs. Ponia Laimutienė turtinga. Taip... Man nenaudinga ji apiplėšti, todėl aš vizituo-
siu tave, brangi laikraštine žiurke, pasiimsiu iš ta-
vo kambario visas brangenybes, kurias ten palikau. Jos vertos kelių dešimtų tūkstančių, padarysiu dar keletą aferų, pakol tu būsi uždarytas, o paskui... koks nors pasaulio kraštas su amžinai žydinčiais sodais!..

Jo veidu nuskrido šypsena.

— O gal?..

Jis pažiūrėjo į revolverio vamzdį, paskui pačiu-
pinėjo peilį, kuris buvo kišeniuje.

— Ne, negaliu tavęs papjauti, — pasakė jis, — nes esi mano draugas. Tik kažin, ar aš susivaldysiu nesviedęs tavęs nuo tilto į upę.

Verandoje pasirodė abudu plėšikai. Jie priėjo prie Kriaunos ir nustebę žiūrėjo į Albiną.

— Kas jis? — paklausė vienas iš jų.

— Žmogus, — atsakė Kriauna. — Na vyručiai, duokite man savo diržus ir, jeigu turite, kokius virvagalius. Surišime šį vyriokšlį ir iki ryto paguldysime į krūmus. Rytą, apie kokias septynias, ne vėliau, atvyksite su taksi, paimsite jį. Ir įvynioję į kokius skarmalus ar dėžėn įdėję, nuvešite pas save.

Abudu vyrukai surišo Albinui rankas ir kojas, aprišo jo burną nosinėmis ir nunešę į krūmus paguldė prie tvoros ir dar kartą perrišo rankas ir kojas, o po to prie tvoros priveržė. Grižę atgal panaikino visus savo buvimo pėdsakus.

— Dabar eisime į jo butą, — pasakė Kriauna. Judu palauksite manęs kieme, o aš paimsiu pas jį mano paliktas brangenybes, dėl kurių taip smarkiai siunta policija.

Jis pasakė jiems Albino buto adresą ir visi trys išsiskirstė.

Po valandos du pirmieji susitiko Albino buto kieme.

— Jis jau čia? — paklausė vėliau atėjęs.

Pirmasis linktelėjo galva.

— Bet ten languose šviesa!

— Tai jis.

— Ar pasiuto?!

— Velnias jį žino. Jis jaučiasi lyg namie.

Jų veiduose pasirodė pasitenkinimas, pasigėrėjimas.

Languose šviesa užgėso.

Praslinko pora minučių. Kriauna pasirodė duryse, apsidairė ir švilptelėjo.

Prie jo pribėgo abudu plėšikai.

— Šioje dėžutėje guli turtas vertas kelių dešimtų tūkstančių litų, — pasakė jis. — Atsiminkite tai.

Vienas plėšikas pauostė dėžutę.

— A! — pasakė jis. — Kvepia švelniu moters kūneliu. Prasmegtum! Pinigus paversti tokiais niekais, kad mes nuostolius turėtume.

— Kokius nuostolius?

— Na, ne pelną. Jeigu būtume grynais pinigais sugriebę — aiškus pelnas, o dabar juk mes negausime jų tikros vertės grynais pinigais. Dalį vertės... Kaip gaila, kaip gaila! Ir kaip per niek tokia pinigų suma. O juk niekas ir įsivaizduoti sau negali, kad mums taip skauda širdis dėl tų brangenybių.

Kriauna susijuokė.

— Iki pasimatymo, vyrai!

— Iki pasimatymo!

— Neužmirškite pono reporterio!

— O, būk ramus!..

Jie išsiskyrė. —

XXI.

— Vadinasi, taip?

Albinas linktelėjo galva.

Kiemsargis atsiklaupė prie jo ir perpjovė diržus.

Albinas patrynė nutirpusius rankų sąnarius ir atsistojo.

Kiemsargis žiūrėjo į jį kraipydamas galvą.

— O dabar eisime?

— Kur? — paklausė kiemsargį Albinas.

— Gatvėje dežuruoja policininkas. Manau, tu pasikalbėsi su juo truputiuką.

— Neturiu noro, brangusis.

Kiemsargis pasmaukė aukštyn rankoves.

— Nemanau, kad tu labai norėtum mano paglostomas būti, — pasakė jis. — Ką gi, ponaiti!.. Eiva.

— Bet tu klausyk, brangusis!

— Ką pasakysi?

— Jeigu tu atiduosi mane policininkui, tavo ponija turės nemalonumų. Geriau, gerbiamasis, mane

nuvesk poniai. Ir ji pasakys, kad aš vertas pasigalėjimo, tai yra paleis mane.

— Hm!..

— Policijos, brangusis, aš nebijau. Tai galiu įrodyti tau, bet sakau, poniai nemalonumų padarysime su policija susidėję.

Kiemsargis kažką niurnėjo.

— Ponia dar miega? — paklausė Albinas.

— Miega.

— Na, aš palauksiu. Nors galiu duoti garbės žodį, kad mano pasirodymas poniai nebus malonus.

— Po velnių! — sušuko kiemsargis. — Atrodo, aš privalau tave paleisti?!

— Beveik. Juk aš neįtartinais atrodau?

— Hm!..

— Klausyk, nebūk juokingas. Kad tu būtum mane atradęs kitą surišinėjant, galėjai drąsiai čiupti už apikaklės. O radai mane surištą. Vadinasi, aš nukentėjęs esu nuo kitų, ar ne taip?

— Taip.

— Na, tai gal aš nenoriu, kad policija susiinteresuotu mano asmeniu. Juk atsitinka net taip, kad ir nukentėję nepatenkinti, jeigu jais kas nors rūpinasi.

— Atsitinka, — pratarė kiemsargis.

— Vadinasi?..

Kiemsargis pakasė pasmakrį.

— Na, nešdinkis po velnių!

Albinas ištiesė jam ranką.

— Ir dar štai kas! Manau, tu neprakiši, jeigu pasivaikščiosi sode ligi aštuonių ar devynių ryto. Nes ponai mušeikos, kurie mane apkūlė ir surišo, ateis manęs pasiimti.

Kiemsargis sumirksėjo akimis.

— Aš juos! Na, jie nepaspruks man!..

— Geriau, tu nieko jiems nedaryk.

— Kodėl?

— Nes poniai nemalonumų pridarysi.

— Hm!..

— Kaip sau nori, aš tik patariu.

Jis pačiupinėjo kišenius.

— Rodos, piniginės esama. A, jeigu ji neiškraustyta, tu uždirbai keletą litų, brangusis.

— Duok Dieve, kad ji būtų neiškraustyta.

Albinas pravėrė piniginę. Ne, Kriauna arba užmiršo kišeniuose reviziją padaryti, arba manė galėsiąs tą vėliau atlikti. Todėl kiemsargis uždirbo dvidešimties litų banknotą.

— Iki pasimatymo, brangūsis.

— Iki pasimatymo, pone. Aš džiaugsiuos, jeigu jūs kiekvieną naktį mušitės šiame sodelyje.

— Ką gi? Visko gali būti!

Albinas dingo gatvėje. Nesiskubindamas sugrižo į namus ir tuojau nustatė, kad Kriaunos jau būta čia kiek anksčiau.

Brangenybės buvo dingusios.

Albinas atsisėdo ant lovos krašto ir suspaudė rankomis smilkinius.

— Kas dabar daryti?

Kriauna labai aiškiai apmovė jį. Žinoma, dabar jis pasistengė taip gerai pasislėpti, kad ne tik Albinas, bet ir pats velnias jo surasti negalėtų. O jeigu pripuolamai kur jiedviems susitikti tektų, aišku, kuris nors nukentėtų skaudžiau, negu kad dabar Albinas nukentėjo.

Pranešti policijai? Bet tuomet tardymai, visokie apklausinėjimai, kvotos ir taip toliau ir taip toliau. Juk reporteris pats save įskųstų su vagimi bendravęs ir už grotų atsidurtų.

— Taip, mano Antanėli, — pusbalsiu pasakė Albinas. — Aš įklimpau į tokią istoriją, kad net dūšioje saldu. Geriau tylėsime! Ir duok Dieve tau tik proto, kad tu paspruktum kur nors ir policiją negautų pauostyti tavo pėdų. O dabar gulšime.

Jis nusirengė ir krito lovon, net durų neužrakinęs. Kam? Jeigu ateis Kriauna ir jį patį pavogti, tai vistiek jam jokie užraktai kelio nepastos. O daugiau nuo nieko jis neturėjo užsirakinti.

Jis praplėšė akis vėlai vakare.

— Taip, — pasakė jis. — Aš nieko nežinau, kas įvyko ponios Laimutienės rūmuose. Į balių pas daktarą, aišku, pavėlavau, bet vistiek nueisiu. Ten apie tai bus kalbama.

Jis greitai apsirengė.

— O visgi, — kalbėjo užrakindamas duris, — o visgi man net gatvėje pasirodyti nejauku. Rodos, kad visi žino, kas praėjusią naktį įvyko.

Jis pasistatė palto apikaklę ir nuėjo.

Daktaro rūmų languose buvo linksmos šviesos. Muzika ir šokiai skverbėsi pro sienas.

— Ir vis tik Amžinasis Žydas laimingiausias pasauly žmogus, — galvojo Albinas. — Jam niekas nerūpi, visi aplink jį šokinėja, jam pagarbą reiškia. Hm!.. Ar kurioje kitoje pasaulio šalyje jis buvo taip gerai priimtas? Lenkai jį savo piliečiu įrašė, bet atėjo juokingu švarku ir sandalais apsiavęs. Paryžiaus apašai jį išmokino šokių. O Kaunas?..

Jis nusispjovė ir įžengė į prieangį.

Salione Amžinasis Žydas svaidė ponioms šypsenas. Kažkodėl jis šiandien nepaprastų simpatijų poniai bankininko žmonai reiškė. Pakampiais ponios kuždėjosi, kad jis jau negrįšiąs pas ponią Laimutie-

nę. Dabar visa garbė privalėjo tekti bankininko žmonai.

O ponია Laimutienė buvo nusiminusi. Ji nepaprastai liūdnai nusiteikusi buvo iš pat pradžios, todėl nepastebėjo ir ponių šypsenų bei žvilgsnių siunčiamų jos adresu.

Albinas pirmiausia po to, kaip su ponია daktariete ir ponu daktaru pasisveikino, priėjo prie ponios Laimutienės.

— Kaip, ponia? Šiandien Tamsta apsiniaukusi?

Ponia pakėlė į jį akis, iš kurių švitėjo kažkoks nerimas ir baimė.

— Ach, kad Tamsta, pone reporteri, žinotum... Jos lūpos suvirpėjo ir ji nutilo.

— Kas yra, ponia?

— Dviguba nelaimė!

— A!.. Ar aš galiu žinoti?

Ponia apsidairė.

— Pasišalinkime į kitą kambarį.

Jiedu išėjo ant balkono.

— Mano namuose vagystė!

— ?!

— Išnešta kas buvo brangiausia! Tiesa, sunkūs, nepatogūs daiktai palikti, bet visos smulkesnės... Įsivaizduok sau Tamsta! Kiemsargis rytą surado sodelyje kažkokį suraišiotą niekšą, kurį paleido, nes

tas pripasakojo, kad jeigu ji policijai perduosią, tai aš nemalonumų turėsianti.

— Gal jis nemelavo?

— Štai aš ir bijau to. Bet policijai nepranešiau apie vagystę. Slepiu. Kas žino, su kuo aš turiu reikalų?

— Vadinasi, vagys ir Amžinojo Žydo nebijojo? Ponia Laimutienė paraudo.

— Tas žydas! Juk jo dėka ir įvyko vagystė. Jis vaikšto visur be rakto, duris palieka atidarytas...

„— Amžinasis buvo pas Tamstą, ponია, kaip Kriauna į kambarius įsibrovė,“ — galvojo Albinas.

Jo žvilgsnis nuklydo pro durų stiklą į Amžinąjį Žydą, kuris Albinui pasirodžius, staiga liovėsi šypsojęsis ir sunerimo.

— Jis įsimylėjęs ponią Laimutienę, — kalbėjosi ponios. — Žiūrėkite, jis pavydu dega.

Amžinasis ši vakarą buvo atėjęs su baltomis pirštinaitėmis, o jo barzda buvo šviežiai nuskusta.

Albinas šyptelėjo žiūrėdamas į jį.

— Kaip greitai jis sumoderniškėjo, — galvojo. — Ach, kokia pažanga! Kas gali pasakyti, kad jis yra pirmojo amžiaus palikuonis?

Staiga kažkokia mintis įsigriovė į reporterio galvą. Jo veidas paraudo, akyse pasirodė liepsnelės.

— Tamsta nemanai, ponია, išvažiuoti užsienin?
— paklausė jis.

— Pakol kas ne.

— Tamstai, ponია, yra užsienio pasas su vizomis?

— Taip.

— Vadinasi, Tamsta gali išvažiuoti kiekvieną valandėlę? Esi pasiruošusi?

— Bet kam tai, pone reporteri?

— Tamsta pamatysi, ponია. Yra žmogus, kuris persekioja Tamstą. Ponia!.. Man baisu pagalvojus apie tai, ką tas žmogus padarys iš Tamstos. Bėk, Tamsta! Dar šį vakarą išvažiuok Vokietijon ir negrįžk niekuomet. Net toliau, negu Vokietijon!

Laimutienė išblyško.

— Tas žmogus gali smogti Tamstą! Manau, jis smogs! Jis viską žino! Kiekvieną paskutinių dviejų nakčių atsidusėjimą, kiekvieną judesį, garsą. Bėk, Tamsta.

— Dieve mano!.. Pone Albine!..

Albinas sunkiai alsavo. Pagaliau jis primerkė akis ir iš balkono įėjo į salioną. Prisiartino prie Amžinojo Žydo ir padėjo ant jo peties ranką.

— Manau, tu nesitikėjai manęs šiandien čia susitikti? — paklausė jis.

Amžinasis žydas žiūrėjo į jį nustebeš.

— Esi puikus artistas, brangusis, — kalbėjo

Albinas. — Bet neapgausi manęs. Na, parodyk gi, nelaimingasis, savo rankas. Amžinajam žydui buvo ant piršto karpa. Ar ji yra pas tave, mano drauguži?

Amžinasis apsidairė. Jį su Albinu apspito susirinkusieji.

Albinas pakėlė ranką ir sugriebė Amžinąjį už gražiai pakirptų peisų. Patraukė, ir drauge su peisais numovė nuo jo galvos peruką.

— Policiją! — sušuko daktaras. — Kvieskite policiją.

Staiga Albinas atšoko nuo jo. Amžinojo rankoje sublizgėjo peilis.

— Kriauna! — sušuko Albinas. — Už vagystę lengviau atsakysi, negu už žmogžudystę. Tu buvai gudrus vyrukas, tad dabar nepamesk proto. Juk policija vistiek sugaus tave dar gatvėje.

Kriauna pažiūrėjo į jį.

— Tiesa, — atsakė jis ramiai šypsodamasis. — Aš pasiduodu geruoju.

Albinas vėl padėjo ant jo peties ranką.

— Iki ateis policija, tu gali pašvęsti man keletą valandėlių? Noriu pasikalbėti su tavimi.

— Gerai, pone reporteri.

Albinas paprašė daktarą leisti jį su Amžinuoju į jo kabinetą. Daktaras sutiko.

— Papasakok man visą tą istoriją.

Albinas užsirūkė cigaretę.

— Kokia čia istorija, — atsakė jis. — Mintis pasidaryti Amžinuoju Žydu gimė manyje po profesoriaus paskaitos. Nuo tos dienos aš pradėjau sekti Amžinąjį. Užimti jo vie tą proga pasitaikė. Mačiau, kaip jis apleido ponios Laimutienės rūmus. Aš jau buvau pasiruošęs: grimas atliko savo. Mano draugai nusekė paskui Amžinąjį pasiruošę man kiekvieną akymirksnį pranešti apie grėšiantį pavojų, o aš įėjau į ponios namus. Pasinaudojęs ta proga, kad Amžinasis kažkodėl nekalbėjo, apgavau profesorių ir visus kitus. Juk mano grimas buvo labai geras.

Su ponia Laimutiene mano santykiai nuėjo gana toli. Aš vieno tebijojau: Tamstos. Todėl, kad ir Tamstą apgauti, sužinojęs, kad profesorius, kuris paprastai rytais aplankydavo Amžinąjį, vieną rytą ateis vėliau, nuėjau pas Tamstą. Tą pat rytą susitikau su savo draugais, kuriems daviau instrukcijų, kaip įvykdyti apiplėšimą. Na, Tamsta mums pasipainiojai...

— Gerai. Tamsta išpildysi vieną mano prašymą?

— Kokį?

— Slėpk, Tamsta, savo santykius su ponia Laimutiene. Pasakyk, Tamsta, kad Tamstai rūpėjo vien tik apiplėšti ją, daugiau nieko.

Kriauna linktelėjo galva.

— Prižadų, — pasakė. — Aš vienas už viską atsakysiu. Net Tamstos jie negalės užkabinti. Na, Tamsta, kaip reporteris, apklausinėjai mane ir daugiau nieko nežinai. Toliau aš pats viską dirbau.

Albinas galvojo.

— Kaip, pone reporteri? Tamsta nenori leisti man pagarsėti? O, aš prašau Tamstą, pone!

Albinas ištiesė jam ranką.

— Gerai, — atsakė. — Ir būk tikras, kad kalėjime neužmiršiu Tamstos.

Į kabineto duris kas pabeldė.

— Palauk, — sušuko Kriauna. — Aš su ponu reporteriu dar nebaigiau.

— Čia policija, — atsakė balsas.

— O - o! Per vėlai mano asmeniu susijdomavote. Dabar aš be grimo ir jūs pamatysite tik gerai jau jums pažįstamą veidą. Nebent mano fraku pasigrožėsite.

Jis atidarė duris.

— Tamsta esi Antanas Kriauna?

Kriauna šypsojosi.

— Mandagiai, pone policininke. Esu Amžinasis Žydas, ponas Benjaminas Konenpelc'as, Lenkijos respublikos pilietis, ponas Antanas Kriauna, — Kau-
no sunkiųjų darbų nuolatinis klientas...

— Tamsta areštuotas.

— O, pone vachmistre. Kaip tas maloniai skamba!

— Prašau eiti su manimi.

— Ar man bus leista, pone viršininke, atsisveikinti tuos visus ponus ir ponias?

Tvarkos dabotojo veidas stengėsi būti rimtas.

— Manęs laukia automobilis, pone vade? Ach, tas manęs nenustebirtų! Šie ponai manė man padovanoti automobilį, bet aš atsisakiau. Juk atsidūrus man panašion padėtin, kaip dabar esu, policijai būčiau tik rūpesčio su tuo automobiliu suteikęs.

Salėje juos sutiko smalsūs frakuotų ponų ir ponų žvilgsniai.

— Iki pasimatymo, gerbiamieji, — nusilenkė Kriauna. — Turėkite kantrybės, po kelių metų vėl pasimatysime. Labai neliūdėkite!

Jam niekas neatsakė.

— Štai, pone direktoriau, — kreipėsi jis į policininką. — Skurdžiai jautriau savo draugo nelaimę su tikty. O šie gražūs ponai ir ponios pasiryžę nususukti nuo manęs. O juk aš suteikiau jiems progos puikiai paūžti.

Gatvėje jų laukė dar du policininkai.

— Kam man tiek daug garbės teikiate? — paklausė jis savo pirmojo palydovo. — Visas eskortas!

Jis atsisuko į Albiną, kuris išlydėjo jį gatvėn.

— Mano cilinderis, pone reporteri?

— Štai.

— O mano lazda?

— Prašau.

— Ačiū! Žinai, pone reporteri, aš džiaugiuosi.

— ?!

— Man jau nusibodo būti nebyliu.

Jis susijuokė.

— Aš vos neužsimiršdavau! Mane taip gundydavo atsakyti į kurį nors klausimą, kuomet ponas direktorius, tas storulis, ar kas kitas kreipdavosi. O dabar aš galiu kalbėti!

— Linkėjimą ponui redaktoriui, — dar pasakė Kriauna. — Gaila, nesusipažinau su juo.

Policininkai pradėjo nerimauti.

Kriauna ištiesė Albinui ranką.

— Iki pasimatymo, reporteri. .

— Iki pasimatymo.

Jis kilstelėjo cilinderį.

— Visgi mes pėkštute keliausime? — paklausė jis policininkų. — Na, man, kaip Amžinajam Žydui paeiti kelio galą gerai, bet Tamstos pavargsite.

Policininkai tylėjo.

— Štai žmonės! — pasakė jis, — Naudokitės

proga su žmogum, kuris daugiau už jus žino, pasikalbėti. Nes... turbūt dabar negreit pasimatysime.

* * *

Ponas direktorius su ponia Apvalutiene išlipo iš automobilio

— Ponia Laimutienė jau bus toli už Lietuvos sienų, — pasakė Apvalutienė dagiai šypsodamasi.

— Kada ji išvažiavo?

— Na, bene po vakar vakaro galėjo ilgiau pasilikti? Šiandien rytiniu traukiniu.

Direktorius numojo ranka.

— Tikrąjį Amžinąjį Žydą policija matė Šiauliuose, pasakė jis. — Kažin, į kurią pusę jis traukia?

— Vargšas! — Atsiduso Apvalutienė.

Jiems priešaky pasipainiojo elgeta.

— Pasigailėkite vargšo, — maldavo ištiesdamas ranką.

Direktorius su ponia Apvalutiene praėjo pro šalį, lyg nepastebėję jo.

— Stebiuosi, — pasakė direktorius, — kada mūsų valdžia susirūpins tais elgetomis! Neįaugi ji man, kad mes privalome juos aprūpinti?

Jis gūštelėjo petimi.

— Ė, — pasakė jis. — Pas mus dar daug kas tvarkytina.

Jiedu užsuko į Metropolį.

Metropoly buvo balius kažkokiam užsieniečiui svečiui pagerbti.

Elgeta palydėjo juodu alkanu, skausmingu žvilgsniu.

— È, pas mus dar daug kas tvarkytina, — pakartojo jis direktoriaus žodžius, nusuprasdamas jų reikšmės.